

Inhoud

Van de voorzitter	134
Feestavond 27 september.....	135
Veertig jaar Vogelwerkgroep	143
Kanjers!.....	145
Ronald Beskers, nestkastenexpert	160
Interview met Nico Klippel	163
Het belang van de Vogelwerkgroep voor het Goois Natuurreservaat.....	167
Meer dan veertig jaar nestkastonderzoek in het Gooi.....	173
Een fotografische herinnering	178
Vogelen "in vroeger jaren" Een kleine selectie uit 20 jaar natuurbelevissen.....	180
Fietsexcursie rond Zuidelijk Flevoland op 2 maart 1986.....	182
Vogelen in het Gooi	185
Korhoenders ontbreken in de westelijke Eempolders.....	187
Vogelaar	188
Pril vogelaarsgeluk	189
Trio-anecdotes, vivace - allegro - largo	190
De kracht van het moderne vogelen.....	202
IJsvogel	204
Adressenlijst	

Van de voorzitter

De Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken bestaat 40 jaar. Dat is gevierd met een feestavond op 27 september, een fotowedstrijd, een excursie met lunch in de Eempolders en twee openbare excursies. De redactie van De Korhaan heeft als afsluiting dit dubbeldikke lustrumnummer samengesteld. U vindt in dit nummer o.a. boeiende terugblikken en anekdotes van VWG-ers, een overzicht van hoogtepunten per jaar dat is geschreven na het doorlezen van drieduizend pagina's van De Korhaan, en een uittreksel van de 160 publicaties van onze Vogelwerkgroep. Het lezen wil ik van harte aanbevelen.

De VWG zet zich al 40 jaar in voor de bestudering en de bescherming van de in het wild levende vogels in het Gooi en Omstreken. Het is een stabiele en grote vereniging geworden waarop wij trots mogen zijn:

- Met meer dan 600 leden behoren wij tot de grotere vogelwerkgroepen in Nederland
- De subgroep Avifauna telt veertien werkgroepen voor onderzoek en bescherming. Veel onderzoeken en tellingen vinden al tientallen jaren plaats en hebben geleid tot waardevolle gegevensreeksen. Tientallen leden werken hier aan mee.
- Elk jaar worden vogelherkenningscursussen voor volwassenen en de jeugd georganiseerd. De belangstelling is zo groot dat een wachtlijst nodig is.
- Er is nog steeds grote belangstelling voor de excursies, de weekends en de buitenlandreizen. De ledenavonden en contactavonden worden goed bezocht.
- Na een onderbreking is de werkgroep voor natuurbescherming weer tot actie gekomen. Er zijn nog steeds allerlei plannen en activiteiten in het Gooi die op gespannen voet staan met onze doelstelling en die om een reactie van ons vragen.
- Er is voldoende nieuws en kopij voor ons verenigingsorgaan De Korhaan.
- De website wordt weer vernieuwd en internet zal dan meer mogelijkheden bieden. Via het Goois Vogelnet worden dagelijks waarnemingen doorgegeven.

Dat de VWG 40 jaar bestaat, betekent niet dat we zonder meer zullen doervliegen naar het 50-jarig bestaan. Zoals elke 40-jarige vertoont de vereniging een aantal leeftijdverschijnselen: de grote veranderingen zijn voorbij en er is een zekere behoudendheid en vermoeidheid. Voor het oppakken van nieuwe zaken is ruimte nodig en die kan binnen de gevestigde structuren en patronen soms niet makkelijk worden gegeven. De kunst wordt om te zorgen dat onze vereniging niet alleen ouder wordt, maar zichzelf blijft vernieuwen. Gelukkig is onze gemeenschappelijke noemer dat we allemaal vogelliefhebber zijn en dat geeft genoeg binding om met al die bonte vogels in de vereniging met enthousiasme verder te gaan.

Als je terugblijkt, blijkt dat veel activiteiten al jaren worden uitgevoerd en dat heel veel leden een lange staat van dienst hebben. Als voorzitter wil ik hier mijn waardering uitspreken voor de grote inzet van vele leden binnen de vereniging. In het bijzonder wil ik hier ook bedanken de leden van de lustrumcommissie en de vele medewerkers aan dit lustrumnummer. Ten slotte wil ik de anonieme schenker bedanken voor het prachtige schilderij van Bertus van den Brink van twee baltsende Korhanen dat mij tijdens de lustrumavond werd overhandigd. Het is meteen gebruikt voor de nieuwe omslag van ons tijdschrift en we genieten er van in onze verenigingsruimte.

Rien Rense

Feestavond 27 september

Deze avond was één van de activiteiten die feestcommissie gepland had. Het werd een druk bezochte avond, maar liefst tweehonderd leden hebben gesnoept van de taart en geluisterd naar de boeiende inleidingen door Jaap Vlaanderen en Dick Jonkers.

Paul Keuning

Rien Rense constateert in zijn welkomstwoord dat we uitgegroeid zijn tot een in al zijn facetten stabiele vereniging. Veel leden hebben een lange staat van dienst en daarbij doelt hij niet alleen op de oprichters Rie de Wijs, Jan Bos, Carla Holzenspies en Jan van Dijk. Rien vertolkt zijn warme gevoelens naar de leden van de Vogelwerkgroep door bij de beelden van een groep Zuid-Franse Huismussen een gedicht voor te dragen dat eindigt met: Piep, piep, piep, ich hab dich ja so lieb.

Jan Bos weet Rien, die normaal gesproken niet gauw om een vriendelijk woordje verlegen is, sprakeloos te krijgen door hem namens de vereniging een groot schilderij aan te bieden. Daarop twee Korhanen, gemaakt door Bertus van der Brink. Het krijgt een mooie plek in 'De Broedplaats' om deze sombere kelderruimte in serviceflat Westerheem wat meer sfeer te geven. De anonieme gever wordt hartelijk bedankt: dit is een echte aanwinst voor de vereniging.

Een goed gevulde zaal tijdens de feestavond. Foto: Piet Spoorenberg.

Uit De Korhaan van 1967

Op 1 februari besluit een groep enthousiaste vogelaars uit onze omgeving om intensief te gaan samenwerken. Jan Bos, de voorzitter uit de beginjaren, maakt in zijn eerste voorwoord al duidelijk dat de actieve vogelaars zich verbonden weten door middel van een Vogel-Werk-Groep, met nadruk op werk. Het 'vogelbeschermingwerk' in de regio wordt vanaf het begin serieus genomen. Dat werk wordt opgedeeld in vier commissies.

1. Avifauna onder leiding van Wim Leclerq: meteen wordt in het eerste jaar besloten om in samenwerking met de Vogelwacht Utrecht te komen tot een complete Avifauna van Midden-Nederland.
2. In de Nestkastengroep zijn o.a. Gerrit Jaspers, Jan van Dijk en Ronald Beskers actief: er hangen 1600 kasten in het Gooi die elke week gecontroleerd worden.

1. Voor het Ringonderzoek, met Dick Jonkers als secretaris, wordt een aparte commissie opgericht.
2. Zuidelijk Flevoland. Het lukt in het eerste jaar nog niet om vaste voet aan de grond te krijgen in de nieuwe polder aan de overkant. De heer v.d. Poel van Staatsbosbeheer ziet daar het belang niet zo van in.

De eerste gestencilde Korhaan (nog zonder logo) verschijnt 15 maart. Naast de reeds genoemde personen vallen op de eerste ledenlijst de volgende namen op: E. Boeve (natuurfilmer); Nico Dwars en Carla Holzenspies. Verder de heer en mevr. v. Ingen van het Vogelasiel in Naarden. En niet te vergeten Jaap Taapken, publicist over vogels en natuur.

In dit jaar verschijnt De Korhaan onder redactie van Dick Jonkers vijf maal.

Heel de Heuvelrug

Hierna krijgt Jaap Vlaanderen het woord; zijn inleiding heet 'Heel de Heuvelrug'. Jaap stelt voor om eens een hoge toren in ons gebied te beklimmen, bijvoorbeeld de watertoren langs de snelweg bij Laren. Richting het noorden zie je duidelijk de twee kantoor-kolossen bij het Amstelstation. Kijk je naar het zuiden dan is de torenflat bij Amersfoort eigenlijk heel dichtbij. Zo'n klim naar boven maakt je wat bescheiden; wat is het maar een beperkt stukje groen, ons Gooi. En dan te bedenken dat van het totale oppervlak de helft al is opgesnoept door bebouwing. Verder is dit gebied overal doorsneden door autosnelwegen en spoorlijnen.

Streven van het Goois Natuurreservaat is om het versnipperde gebied te ontsluiten. Gelukkig zitten het GNR, de provincie en het Rijk hierbij al jaren op één lijn. Voor dat ontsluiten zijn niet alleen miljoenenprojecten zoals het ecoduct bij de Zanderij nodig; ook amfibieën en reptielen hebben hulp nodig voor een veilige oversteek. Een simpel gootje onder de weg spaart tienduizenden kikkers, padden en hagedissen het leven. En door de faunagoten onder de Nieuwe Bussumerweg krijgt de zeldzame zandhagedis kans om zijn leefgebied op de Limitische Heide naar het zuiden uit te breiden. De das was met slechts vier exemplaren op landgoed Einde Gooi in 1983 een zeer zeldzaam dier geworden in onze omgeving. Mede door de aanleg van dassentunnels is hun aantal gegroeid tot meer dan honderd in 2007.

Rond de in 2006 geopende natuurverbinding over De Zanderij zijn al verschillende onderzoeken gedaan. Alterra, Researchinstituut voor de Groene Ruimte, heeft onderzoek gedaan naar het effect voor de dieren. De eindconclusie was nogal ontvondend: als het bij deze ene verbinding blijft heeft het nauwelijks nut voor de faunaontwikkeling.

De grond voor de natuurbrug werd voor een deel weggehaald van Cruysbergen.

Plantenonderzoekers ontdekten dat daar op de plekken waar zand afgegraven is, nu weer klokjesgentiaan en zonnedaauw groeit. Dit werd mogelijk omdat er heideplagsel was uitgestrooid. Ook naar de broedvogels van het Spanderswoud werd weer gekeken door de Vogelwerkgroep. Dick Jonkers en Adrie Vermeule deden samen met andere leden deze inventarisatie. Hoge dichtheden van onder andere de Roodborst werden vastgesteld.

Er wordt door vrijwilligers veel gedaan aan voorlichting over de natuurbrug. Door leerlingen van basis- en voortgezet onderwijs wordt er interessant sporenonderzoek gedaan onder leiding van medewerkers van Actie Zebra. Ouders kunnen zich nog opgeven voor de Natuuroudercursus. Geleerd wordt hoe je jongeren begeleidt bij hun ontdekkingen in de natuur. Een nieuwe natuurbrug staat nu op stapel: oostelijk langs het asielzoekerscentrum Crailo, over de A1, langs het Tergooiziekenhuis in Blaricum. Daardoor ontstaat er voor de bos- en heidefauna een verbinding tussen Tafelberg- en Blaricummerheide via Julianaoord richting Wester- en Bussumerheide. Ook de oversteek bij het Geologisch museum Hofland is al opgenomen in de planning, zodat voor dieren er dan uitwisseling mogelijk wordt met exemplaren op de Zuiderheide.

Uit De Korhaan van 1968

De Vogelwerkgroep telt bijna honderd leden!
Vijf Korhanen worden er gemaakt.

Jan van Dijk is met de commissie Zuidelijk Flevoland toch uit de startblokken gekomen: er is toestemming van Staatsbosbeheer om vogels te observeren en te inventariseren in de Flevopolder. Dick Jonkers schrijft hoe dat toeging: een driedaagse voetreis door de modder over 120 kilometer dijk om het onontgonnen land, bepakt met tent, proviand, kijker en geluidsapparatuur en belaagd door miljoenen muggen.

De vereniging beraadt zich in het tweede jaar over de structuur van de vereniging: hoe verhouden zich de commissies tot de overkoepelende vereniging.

In de Eempolder worden veel Velduilen geteld.

Jan Bos schrijft in nr.1 '68 zijn zorgen op over de aantasting van de natuur door het oprukkende verkeer en de stadsuitbreidingen. Goed dat Nico Dwars een rapport zal opstellen over de Gooimeerkust; dit waardevolle gebied mag niet verloren gaan door de recreatiedruk.

Een verademing in De Korhaan, zijn de bezielende stukjes van Carla Holzenspies. Het gaat haar om die ene Merel: Tripsie, tien jaar geleden door de kat gegrepen en nu nog steeds helder uit haar ogen kijkend. Niet erg om idealist genoemd te worden als dit het resultaat is.

Het Hilversumsch Waschmeer biedt rust en bescherming aan een kokmeeuwenkolonie. Dick Jonkers noteert de terugmeldingen van geringde meeuwen uit de jaren '61 t/m '67. Ook de Geoorde Fuut profiteert van de rust in het Wasmeer

Is het jammer dat de Korhoenders verdwenen zijn? De natuur zoekt zijn eigen weg. Er is al eens een poging geweest met de herintroductie van vijf hanen vanuit Noord-Brabant. Die proef is mislukt, omdat er onder andere aan twee voorwaarden niet is voldaan: grote leefgebieden met een rijk insectenleven en akkers in de nabijheid.

Als al die ecoducten verwezenlijkt zijn, loopt de eenzame schaapherder die met zijn kudde van het rivierengebied onze kant op komt, in het zuiden van het Gooi toch tegen onoverkomelijke barrières op in de vorm van de snelweg A27. Daarom is ter hoogte van het Dassenbos in het vroegere productiebos De Zuid met aan de overkant de Zwarte Berg en de Hoorneboegsche Heide nog een natuurbrug gepland. Tegelijk zullen deze bosgebieden een wat opener karakter krijgen. Tussen twee haakjes: om de Hoorneboegsche Heide te bereiken moet er ook nog even een verbinding komen over de N417, beter bekend onder de naam Utrechtseweg.

Ongelofelijk zoveel grond als verzet moet worden onder het motto 'De Heuvelrug aan elkaar

knopen'. En dat allemaal voor een ongehinderde doorgang voor de dieren! Of er uiteindelijk genoeg natuurbruggen zullen zijn in de toekomst om het edelhart van de Zuid-Veluwe doorgang te verlenen tot aan het Gooimeer, dat valt nog te bezien.

In ieder geval krijgt de herder vanaf Driebergen wel minder obstakels op zijn weg.

(De kuifleeuwerik laat zich vervangen...)

Erelidmaatschap

Rien Rense wendt zich nu tot Rob Kole die na zijn dertienjarig voorzitterschap terughoudendheid bepleitte bij het toekennen van het erelidmaatschap. Maar met een staat van dienst zoals Rob kon het bestuur er niet omheen: twintig van de veertig jaar zat Rob in het bestuur; er verschenen diverse publicaties van zijn hand. Rob krijgt naast de oorkonde een kunstwerk met een Torenvalk, een boek en uiteraard bloemen.

De Kuifleeuwerik laat zich vervangen.

Uit De Korhaan van 1969

De VWG komt nationaal en internationaal in het verweer tegen jachtmethoden. In België worden per jaar 12 miljoen vogels gevangen, maar ook in onze polders worden per dag soms honderden ganzen en snippen neergehaald door jagers. Verontwaardiging ook over het schieten van 25 Korhoenders bij Apeldoorn.

Het Avifauna-werk wordt zeer serieus genomen: bijna het hele werkgebied wordt dit jaar geïnventariseerd.

Onder barre omstandigheden worden half maart door Jelle Harder en Jan van Dijk tien torenvalkenkasten geplaatst in de Flevopolder.

Na vorig jaar Ameland wordt dit jaar een weekend naar Texel georganiseerd, waar men o.a. Kraanvogels te zien krijgt. Het verzamelen van tientallen slachtoffers van stookolie (veel Eiders) was een minder leuk karwei.

Op de excursie over de Westerheide wordt op 15 juni '69 nog een baltsende korhaan gezien en gefotografeerd

Uit een 'Brief aan de minister' van Jan Bos:

Men vraagt zich met verbijstering af waarom onze grote landelijke organisatie niets onderneemt tegen de ganzenjacht, althans niet naar buiten.

Is dat tactiek? Mag er niet tegen de gevoelige benen van de onweidelijke jager worden geschopt? Het moet afgelopen zijn met de ganzenjacht zolang bij herhaling blijkt dat de plezierjagers geen enkele soortenkennis bezitten. De 'jager van Loosdrecht', één van de profeten van Gerrit van de VARA, sprak eens tegenover mij over de geneugten van de jacht. Ik informeerde langs mijn neus weg, op welke ganzen hij dan wel mocht schieten. Oh, dat wist de man niet zo precies.

Het kwam erop neer -toen ik bleef aandringen- dat men niet mocht schieten op donkere ganzen Minister, stop de jacht op deze vogels volledig, zolang er zulke jachtklungels rondlopen!

40 jaar vogels in het Gooi

Dick Jonkers heeft een balans opgemaakt en vertelt over veertig jaar ontwikkeling bij enkele Gooise broedvogels. Veertig jaar geleden was de *Grauwe Gans* een zeldzame broedvogel. Nu vormen Grauwe Ganzen niet alleen voor de landbouw, maar ook voor de weidevogelbeschermers een serieus probleem, want op de graslanden waar ze zich in grote aantallen ophouden zie je maar weinig Grutto's. Het is tegen de richtlijnen van de Flora- en Faunawet om zo rigoureuus tot afschot over te gaan, zoals nu gebeurt. Voordat daartoe overgegaan wordt moet niet alleen overlast aangetoond worden, maar ook dat er aantoonbare schade is door het aantal ganzen. Vervolgens moeten er manieren gezocht worden om de ganzen te verjagen naar de voor hen ingerichte gedooggebieden. En als dat niet helpt kunnen ze met knallen verjaagd worden, waarbij er mogelijk ook een aantal ganzen geschoten worden. Voor dat afschieten moet de beheerseenheid van het gebied dan wel eerst ontheffing van de provincie gekregen hebben.

Het is volkomen belachelijk, aldus Dick, dat de Raad van State de provincie Noord-Holland op 7 september 2007 in het gelijk stelde bij het verlenen van toestemming tot afschot in de hele provincie. Maar hij erkent dat er wel een probleem ligt, zowel in de landbouw- als in de natuurterreinen. In 2007 werden er al 5.000 eieren geraapt van Grauwe Ganzen om de overlast tegen te gaan.

De *Knobbelzwaan* zou volgens een primitieve indeling van vogels gerekend kunnen worden tot de 'pruts'-vogels, vogels waar je niets aan hebt. Dit in tegenstelling tot de 'nuts'-vogels, zoals bijvoorbeeld de Boerenzwaluw, die tenminste nog duizenden muggen vangt. Maar wat is dan de schade die dit trotse boegbeeld van onze Koninklijke Luchtvaart Maatschappij aanricht? Welnu de uitwerpselen zijn slecht voor het gras, op die plekken groeit het gras duidelijk slechter en de koeien mijden dat gras. En bleef het nu maar bij die paar zwanen die in onze polders broeden, nee in de zomer zitten er hele groepen zwanen die om de een of andere reden niet aan het broedproces deelnemen. De subgroep Knobbelzwanen onder leiding van Frank van de Weijer kan beamen dat er duidelijk pieken zitten in het aantal waargenomen juvenielen.

De *Nijlgans* was dertig jaar geleden een grote bijzonderheid. Je belde elkaar op als je ze ergens zag! En met hun contrastrijke tekening zijn ze ook echt fraai om te zien. Maar . . . hun gedrag laat te wensen over. Ze stellen zich echt agressief op tegenover andere vogels in hun gebied, of ze nemen hun broedplaatsen in beslag zoals bij ooievaarsnesten gebeurd is. Bovendien is het een exoot. Het dilemma is wel dat je de klok moeilijk dertig jaar terug kunt draaien. Een paar Nijlganzen verjagen lukt wel, maar aantallen van over de tienduizend schiet je niet even terug naar Egypte.

Uit De Korhaan van 1970

De Vogelwerkgroep staat dit jaar regelmatig op de bres. Er wordt geheel in stijl met de tijdgeest stelling genomen tegen allerlei misstanden:

- a) De aanleg van een weg door het Bikbergerbos. Een bos waar de Wielewaal en de Nachtegaal domicilie houden dreigt naar de knoppen te gaan! Hiervoor worden 30.000 handtekeningen opgehaald.
- b) De moord op miljoenen vogels in Italië wordt door de VWG in de Raad van Europa aan de kaak gesteld.
- c) De gemeenten Bussum en Hilversum worden aangeschreven over de vernielingen en honden op de hei.
- d) Botsingen tussen auto's en vogels zijn dagelijkse praktijk op de dijk rond de Flevopolder. Aan de Dienst Zuiderzeewerken wordt gevraagd om borden te plaatsen.

e) Er wordt aan de bel getrokken tegen de verkoop van opgezette vogels door V&D in Hilversum.

f) Hoogspanningsleidingen rond het Naardermeer: tellingen van dode slachtoffers tonen aan dat die kabels zeer schadelijk zijn voor de Purperreiger, de Lepelaar en de Aalscholvers.

Maar we zijn het ook nog wel ergens over eens:

- De vogelcursus is vanaf het begin een groot succes. 90 aanmeldingen voor de eerste avond! De cursus moet zelfs in tweeën worden gesplitst: een beginnerscursus en een avond voor gevorderden, die zich meer richt op bijzondere soorten.
- De Avifauna Midden-Nederland vordert gestaag. Het optimistisch in '68 gestarte project is nog lang niet rond, het vraagt veel meer tijd en inzet.

De *Grutto* kwam vijftien jaar terug nog voor met 8.000 broedparen. Intussen is dat aantal gehalveerd. Niet alleen factoren als de grondwaterstand en de toegenomen onrust in de weidegebieden spelen hier een rol. Volgens Dick is de eenzijdige bemesting funest voor het bodemleven. Door alle kunstmest is die sterk verarmd. Dat er in het natuurreservaat in de Eempolder alleen al 180 paar gebroed hebben dit jaar komt door de natuurlijke bemesting. Maar wat voor zin heeft het om in ons land zo hard te werken aan de leefomstandigheden van de *Grutto* terwijl ze in Afrika beschoten en gegeten worden? Laten we ons troosten met de gedachte dat we dan in ieder geval mee geholpen hebben aan het voedselprobleem in Afrika. De *Veldleeuwerik* heeft het moeilijk gekregen door de intensivering van de landbouw. Op de heidevelden kan hij zich nog enigszins handhaven. De *Tureluur* doet het veel beter dan de *Grutto*. Dat komt omdat die zich veel meer ophoudt langs de randjes van de weidegebieden en langs de slootranden. Daar hebben ze veel minder te vrezen van de agrarische werktuigen. De *Aalscholver* is praktisch uit het Naardermeer verdwenen: waarschijnlijk heeft hij zichzelf eruit gescheten. Steeds meer bomen waar hij in kon broeden zijn aangetast door de ontlasting. Wellicht speelde bij de grote aantallen broedvogels in het gebied ook voedselgebrek in de omgeving een rol. Daarom zijn zeer veel broedparen van deze moerasvogel uitgeweken naar de Oostvaardersplassen. Opvallend is dat ze hun vis tegenwoordig ook regelmatig halen in vaarten en singels in de woonwijken. De *Lepelaar* zien we nog regelmatig in ons gebied, maar niet meer als broedvogel. Hij heeft onder andere plekken gevonden in de kop van Noord-Holland, waaronder in het Zwanenwater en in de Oostvaardersplassen. Hier zijn de jongen en de eieren niet zo makkelijk bereikbaar voor de vos. Van de *Woudaapjes* kunnen we het betreuren dat ze hier helemaal verdwenen zijn, ook in Botshol waar ze veertig jaar geleden regelmatig broedden. Eén van de problemen waar de *Zwarte Stern* in ons land mee te kampen heeft is kalkgebrek. Van de kunstmatige eilandjes als broedgelegenheid heeft hij veel profijt. De *Meerkoet* is in de afgelopen decennia enorm toegenomen, de soort heeft geprofiteerd van de zachte winters. Voor de *Meerkoet* pakt de klimaatverandering gunstig uit. Het *Waterhoentje* wordt ook wel Jezuskippetje genoemd, omdat hij op drijvende planten wandelt; zie de gelijkenis met Jezus die over het water loopt. Of het aantal vooruit gegaan is, is niet helemaal duidelijk. In de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw werden 's winters vaak met behulp van beginnende vogelaars waterhoentellingen gehouden. Dat was een goed idee, want het is een makkelijk te herkennen vogel en aan de tellingen kan iedereen meedoen. Misschien moeten we dat weer eens een paar keer doen, dan weten we meteen of er veranderingen zijn in de aantallen.

Uit De Korhaan van 1971

Jan Bos treedt voortijdig af; het wordt hem teveel. Hij laat een bloeiende vereniging na. Jan was de motor achter de initiatieven van de verschillende commissies, hij trok mensen over de lijn om ook actief mee te gaan doen.

Dick Jonkers wordt voor het blok gezet, hij is voorzitter ad interim en na de ledenvergadering in maart '71 de echte voorzitter.

Mede dankzij de cursus groeit de vogelwerkgroep als kool, maar aan Dick de taak om het idee van werkgroep levend te houden. Het valt niet mee om de passieve leden uit de stoel te krijgen, met name de subgroep Avifauna heeft zich vertild aan de omvangrijke taak: heel Midden-Nederland in kaart te brengen op het voorkomen van vogels. Alleen al voor ons werkgebied heeft de VWG versterking nodig vanuit Utrecht. Wanneer ook de heer Ch. Steen verhuist moeten de doelen bijgesteld worden.

Nadat Midden-Nederland klaar is, wordt het streven om een Avifauna samen te stellen van ons werkgebied: Het Gooi en omstreken. Een einddatum wordt niet genoemd, die blijft toch afhankelijk van de animo en het aantal tellers. Het verspreiden van waarnemingskaartjes onder de leden vergemakkelijkt het verkrijgen van gegevens van een bepaald gebied. Alle vogels, behalve de veel voorkomende zoals de Fazant, de Huismus, de Kool- en de Pimpelmees, de Zwarte Kraai, de Kauw en de Houtduif worden doorgegeven.

De redactie van de Korhaan is dit jaar zeer actief met 8 nummers en bijna 90 bladzijden. Voor het eerst worden er foto's in ons gestencilde huisorgaan gepubliceerd. De toon voor wat betreft natuurbehoud blijft onverzettelijk: geen meter natuur mag meer verloren gaan aldus redacteur

Ten Haaken

Met de *Krakeend* gaat het heel goed; hun aantal is sterk toegenomen, net als de *Slobeend*. Dat het in onze omgeving goed toeven was voor het *Korhoen* hebben we in Nederland onder andere te danken aan de Heidemaatschappij. Korhoenders hebben een gevarieerd gebied nodig. Een combinatie van heide van verschillende leeftijd, jong bos waar Korhoenders de loten van jonge dennen kunnen eten en akkers in de directe omgeving waar nog wat eetbaars te halen valt in de wintermaanden. Voorwaarde is ook een groot insectenaanbod in de periode met kleine jongen. Natuurlijk moet dat gebied groot genoeg zijn en ook nog rust bieden. De bloeitijd lag rond het begin van de twintigste eeuw toen veel woeste grond ontgonnen werd, jong bos werd aangeplant en in het Gooi overal nog engen rond de dorpen aanwezig waren. We moeten niet de illusie hebben dat korhoenders in het Gooi ooit weer geïntroduceerd kunnen worden.

Wat er nu op de Hoge Veluwe gaat gebeuren is waanzin, het is nog steeds niet de geschikte biotoop voor de Korhoenders. Het is nog maar de vraag of ze in een voor hen onbekend gebied kunnen overleven. Er zouden gedurende minstens tien jaar vrij grote aantallen Korhoenders uit het Oostblok geïmporteerd moeten worden om verliezen op te vangen. De genensamenstelling verschilt van de Nederlandse Korhoenders. Geïmporteerde Korhoenders hebben bovendien een imprint omdat zij een tijdje in gevangenschap hebben geleefd en zijn daardoor kwetsbaar. Het is ook nog maar de vraag of het aangeboden leefgebied zo geschikt is als wordt gesuggereerd.

Voor de *Wulp* ontbreken in de omgeving van de heide voldoende gronden waar naar voedsel gezocht kan worden. Ook speelt de intensieve recreatie een rol bij de verdwijning als broedvogel

De *Nachtzwaluw* heeft een bloeiperiode gekend in en vlak na de Tweede Wereldoorlog. De naam 'geitenmelker' hebben ze te danken aan hun foerageergedrag waarbij ze hun snavel wijd open doen. Nachtzwaluwen werden vroeger nogal eens in de schemer jgend bij schaapskooien en geiten gezien. Daar joegen zij op de talrijk aanwezige insecten. Maar men dacht dat ze het kleinvee van hun melk ontdeden. Nachtzwaluwen hebben behoefte aan voldoende open vlaktes en oud hout waar veel insecten in zitten.

De *Boomleeuwerik* komt niet in grote aantallen voor, maar je ziet of hoort ze nog op en boven open, kale stukjes op de hei, bijvoorbeeld de zandige stukjes op de Zuider- en de Westerheide. Wil je rustig genieten van een paar *Roodborsttapuiten*? Neem dan eens koffie en een lekker stuk appeltaart bij theehuis 't Bluk en kijk eens goed rond richting de heide naar de toppen van de boompjes en de struiken in de directe omgeving. Ook deze soort doet het goed.

De *Kokmeeuw* zat enige decennia geleden nog met 1100 paar op het Hilversumsch Wasmeer. Het was zelfs zo druk daar dat toentertijd de eieren geraapt moesten worden om het aantal in de hand te houden.

Uit de Korhaan van 1972

Bij het eerste lustrum telt de VWG 190 leden. Er is veel werk aan de winkel:

- Om de versnippering van de natuurgebieden tegen te gaan. Wegen- en huizenbouw staan te dringen rond de Gooise heide- en weidegrond.
- In de Eempolders wil men het waterpeil 10 cm laten zakken: funest voor de weidevogels!
- De inspanning van de regelmatige vogeltellingen in Zuidelijk Flevoland wordt rijkelijk beloond: 55 soorten die geregeld worden waargenomen met daarnaast nog eens 53 incidentele gevallen.
- De KRO wil een stukje Spanderswoud om daar een nieuwe studio te bouwen. De VWG is tegen!

Aan de rand van Naarden richting Naardermeer ligt het Laegieskamp. Voordat de gemeente Hilversum dit stukje natuur in een park verandert, wordt haar gevraagd om eerst het rapport van de Vogelwerkgroep over dit gebied in te zien.

Er kan ook met tevredenheid teruggekeken worden op dit jaar, want:

- Er vond een succesvolle roofvogeltelling plaats in Flevoland en in de polders langs de randmeren van Muiden tot Kampen. Er wordt zelfs één jonge Zeearend in het Westelijk deel van de Flevopolder genoteerd.
- Er komt een vrij vogelreservaat in de weilanden van de Keverdijkse en Overscheense Polder.
- De inventarisatie van de Gooise heidevelden komt met extra inspanning van enkele leden tot stand.

De start van de 14-daagse Eempoldertellingen is op 11 november 1972 een feit. Hier wordt de aparte Werkgroep Eempolders voor opgericht.

Bep Dwars- Van Achterbergh maakt deel uit van het bestuur en is daarmee het langst zittende bestuurslid: dat was in maart jl. 35 jaar geleden!

De *Geoorde Fuut* profiteerde van de bescherming tegen predatie door de aanwezigheid van de kokmeeuwenkolonie. Wil je weten waardoor hij nu helemaal verdwenen is als broedvogel, dan moet je niet alleen naar de plaatselijke omstandigheden kijken; het is een landelijke trend dat de soort afneemt in aantal.

Aan een fietstochtje langs het Hilversumsch Waschmeer beleef je nu lang niet zoveel vogelplezier meer als ruim twintig jaar geleden. Toen zaten er ook nog volop *Bergeenden* in en bij het Wasmeer. Best mogelijk dat de toename van het aantal vossen invloed heeft op het wegblijven van de *Bergeend*. Een goed idee is misschien om in de polders pijpen aan te brengen, die net boven water uitmonden, zodat de vos er niet bij kan.

De *Havik* doet het heel goed, maar de roofvogelwerkgroep heeft aanwijzingen dat havikjongen gevangen worden voor de handel. Ze brengen veel geld op. Het is een groot probleem hoe dit te voorkomen is; mogelijk dat politie en vogelaars hierbij de handen ineen kunnen slaan.

Ook de *Buizerd* is sterk toegenomen sinds de oprichting van de Vogelwerkgroep. Alleen al in het Spanderswoud broedden zes paar in 2006. Buizerds lusten ook graag regenwormen. 's Morgens vroeg, of bij koud en regenachtig weer zie je ze vaak wormen pikken in een weiland. Net als een Merel staan ze dan eerst te trappelen op de grond.

De *Grote Bonte Specht* is in aantal verdriedubbeld. De omschakeling van productiebos naar multifunctioneel bos en het beleid van het GNR om dood rot hout te laten liggen in het bos heeft hier alles mee te maken.

De *Appelvink* is een schuwe vogel die je niet gauw te zien krijgt. Maar rond het raadhuis in Hilversum zitten ze in de winter bijna altijd hoog in de bomen. Let maar op het tsjiek - tsjiek geluid.

De *Roodborst* hoor je zelfs in de wintertijd wanneer ze hun voedselgebiedjes verdedigen. In de bosgebieden zitten ze ook in grote aantallen.

Voor de *Huismus* moeten we bij Guus van der Poel om raad vragen. De jongen hebben eiwitrijk voedsel nodig. Eerst worden veel insecten gevoerd, daarna zijn melkrijke zaden nodig en dat wordt in het centrum van de bebouwde tegenwoordig maar weinig gestrooid. Huismussen gaan om voedsel te zoeken nooit verder dan vijfhonderd meter van hun broedgebied vandaan.

Uit De Korhaan van 1973

Dick Jonkers verhuist in maart naar Leersum. Er moet dus uitgekeken worden naar een nieuwe voorzitter, maar die is niet per onmiddellijk beschikbaar.

Als dank voor de bergen werk die Dick verzet heeft voor de Vogelwerkgroep komt er een beschrijving van de *Havik* in De Korhaan, deze vogel spreekt tot de verbeelding van menig vogelaar, maar zeker ook van Dick. Misschien zien sommigen parallellen met deze vogel en Dick Jonkers: de *Havik* is een krachtige, scherpzinnige vogel, die helder observeert. En die keihard kan toeslaan wanneer dat echt nodig is.

Om een voorbeeld van dat laatste te noemen. Het zinde Dick niet dat de ringers niet op de geplande contactdagen verschenen. '*Als de ringers voortaan liever individueel hun gang gaan, dan zullen wij hen onze vereniging niet langer opdringen*'. In het verslag 1972 staat dan ook dat deze subgroep wordt opgeheven.

In deze jaren wordt ook het ene na het andere rapport uit de grond gestampt. Weet je dat daar heel wat tijd in gaat zitten? Lees hiernaast hoe een rapport tot stand komt.

Wist je dat:

- In elk te controleren gebied gemiddeld twaalf vogelaars deelnemen aan het verzamelen van de broedgegevens.
- Dat elke controleur een half uur voor zonsopkomst in het gebied aanwezig moet zijn.
- Dat je heel goed in vogelgeluiden wordt, vooral als je dit samen doet.
- Dat al die waarnemingen uitgewerkt moeten worden op tabellen en plattegronden per soort.
- Dat er daarnaast nog een geologische gebiedsbeschrijving gemaakt wordt en dat ook het landschap en de vegetatie beschreven worden.
- Dat het verder gaat om trends en conclusies en eventueel aanbevelingen voor beheer.
- Dat dit hele proces uitgetypt moet worden op stencilbladen en dat je daarna nog een dag lang staat te zwengelen aan de stencilmachine.
- Dat één rapport gemiddeld 180 uur vergt. Knap dat sommigen het klaarspelen om in één jaar drie rapporten af te krijgen!

De *Gierzwaluw* heeft al genoeg aan een gaatje of een spleet in een kapotte dakpan. Maar de daken worden met sneldek dakpannen zo goed afgedicht dat daar geen zwaluw meer tussen komt. Speciale Gierzwaluw dakpannen worden lang niet altijd geaccepteerd. Goed dat Roel Huizenga door gaat met het construeren van nestkasten waar de Gierzwaluw wel in terecht kan.

De *Spreeuw* doet het minder, maar de oorzaak is moeilijk te duiden.

De *Zwarte Roodstaart* valt door zijn bescheiden zang bijna niet op in het stadscentrum, daarbuiten heeft hij weinig concurrentie. Daardoor is het waarschijnlijk een bij tellingen in het buitengebied onderschatte vogelsoort. Hou nieuwbouwwaterreinen goed in de gaten.

De *Kool- en Pimpelmees* worden gerekend tot de 'nuts'-vogels, ze eten immers veel insecten. Maar van alle insecten die er rondvliegen en rondkruipende rupsen pakken ze hooguit een klein percentage. Dus zijn er veel insecten, dan zullen ze ook wel veel insecten pakken, maar het is een illusie dat ze de overlast echt tegen kunnen gaan.

Van de 141 regelmatig waargenomen broedvogels in het Gooi en omstreken zijn ten minste 36 in aantal vooruit gegaan in de afgelopen veertig jaar, 43 gingen in aantal achteruit en van de rest is een aantal constant gebleven, of is het niet bekend hoe zij er voor staan.

Uitslag fotowedstrijd

Daan Schoonhoven geeft namens de vierkoppige jury het commentaar. Hij stelt dat uitgebreid voors en tegens afgewogen zijn en uiteindelijk zijn na het inbrengen van diverse argumenten de prijzen toegekend.

In de categorie mensen zijn de winnaars: Eerste prijs Frans van Lier 'Twee vogelaars op de Huizerpier'.

Tweede prijs Anja Schuitema 'Excursie op de Zanddijk'.

Derde prijs Elsje van de Velde 'Het tellijstje wordt bijgewerkt'.

Een eervolle vermelding ging naar Jelle Harder voor een controle van een ijsvogelwand en Nel Huese voor jubileum van de trektelpost.

Edith Jacobs - van Hoeven heeft haar prijs ontvangen van Daan Schoonhoven. Foto Piet Spoorenberg.

In de categorie vogels verdient Paul van der Poel de eerste prijs met zijn fraaie foto van het Baardmannotje.

De tweede prijs is voor Frans van Lier voor zijn foto 'Jonge Merel'.

De derde prijs gaat naar Edith Jacobs van Hoeven met 'Aalscholvers in vlucht'.

Een eervolle vermelding is er voor Elsje van der Velde met 'Huiszwaluwen op de grond' en voor Arnold Top met 'Kauwtjes in de avond'.

Outdoorlaarzen
Voor heerlijk warme voeten langs het veld!
Tuin-, Bos-, en Parkmachines

Veertig jaar Vogelwerkgroep

Jan Bos

Flevoland

Het is uiteindelijk tussen de Vogelwerkgroep en de Directie Zuiderzeewerken en de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, helemaal goed gekomen. Dankzij het feit dat ondergetekende journalistiek werk verrichtte in het in aanbouw zijnde Lelystad in verband met de drooglegging van Zuidelijk Flevoland, kwam hij regelmatig in contact met de directies. Het leverde, vooral dank zij ing. Jhr. Van Nispen tot Sevenaer van de Dienst Zuiderzeewerken, de begeerde vergunningen op voor het betreden (en berijden) van de dijken en...stevige sleutels voor de sloten aan de slagbomen.

Zo lang er nog geen bruggen waren tussen Flevoland en het Gooi, moesten de leden van de toen zo genoemde Commissie Zuidelijk Flevoland, gebruik makend van vijf verstrekte vergunningen, via de reeds voltooide brug bij Nijkerk, de dijken van de nieuwe polder betreden. Het leverde vanaf het eerste jaar van de Vogelwerkgroep (1966) veel speur- en notitiewerk op

Drie toen reeds actieve leden: ondergetekende, Jan van Dijk en Dick Jonkers stelden het rapport "Vogelwaarnemingen in Zuidelijk Flevoland" samen, dat in 1969 werd gepubliceerd in Limosa Orgaan van de Nederlandse Ornithologische Unie. Later werd het via een overdruk, als boekje uitgegeven. De tellingen waren overigens reeds in oktober 1966 begonnen.

Oostvaardersplassen

De Vogelwerkgroep werd zelfs betrokken bij de inrichting van de Oostvaardersplassen.

De beide bovengenoemde diensten zouden graag zien, dat te bouwen observatiehutten langs de Knardijk door de VWG werden beheerd. Door de grote afstand en de nog vanuit het Gooi slechte toegankelijkheid van Flevoland, werd hiervan afgezien.

Over het ontstaan van de Oostvaardersplassen wordt veel onzin verteld en worden verkeerde namen genoemd. Gelet op het feit (zie boven), dat ik veel contact had met directeuren van genoemde rijksdiensten, vertelde één van hen mij het enige juiste verhaal. Het behoud van de plassen, in oorspronkelijke plannen voorbestemd industriegebied te worden, is te danken aan het feit, dat zij...vogelaars waren.

Uit de Korhaan van 1974

Natuurlijk houden vogelaars zich bezig met lijsten van data en soorten, we kunnen niet zonder. Bij het door bladeren van oude jaargangen valt op dat de helft van alle pagina's gevuld is met tabellen. Het belang van al die gegevens wordt duidelijk wanneer je een bepaalde vogelsoort, of gebied moet beschrijven, dan vormen deze cijfers belangrijke bouwstenen voor je verhaal.

Toch leuk dat er hiernaast ook oog is voor die ene Korhoen die midden in de woonwijk in Bussum voor het huis in de boom zit bij J. Klein:

4 April, we zaten aan het ontbijt. Opeens zegt mijn vrouw: moet je eens kijken, wat zit er nu in de boom? Op het eerste gezicht was het al duidelijk: een Korhoen zat op haar gemak aan het ontbijt en deed zich tegoed aan jonge berkenknoppen. Die vogel moet zeker twee kilometer gevlogen hebben vanaf de heide, waar ze meestal zitten. En dat terwijl de drukte in de wijk op dit uur van de dag het grootst is.

Belangrijke gebeurtenissen in dit jaar:

Jelle Harder neemt het roer van de vereniging over.

- De eerste resultaten van het Atlasproject kunnen doorgegeven worden aan SOVON. (het hele land is opgedeeld in blokken van 5x5 km. In elk blok worden de daar gesignaleerde broedsoorten genoteerd).

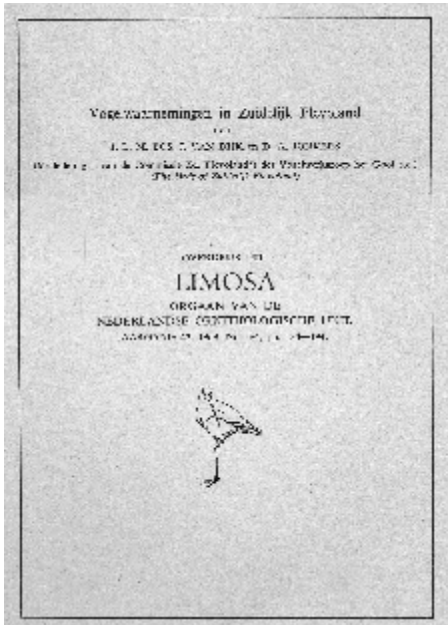
Bij alle burgemeesters in onze regio wordt erop aangedrongen om geen eerste kievitse meer in ontvangst te nemen.

Er wordt bezwaar aangetekend tegen het aanleggen van een weg bij De Zanddijk, let wel De Zanddijk is onlangs een erkend natuurmonument geworden.

De Vogelwerkgroep krijgt een eigen onderkomen in een aantal noodlokalen aan de Graaf Wichmanstraat in Hilversum.

De directeur van Rijkswaterstaat wiens naam mij ontschoten is, vertelde mij op één van mijn reizen als reisleader van de Stichting Naturreizen, dat hij en professor Van Duin, directeur van de Rijksdienst IJsselmeerpolders, met regelmaat in de ochtend in Lelystad de inpolderingszaken doornamen en daarna met verrekijker gewapend naar de Knardijk gingen om van het vogelleven te genieten. Zij besloten de werkzaamheden tot inrichting van het industriegebied zolang mogelijk uit te stellen....uit hobbybelang!
Het vogelleven werd er zo uitbundig en trok -toen de bruggen gereed waren en de dijken voor verkeer waren geopend- zoveel belangstelling, dat de plannen tot ontwikkeling van het industriegebied op de lange baan werden geschoven en tenslotte in de ijskast werden gestopt. Professor Van Duin bevestigde mij later, dat een en ander inderdaad zo was gelopen.

De overdruk van de publicatie in Limosa.

Zanddijk

Een rapport van de Vogelwerkgroep, dat in 1968 provinciale aandacht trok, was "De Zanddijk", De historie, het vogelleven en de vegetatie met de oude Zuiderzeeflora van de dijk tussen Oud-Valkeveen en de A1 zijn hierin beschreven. Dankzij het rapport, zo liet een provinciaal medewerker ondergetekend weten, was in Haarlem besloten de dijk een beschermde status te verlenen.

Ten slotte mag uit de beginjaren de voorbereiding voor de samenstelling van de Avifauna van het Gooi worden genoemd. Het onderzoek liep door tot en met 1969*. Per gemeente verscheen er een overzicht. Opvallende conclusie uit de Avifauna van Bussum was, dat er in de gemeente meer vogels dan inwoners bevatte: 61.776 vogels tegen ongeveer 40.000 inwoners.

Één opmerkelijk getal nog uit deze avifauna: het aantal broedparen Huismus in Bussum bedroeg -let op het bijzondere getal- 6669.

- De toen verzamelde gegevens zijn echter niet voor de geplande Avifauna gebruikt, maar voor de Avifauna van Midden-Nederland. Het Gooi moest wachten tot 1987, toen Vogels tussen Vecht en Eem verscheen (redactie).

Uit de Korhaan van 1975

Jaarlijks wordt de nachtexcursie georganiseerd: *Vanuit Culemborg liep de route via Beesd langs de Linge tot Geldermalsen; daar werd doorgestoken naar de Waal bij Waardenburg. Hier werden de eerste Kwartelkoningen gehoord. Tot Ochten bleef het vrij stil, waarna meer activiteit los kwam: Steenuil, Grote Karekiet, Bosrietzanger en Nachtegaal gaven acte de présence. En na het inzetten van de ochtendschemering toen we de zuidoever van de Waal bereikten, barstte het vogelkoor pas goed los. Tot Hurwenen werden soorten als Wielewaal, Grauwe Gors, Kleine Plevier, Groenpootruiter, Roodborsttapuit, Zwarte Roodstaart, Kleine Bonte Specht en de IJsvogel waargenomen. Negen uur 's ochtends, toen de excursie beëindigd was, hadden we 82 soorten gehoord en gezien.*

Het lijkt wel alsof de jaren van consolidatie bereikt zijn:

- De redactie van De Korhaan krijgt een pluim op zijn hoed.
- De subgroep Avifauna loopt enigszins achter de geplande feiten aan, maar dat schijnt zo te horen.
- De subgroep Nestkasten vraagt enkele nieuwe controleurs.

Er wordt een dringend beroep gedaan op de leden om waarnemingen door middel van waarnemingskaartjes door te geven en niet op losse briefjes.

De Korhaan is met een serie bijdragen van jagers contra vogelbeschermers opiniërend bezig. En de vele vlot geschreven excursieverslagen stellen je in staat om de mooie momenten in de natuur her te beleven.
D.A.Jonkers

Kanjers!

In dit drieluik komen leden aan het woord die een groot deel van hun leven zeer actief zijn geweest voor de Vogelwerkgroep. Zij kunnen worden gezien als de representanten van andere harde werkers op de achtergrond die veel van hun vrije tijd opofferen voor de Vogelwerkgroep en de vogels. Werkende leden zijn de kurken waar de Vogelwerkgroep op drijft.

Dick A. Jonkers

Adrie Vermeule: Vogels, watersport en vissen

Kenmerken: Blijft onverstoort onder wat er om hem heen gebeurt. Agressiviteit is hem vreemd. Een wijs iemand met kennis van tal van zaken. Nooit luidruchtig, al laat hij vaak wat van zich horen. Uitzonderingen daargelaten verplaatst hij zich als gevolg van een beperkt 'vliegvermogen' nooit ver van zijn leefgebied. Leeftijd 77 jaar. Een soort grijze eminentie. Determinatie: Lijkt het meest op een Steenuil.

De drie kanjers Bertus van den Brink, Adrie Vermeule en Joke van Velsen.

Foto: Piet Spoorenberg.

Ben je van oorsprong een echte Gooier?

Ik ben een echte Nieuwedieper of een jutter.

Wat is dat?

Dat zijn mensen die in Den Helder geboren zijn.

Wanneer ben je naar het Gooi gekomen?

In 1940 aan het begin van de oorlog. Mijn vader was duikbootkapitein en moest naar Engeland. Het wonen in de omgeving van een marinehaven in oorlogstijd was niet zonder gevaar en daarom zijn we bij mijn opa en oma in het Gooi gaan wonen. Dat was in Hilversum aan het begin van de Gijbsbrecht van Amstelstraat, niet zo ver van de Utrechtseweg.

Uit de Korhaan van 1976

Het Nestkastenproject in het Gooi.

In het jaar van oprichting hingen er al 1600 kastjes, verdeeld over 35 gebieden. Dat kan dus niet het werk van de Vogelwerkgroep geweest zijn, nee er waren al tientallen vogelliefhebbers in de weer met nestcontroles. Sinds 1964 wordt het nestkastwerk in het Gooi gecoördineerd, eerst door Jan van der Geld. Het heet dan het 'Gooisch Nestkast Onderzoek'. Dit werk wordt later overgenomen door de subgroep Nestkasten. Het bijhouden van broedresultaten deed iedereen een beetje op zijn eigen manier. Echte regelmaat zat er niet in en ook was men bang om de broedende ouder de storen, maar dan wordt het lastig om aan betrouwbare gegevens te komen over eerste eidatum, aantal gelegde eieren en het aantal uitgekomen jongen. De grote hoeveelheid aangeleverde gegevens noopte tot een uniforme manier van registreren: vanaf nu wordt alles bijgehouden op nestkaarten, één kaart per broedsel.

Honden aan de lijn!

Begon die discussie toen al? Ja zo lang is het Goois Natuurreservaat al bezig om de honden aan de lijn van hun baasjes te laten lopen op de heidevelden. Het is moeilijk om ingesleten gewoontes te veranderen. Het argument dat nestelende broedparen van Boom-piepers, Boom- en Veldleeuweriken ernstig verstoord worden door loslopende honden, wordt luidruchtig overstemd door de hondenliefhebbers, die zich massaal weren in ingezonden stukken in de krant en die een handtekeningenactie starten. Het GNR kan niet verder komen dan het opperen van dit voorstel:

1. Een beperkt stuk van de Bussumerheide afsluiten ten behoeve van het nog aanwezige Korhoen en de Wulp.
2. Andere delen krijgen een aanlijngedod in het broedseizoen. Dit is in het belang van de Bergeend, de Houtsnip en de Patrijs.
3. In alle overige gebieden blijven de honden onder appèl van hun baas.

Voel jij je na 67 jaar wonen in het Gooi inmiddels een echte Gooier?

Ja hoor, ik heb nog maar heel weinig binding met Den Helder. Als ik er nu kom, vind ik het maar een gat aan het eind van de wereld.

Wat vind je nu zo apart aan het Gooi en omgeving?

Het heeft een grote verscheidenheid aan landschappen en prachtige plekken. Er zijn heiden, bossen en landgoederen; de Kortenhoefsche- en Ankeveensche Plassen zijn landschappelijk fraai. De Flevopolders liggen dichtbij en als je wat verder wilt ben je zo op de Veluwe. Bij Den Helder ben je snel uitgekeken. Texel en de Donkere Duinen liggen binnen bereik, maar verder zit je in de polders. Mijn bereik is beperkt, omdat ik geen auto heb.

Zit de liefhebberij voor vogels in je familie?

Toen ik verkering kreeg met Ardje, nu mijn vrouw, hield mijn zwager kanaries en allerlei wildzang. Niet alleen de vogels in zijn kooien, maar ook in de vrije natuur zingende soortgenoten hadden zijn belangstelling. Door hem werd ik attent gemaakt op het geluid van Putters en andere vogels en dat vond ik wel leuk. Toen begon het te kriebelen en heb ik een kijkertje gekocht. Voor het determineren schafte ik 'Wat vliegt daar' van Van Dobben aan. De afbeeldingen daarin waren zo groot als postzegels; een nadeel van dit boekje was dat er niet in stond hoe een jonge vogel eruit zag. Bovendien waren de vogels getekend in hun mooiste pak en ontbraken er goede beschrijvingen. Om vogels te kijken ging ik in het Gooi alleen, met mijn zwager of met mijn vader op pad. Later kocht ik een betere verrekijker bij Albert Hein! Die was in de aanbieding en kostte toen slechts 59 gulden.

Het eerste vogeldeterminatieboekje.

Wildzang, wat was dat?

Putters, Vinken, Groenlingen; die mocht men toen als kooivogel houden.

Toen ik eens in Limburg was hingen daar aan veel huizen kooitjes, waarin Vinken heel mooi zaten te zingen. Het was een zielig gezicht.

Uit de Korhaan van 1977

De VWG kent weer een stadhoudersloze periode: Jelle Harder treedt af en er is voorlopig geen andere kandidaat-voorzitter.

Jelle onderneemt samen met Dick Jonkers nog pogingen, ondersteund door deskundig advies, om het rustgebied voor de laatste Korhoenders uit te breiden tot 100 ha, het Goois Natuurreservaat denkt dat 10 ha wel genoeg is...

En onze club bestaat 10 jaar, er komt een jubileumnummer met herinneringen o.a. van Jan Bos:

Als iemand me vraagt hoe de Vogelwerkgroep is opgericht, moet ik toegeven dat ik het niet meer zo precies weet. Ik herinner me vaag een gesprekje met Jan van Dijk uit Weesp. Bij Rie de Wijs maakten we een oprichtingsplan.

Ik bewaar de beste herinneringen aan de eerste weekends. Wat hebben we gelachen op de eilanden zoals op Ameland, waar de Bussumer Koomen in topvorm was.

George Ording was een fanatieke ringenzoeker, elk vogelkadaver werd uitgepeuterd. En hij had daarbij veel succes, er prijkten diverse gevonden aluminium ringetjes aan de riem van zijn kijker. Vooral Kokmeeuwen uit Oost-Europa bleken royaal van registratienummers te zijn voorzien. Maar op Ameland had George geen succes. Een jonge Blaricummer, zijn naam ben ik even kwijt, besloot hier iets aan te doen. Hij deed een ring die ik toevallig bij me had om de poot van een dode meeuw en maakte daar vervolgens een vreugdedans mee, de vogel hoog in de lucht gestoken. George was in alle staten, mompelde: "Hoe bestaat 't". Ik voelde me toch wat schuldig en bekende George dat we hem erin hadden geluisd.

En wat gebeurt er een tijdje later? Die Blaricumse jongen vindt echt een dode vogel met een ring!

Jan L. Bos

Je breidde je kennis steeds meer uit?

Met onze verloving hebben we een bootje gekocht bij Van Wettum, broodjager en visser in Loosdrecht. Omdat we daar geregeld kwamen, leerde ik van hem veel over watervogels. Hij had het over volle eenden, halfjes en roodkoppen, jargon dat mij vreemd was. Uiteindelijk liep ik vast op geluiden en een heleboel soorten waar ik niet uit kwam. Op een keer stond ik bij het Ankeveensche Pad te kijken naar Bergeenden en ander spul. Toevallig kwam Rob Moolenbeek langs, die vroeg wat ik allemaal zag. We raakten aan de praat en hij informeerde of ik al lid was van de Vogelwerkgroep. Daarvan wist ik niet eens dat die bestond! Hij nodigde mij uit voor een lezing in september. Daarna vorderde mijn kennis snel. Rie de Wijs die bij mij in de buurt woonde leerde mij een heleboel geluiden kennen. Het volgen van de vogelcursus was een volgende stap. Op de cursus merkte ik al dat ik veel verder was dan de deelnemers. Jelle Harder en Paul van der Poel vertelden dat zij in het voorjaar Het Hol bij Kortenhoef zouden gaan inventariseren en vroegen mij om mee te doen. Het was geen ramp dat ik de geluiden nog niet goed kende; zij roeiden wel en ik zou kunnen noteren. Een kaartje werd in mijn handen gedrukt; tijdens het varen werd gemeld wat genoteerd moest worden: Rietgors, Rietzanger en tal van andere soorten. De zangplaatsen werden met de afkortingen van de vogelnaam allemaal ingetekend op een kaart van het gebied. Zo leerde ik ook de geluiden kennen van rietvogels en groeide daardoor spelenderwijs in het herkennen van steeds meer vogels. Bij een inventarisatie van de Ankeveensche Polder was ik weer van de partij. Broedvogelinventarisaties waren leerzaam, in die perioden heb ik de meeste geluiden geleerd.

Heb je behalve vogels nog andere hobby's?

Watersport in het algemeen, roeien, kanoën, zeilen en zeilbootjes bouwen trekken mij bijzonder aan.

Later heb je toch nog een nieuwe passie gevonden?

Ja hoor, ook al voor de wetenschap en dat is vissen. Niet vissen met een hengel, maar het vangen met een schepnet van deze waterbewoners. We vangen bijvoorbeeld Vetjes, Grote en Kleine Modderkruipers, Bittervoorns en Zeelten. Het is teveel om op te noemen. Je leert ook wat visetende vogels uit het water kunnen halen en welke andere dieren en planten er in voorkomen. Als je excursieleider bent steek je er veel van op, want je kunt later over een heleboel dingen meer vertellen dan alleen maar over vogels.

Uit De Korhaan van 1978

Ter gelegenheid van 10 jaar VWG Het Gooi en omstreken is een boekje uitgegeven met een aantal belangrijke vogels uit onze avifauna. Het wordt in ons nieuwe onderkomen in de Godelinde Scholengemeenschap overhandigd aan de nestors van natuurbehoud en vogelbescherming:

- Prof. Dr. K.H. Voous, emeritus hoogleraar
- Mr. H.P. Gorter, directeur Natuurmonumenten
- Dr. J.H. Westermann, secretaris WNF Nederland

De VWG stelt op verzoek van het GNR een beheersnota samen voor het Hilversumsch Waschmeer. De alsmaar groeiende meeuwenkolonie zorgt voor vervuiling van het voedselarme milieu. Bovendien is het blijkbaar lastig om de waterhuishouding in dit gebied in de hand te houden. Zelfs na een erg natte periode in maart '78 neemt de waterstand nauwelijks toe. Is de ijzerhoudende oerlaag op sommige plekken doorboord?

Aanbevolen wordt om de meeuwenkolonie hier te handhaven op 500-1000 paar. Het stelselmatig terugdringen van de Kokmeeuwen door het rapen van eieren heeft ertoe geleid dat het aantal van rond de 2000 nesten in '74 /75 teruggelopen is tot 227 in 1977. Als de Kokmeeuwen helemaal zouden verdwijnen, dan verdwijnt de Geoorde Fuut en mogelijk ook de Dodaars en de Bergeenden. Flevoland ontwikkelt zich tot een waar eldorado voor de vogels. Het aantal broedparen per 100 ha in de Kievitslanden bijvoorbeeld:

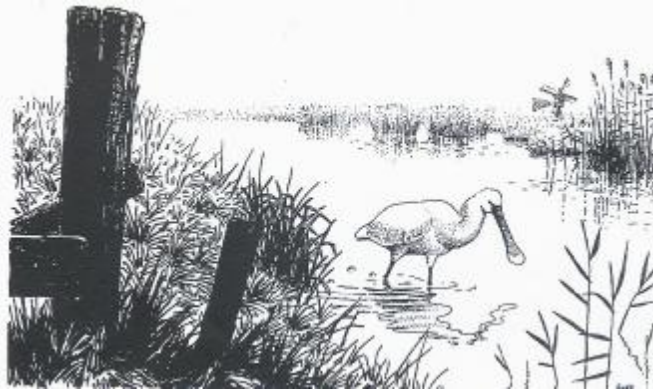
	1967	1972	1977
<i>Weidevogels</i>			
<i>en eenden</i>	77	483	622
<i>Hoenders</i>	-	30	33
<i>Zangvogels</i>	31	104	69

Henk ten Brinke verhuist en verlaat het bestuur, de VWG zit nu zonder voorzitter *en* zonder secretaris.

Bij jou beperkt een excursie zich dus niet alleen tot het leren herkennen van vogels.

Het is altijd heel leuk als je kunt zeggen of een vogel ergens kan voorkomen. Dat zie je onder andere aan de biotoop, maar daar moet je dan wel het een en ander van weten. Ook moet je kunnen aangeven waarom ergens iets zit. Je gaat geen Lepelaar zoeken in een hoekje waar hij geen voedsel kan vinden. Waarom loopt hij in een sloot? Je leert mensen een zoekbeeld te ontwikkelen. In het Lauwersmeer zagen we daardoor vier IJsvogels. De andere groepen niet één!

Foeragerende Lepelaar. Archief VWG.

Behalve als excursieleider en inventarisator doe of heb je een heleboel andere dingen gedaan binnen de Vogelwerkgroep. *Noem er eens wat.*

Net als wat Bertus van der Brink nu doet: public relations met de propagandakraam. Ik was ooit bestuurslid, controleerde nestkasten, deed mee aan trek- en slaapplaatstellingen en steek nog altijd oeverwaluwanden af. Een hele lijst en ik zal vast wel wat vergeten zijn.

Heb je een voorkeur voor bepaalde activiteiten?

Inventariseren vind ik het allerleukste en daarna het leiden van excursies. Het geeft een fijn gevoel en het is leuk om kennis over te dragen. Soms manifesteren zich na een aantal jaren goede vogelaars, die mede dankzij jou veel kennis hebben opgedaan. Verder valt het mij op dat mensen veel plezier beleven aan het vogels kijken en er bijvoorbeeld na hun pensionering een leuke hobby bij hebben.

In de Vogelwerkgroep zijn meestal oudere mensen -zoals jij- nog actief. Ik vraag me af hoe we in de toekomst de vele werkzaamheden kunnen blijven voorzetten. Ook jij zult op een gegeven moment een stap terug moeten doen. Hoe zie jij de toekomst?

Ik zou graag zien dat er meer jeugd bij komt; ook bij de KNNV zie je alleen maar ouderen. Ik ben in die vereniging nog niet eens de oudste. Meestal worden mensen pas lid bij natuurverenigingen wanneer zij tussen de 40 tot 50 jaar zijn. Onze club telt op dit moment slechts vier tot vijf jongeren.

Uit De Korhaan van 1979

De winter van '78-'79 is bar koud. De subgroep Wintervoeding kan volop aan de bak om vogels die in moeilijkheden kwamen door vorst, ijzel en sneeuwval bij te staan.

Er is ook binnen de Vogelwerkgroep een duidelijk verschil in benadering door 'ornithologen' en zij die handelen uit mededogen. De wetenschappelijke benadering van vogels in een strenge winter is duidelijk: de natuur moet tegen een stootje kunnen, sommige soorten zullen in aantal behoorlijk achteruit gaan, maar daardoor komt de soort als geheel nog niet in gevaar.

Anderen bekommeren zich om die ene vastgevroren Blauwe Reiger, of die Roerdomp. En dichterbij huis wordt druk voer gestrooid voor de Winterkoning, de Roodborst en de Boomkruiper die het nu zo moeilijk hebben, want het is toch leuk om die voor je raam te hebben?

Voor de eerste maal in de geschiedenis verzet de VWG zich tegen de onbarmhartige winterjacht op

trekvoegels. Mede om de laatste Korhoenders te beschermen doen vrijwilligers van de Vogelwerkgroep mee aan het patrouilleren op de Bussumse en Hilversumse heidegebieden. Aan mensen met loslopende honden wordt meestal met succes gevraagd om de honden aan te lijnen.

Het Atlasproject voor broedvogels kent een vervolg door nu in de 5x5 blokken winter- en trekvoegels te turven. Hierdoor zal een compleet beeld ontstaan van alle in Nederland voorkomende stand- en trekvoegels; ook de bijzondere soorten worden zodoende in kaart gebracht.

De Flevopolders wordt voor het eerst niet meer vermeld als subgroep van Avifauna. Onze overburen nemen van nu aan het heft in eigen hand.

Rob Moolenbeek en Trijnie Stoker, ze waren al bestuurslid, zijn sinds juli '79 resp. voorzitter en secretaris.

Die gaan over enige tijd studeren of vertrekken voor een of andere opleiding uit ons gebied, dan ben je ze kwijt. Degenen die blijven trouwen vaak, krijgen kinderen of zijn druk met hun carrière. Die zie je dan ook niet meer. Als ze al in het Gooi of omgeving blijven wonen, zie je soms pas veel later dat zij toch weer actief worden. Het zal altijd wel moeilijk blijven om jongeren vast te houden.

Heb jij tips om meer leden aan het werk te krijgen?

Laten we eens denken aan het vormen van nieuwe groepen. Bij de roofvogelgroep betrek je weer mensen die speciaal deze vogels leuk vinden. De vogelcursus voor volwassenen is ook heel belangrijk. Dat geldt ook voor de jongerengroep. Er zou nog een schakel moeten komen tussen de jeugdcurso en de Vogelwerkgroep. Vroeger werden jongeren pas lid als ze de middelbare school verlieten of door hun leeftijd de jeugdbonden voor natuurstudie moesten verlaten. Toen bloeiden de jeugdbonden nog, maar nu leiden zij een kwijnend bestaan en vindt er uit die hoek geen nieuwe aanwas meer plaats.

Hoe vind je De Korhaan op het ogenblik?

Veel mooier dan vroeger. Het maken van het blad ging in het begin heel primitief. Het werd gestencild en je kwam met zwarte vingers thuis. Nu ziet hij er wel veel beter uit, maar het is steeds moeilijker om aan goede kopij te komen.

Heb je tips om leden ertoe te krijgen een stukje te gaan schrijven?

Je vraagt iets heel moeilijks, want zoals je weet ik ben helemaal geen schrijver. Ik hik er ontzettend tegenaan, omdat ik weinig scholing heb. Mijn tip is om wat je beleefd hebt of kwijt wilt op te schrijven en op te sturen naar de redactie. Die gaat het samen met de auteur bewerken. Je neemt hierdoor al een belangrijke drempel weg, al leidt het wel tot een hogere belasting van de redactie.

Wat is je lievelingsvogel?

De Holenduif. Er zijn verder geen vogelsoorten die er echt uit springen Een IJsvogel is prachtig; voor mij zijn Spreeuwen net zo mooi in hun verschillende verenpakjes. Als groep hebben roofvogels mijn belangstelling.

Zijn nog meer aspecten van vogels die je aanspreken?

Vogelgedrag vind ik heel boeiend. Bijvoorbeeld razendsnel zwenkende groepen Spreeuwen of steltlopers; hun bolvorming bij het verschijnen van een roofvogel. Hoe zoekt een Pijlstaart voedsel, hoe gedraagt een Putter zich, waarom zit hij ergens? Het geeft een verdieping aan je vogelkennis.

Uit De Korhaan van 1980

Omdat elders in dit jubileumnummer uitgebreid ingegaan wordt op alle publicaties van de vogelwerkgroep, wordt daar 'onder de lijn' minder aandacht aan besteed. Maar met dit werk, waarmee indirect gewerkt wordt aan de bescherming van vogels zijn ook dit jaar vele tientallen leden bezig. Ze helpen bij het inventariseren van soorten en gebieden.

Redt weidevogels Eemland

Samen met de Vogelwacht Utrechts wordt een actie op touw gezet om de intensieve veeteelt te stoppen, die ten koste gaat van de vogels in de Eempolders.

Vogels met een signaalfunctie 1970 1979

- Kemphaan	240	5
- Watersnip	440	<100
- Zomertaling	150	30

De actie gaat niet ten koste van de boeren: het weidse landschap is juist door hen in de afgelopen eeuwen zo gemaakt. De actie richt zich tegen de grootschaligheid; in het boerenbedrijf is geen plek meer voor de vogels. Sta je achter de actie, koop dan een stuk weidevogelgrond voor 5 gulden per vierkante meter, of koop een sticker bij Bep Dwars.

Bij de verkiezing van het bestuur van Vogelbescherming stellen jagers zich in grote getalen kandidaat. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken ontmaskert samen met anderen deze coup. De bestuursverkiezing van mei moet opnieuw gedaan worden.

Het ledental loopt al aardig in de richting van de 400, maar zie ze maar eens uit hun luie stoel te krijgen!

Opnieuw staat er een oproep om toch vooral mee te doen aan de tellingen. Weinig vogelkennis is geen excuus, want je krijgt bijna privéles als je mee loopt met een ervaren vogelaar.

Waar zouden we als Vogelwerkgroep nog eens naar kunnen of moeten kijken?

Het zou leuk en interessant zijn weer eens slaapplaatstellingen van meeuwen te houden en tellingen van aantallen en verblijfplaatsen van Waterhoentjes in de winter uit te voeren. Vroeger organiseerden we die ook en ze waren toen een groot succes. Door dit opnieuw te doen is het wellicht mogelijk veranderingen in aantallen en verblijfplaatsen vast te stellen. Iedereen kent Waterhoentjes en meeuwen en kan dus meedoen. Ik weet alleen niet of we de leden daar nu nog zo gek voor krijgen.

Bertus van den Brink: Waterval van activiteiten

Kenmerken: Valt onmiddellijk op door zijn kwikzilverige gedrag. Laat horen dat hij er is in een waterval van niet storend geluid. Komt her en der geregeld tevoorschijn om zijn activiteiten te ontplooiën. Trekt zich bescheiden terug wanneer de aandacht teveel op hemzelf wordt gericht. Leeftijd 63 jaar.
Determinatie: Winterkoning.

Waar liggen jouw roots Bertus?

Ik ben een geboren en getogen Muider en kom uit een gezin van dertien kinderen.

Vertel eens iets over jouw achtergrond.

Kinderen uit een groot arbeidersgezin gingen al heel jong aan het werk en dat was bij mij ook het geval. Ik werd decorateur bij de televisie en dat is zo gebleven totdat ik stopte met werken.

Had je altijd al interesse in de natuur?

Daarmee heb ik vroeger eigenlijk nooit echt iets gehad. In mijn jeugd wel, maar op een andere manier dan tegenwoordig. Het stropen van vis was bij ons thuis normaal, al gebeurde dit niet op grote schaal. Er werd wel eens een eend de nek omgedraaid of er werden eendeneieren geraapt. Die werden aan twee kanten gebakken, omdat je er paratyfus van kunt krijgen.

Wanneer ben je lid geworden van de Vogelwerkgroep?

In 1990.

Uit De Korhaan van 1981

Boeiend om de veertig jaar Korhaan door te nemen; het is gewoon een stuk lokale geschiedenis. Want wat zijn ze in '81 nu weer van plan?

De gemeente Huizen wil het Vierde Kwadrant vol gaan bouwen, aanleiding voor de broedvogelinventarisatie van de Oostermeent. 'Gevoelige' soorten als Kempshaan, Gele Kwikstaart en Zomertaling komen hier in behoorlijke aantallen tot broeden. Dit tegen de Eempolders gelegen weidegebied wordt bedreigd door huizenbouw en wegenbouw: de aanleg van Rijksweg 27 daar valt niet aan te ontkomen. Als klap op de vuurpijl zijn er plannen voor het aanleggen van een jachthaven bij de Stichtse Brug! Het is onze taak om hier iets tegen te ondernemen.

De Korhaan gaat er steeds beter uitzien: het stenciltijdperk ligt achter ons, het drukken op offset is uitbesteed en illustraties o.a. van Ronald Sinoo maken het tot een prettig leesbaar blad.

De tijd van actie voeren is nog niet voorbij. Het bestuur krijgt op de ledenvergadering het verwijt dat ze zich soms wat te fel in de strijd werpt, maar ja de meest gedreven vogelaars komen juist in het bestuur van de vereniging.

Wat gaat er dan nog meer mis in dit jaar?

- Er zijn plannen voor een spoorlijn Weesp-Almere vlak langs het Naardermeer.
- De Oostvaardersplassen worden door sommige beleidsmakers gezien als een nutteloos stukje moeras, dat wanneer het in cultuur gebracht wordt volop ruimte zal bieden aan bedrijven. Voor ons weer werk aan de winkel: een oproep aan ieder lid om handtekeninglijsten voor behoud van de Oostvaardersplassen in te leveren.

In Zuidelijk Flevoland is met 12 man een nieuwe Vogelwerkgroep opgericht, die voorlopig nauw met ons zal samenwerken. We hebben niet voor niets vijftien jaar ervaring met uiteenlopende tellingen daar.

Wie maakte je attent op het bestaan ervan?

Begin september van dat jaar hoorde ik dat er een groepje vogelaars naar het befaamde vogeltrekpunt Falsterbo in Zweden zou gaan. In die tijd liep ik thuis door een reorganisatie op mijn werk en het leek mij leuk om mee te gaan. Toen ik daarover begon, werd me verteld dat je om mee te kunnen lid moest zijn van de Vogelwerkgroep. Die reis was voor mij de aanleiding om lid te worden. Vanaf die tijd ben ik geraakt en is de passie voor de natuur begonnen door naar vogels te kijken. Langzaam maar zeker groeide ik er steeds meer in.

Had jij leermeesters?

Van Ron en Wim van der Brink heb ik veel geleerd, evenals van Adrie Vermeule, Frank van de Weijer en jou. Jullie ontmoette ik voor het eerst in Falsterbo en allemaal waren jullie al jaren

Zijn die Ron en Wim familie van je en zit de vogelliefhebberij -als dat zo is- toch eigenlijk wel in de familie?

Het zijn broers van mij, die al lid waren van de Vogelwerkgroep; ik ben er pas later bijgekomen. Van hen hoorde ik over de trip naar Falsterbo. Van die reis kan ik mij nog herinneren dat we vier huisjes hadden waaronder een 'vrouwenhuis'. Daarin verbleven onder andere Corrie van der Baan en Annelies de Vries, die toen nog weinig wisten van vogels. Zoals vaak met beginnende vogelaars vroegen ook zij vaak te laat wat er gezien werd en was de vogel op zo'n moment al lang weggevlogen. Het verblijf daar was een geweldige ervaring; wat waren er veel vogelsoorten die ik niet kende.

Die week heeft de basis gelegd voor mijn vogelhobby; het was een stimulans om ermee door te gaan. Daarna ging ik regelmatig mee op excursie en werd als er excursieleiders nodig waren voor de leeuwen geworpen. Daar was ik natuurlijk zelf bij, maar eigenlijk ging dat veel te snel. Het had wel tot gevolg dat ik veel op pad ging en zoveel mogelijk wilde leren.

Uit De Korhaan van 1982

Het vijftienjarig jubileum van onze Vogelwerkgroep wordt gevierd. Rob Molenbeek, voorzitter, stelt dat De Korhaan een wezenlijk onderdeel is in de succesformule van de vereniging. Er is geen andere natuurclub in onze regio met zo'n goed gedocumenteerd tijdschrift en is er geen instelling met zoveel vogelgegevens in haar archief. Met regelmaat hebben de mede hierop gebaseerde rapporten het beheer van natuurgebieden in ons werkgebied positief beïnvloed.

Vooruit kijkend wordt op de jubileumbijeenkomst het plan gelanceerd om een boek uit te geven: de subgroep Avifauna wil een compleet beeld van het vogelleven in het Gooi samen stellen. Zou het haalbaar zijn om deze monsterklus bij het 20-jarig bestaan geklaard te hebben?

Ab Noorman heeft geluk bij een ongeluk

Ab schrijft: *Ik had mijn heup gebroken en lag daarvoor een tijdje in het Sint Jans Ziekenhuis in Laren. Het was een warme zomer, de ramen stonden open en ik keek op een binnenplaats met grote bomen.*

Op een morgen riep een medepatiënt: hé, kijk eens naar die vogel, wat is dat een aparte! Tot mijn verwondering zag ik een Draaihals, maar omdat ik een beperkt uitzicht had en niet goed uit mijn bed kon komen kon ik de vogel niet echt goed bekijken. Een week daarna zaten er twee Draaihalzen in mijn 'privéboom' vlak voor het raam. Ze zijn iets groter dan een mus, prachtig getekend, tegen de stam waren hij en zij haast niet te zien, verschil tussen man en vrouw is er niet, of het moet zijn dat de man een kuif heeft. Toen er een Kauwtje te dicht bij kwam, stak mannetje Draaihals zijn kuif op en riep aan één stuk door: té, té.

Op een morgen werd ik gewekt door een zuster die ook belangstelling voor vogels had: "Kijk vlug naar buiten, die draaivogels (zoals zij ze noemde) hebben jongen! En inderdaad op een tak vlak voor mijn raam zaten drie Draaihalzen, waarvan twee jongen. Ik kon ze goed bekijken en echt, ze kunnen de kop 180° draaien.

Zijn er binnen de Vogelwerkgroep nog andere dingen waarvoor je interesse hebt of waarvoor jij je inzet?

De promotiekraam. Foto: Archief VWG.

Met subgroepen wanneer iemand enthousiast het voortouw trekt, heb ik al gauw de neiging om te zeggen dat ik kom helpen, ongeacht waarom het gaat. Veel dingen vind ik leuk! Naast het promotiewerk met de marktkraam, waarmee ik al heel lang naar natuurmarkten en dergelijke ga, ben ik onder andere actief bij de jeugdcurcus. Aan het opzetten ervan heb ik meegeholpen. Met zoveel bezigheden is het wel passen en meten met de tijd. Op een vergadering van excursieleiders moest ik de lijst van excursiedata voor de jeugd goed bekijken om te zien of ik die dagen wel kon.

Heb je naast je belangstelling voor vogels nog andere interesses?

Door de Vogelwerkgroep, het leiden van excursies en het voortdurend in de natuur rondscharrelen, kwamen er al gauw vragen. Of ik wist wat voor een plant we zagen, welke paddestoel er stond, enzovoort. In 1995 vond ik dat ik wel wat breder geïnformeerd wilde zijn. In die tijd ben ik de gidsencursus van het IVN gaan doen. Zo kreeg ik nog meer interesse voor en kennis van vlindertjes, torretjes, libellen, bloemen en noem maar op.

Voor het IVN organiseer ik elk jaar een weekeinde, bij Natuurmonumenten doe ik vaarexkursies op het Naardermeer en bij het Vogelhospitaal in Naarden verricht ik regelmatig hand- en spandiensten. Verder is er een tekengroepje waaraan ik les geef. We exposeren op dit moment -begin september- in de Theetuin in Eemnes. Dat clubje is zo enthousiast geworden dat het wel door wil gaan, terwijl ik er juist over denk om het wat rustiger aan te gaan doen. Klinkt een beetje oud, maar ik heb nu eigenlijk te veel dingen tegelijk. Een andere leuke hobby is wekelijks tennissen met oud-collega's.

Uit De Korhaan van 1983

Het recreatief surfen op de meren, met name op het Gooimeer, is een echte volkssport geworden. Het meer ziet wit van de planken met zeil op een mooie dag in het weekend. De Vogelwerkgroep maakt zich terecht zorgen, want de surfplanken houden zich uitdrukkelijk niet aan de vaargeul, integendeel: tussen Naarden en Huizen wordt de rietkraag geregeld dicht genaderd. Remco Daalder en Hans Brouwer, studenten van de Vrije Universiteit in Amsterdam, zijn een onderzoek gestart naar de relatie plankzeilsport en natuurbehoud/ beheer. Hun bijzondere belangstelling gaat uit naar de randmeren. Een ieder die gegevens heeft over verstoringen van watervogels langs de Gooimeerkust wordt verzocht met hen contact op te nemen.

Gestuwde vogeltrek bij de Hollandse brug.
Ger Blok coördineerde een onderzoek naar de vogeltrek bij de Hollandse Brug in het najaar van 1982.

Grote wateroppervlakten en ook bergen vormen voor vogels een barrière. Het liefst zouden ze hier een ommetje vliegen op zoek naar de weg van de minste weerstand. Daar waar onze randmeren wat smaller zijn, zoals op de plaats van de Hollandse Brug en de Stichtse Brug maken vogels op trek bij voorkeur de oversteek: hier zie je dus gestuwde trek.

In het najaar volop trek vanuit de Flevopolders.

Enkele bevindingen:

- De hoogte van vliegen (vaak meer dan 1 km hoogte) en de afstand van de telpost tot de Hollandse Brug bemoeilijkten het determineren van de zangvogels.
- Het was lastig om slaap- en voedseltrek van eenden en Aalscholvers te onderscheiden van de echte NO-ZW trekkende soorten.

Ruim 130 soorten worden van eind augustus tot 20 november waargenomen.

Heb je nog wel een privé- leven?

Ja dat heb ik gelukkig nog wel, maar ik moet er wel rekening mee houden dat ik ook wat vaker thuis ben. Bovendien vragen mijn drie kinderen en vier kleinkinderen een hoop tijd en die steek ik er graag in, want ik ben stapelgek op ze. Mijn drukdoenerige gedrag wekt bij sommige mensen de indruk dat ik chaotisch ben. Het zit een beetje in mijn karakter. Door efficiënt met mijn tijd om te gaan kan ik veel aan.

Noem eens een aantal sterke punten van de Vogelwerkgroep.

Dat zijn er veel. Een aantal mensen steekt hun nek uit om met anderen hun hobby te delen en hen bij de natuur te betrekken, in de hoop dat ze ook vogels zullen gaan beschermen. Zo is het bij mij ook gegaan. Het is bijna niet voor te stellen, dat ik als jochie van acht jaar met een windbuks een musje van het dak heb geschoten. Ik vond het nog leuk ook dat het raak was! Nu schaam ik mij kapot dat dit gebeurd is. Vroeger gebeurde zo iets nogal eens; ik groeide er mee op. Nu zou ik me ontzettend boos maken en omdat ik geen held ben, naar de politie of iemand anders bellen als ik zo iets constateer.

Op het vlak van natuurbescherming is een heleboel gebeurd. Kritische dingen volgen en de verantwoordelijken erop aanspreken. Een heel moeilijke taak, die jij zelf ook heel lang hebt gedaan en nu door Rob Kloosterman wordt uitgevoerd.

De cursussen, zowel voor de jeugd als volwassenen zijn ook sterke punten. Je merkt dat mensen enthousiast worden gemaakt en er zelf met kijker en telescoop op uit gaan trekken.

Zijn er zwakke punten?

Soms vind ik de vereniging erg bureaucratisch. Er is een neiging om nog groter te willen worden. Dat mag, met alle respect, maar we moet het wel aan kunnen. Er moet worden voorkomen dat de vereniging een organisatie wordt alsof het een bedrijf is. Met voorschriften van wat wel en niet mag; een overdreven regelzucht. Het is mijn hobby en ik moet niet steeds tegen zulke dingen aanlopen. Ik kom dingen tegen die ik in mijn arbeidsleven heb meegemaakt met bureaucratische rompslomp en vergaderingen.

Vergaderen is geen hobby. Archief VWG.

Uit De Korhaan van 1984

In vogelvlucht:

Henk Hardon heeft de voorzittershamer overgenomen en Joke Hardon-van Velsen is bestuurslid met als bijzondere verantwoordelijkheid: excursies.

De surfclub Naarden, die voor veel verstoringen zorgde, wordt opgeheven.

Vogelbescherming heeft 1984 uitgeroepen tot weidevogeljaar.

De voorgenomen uitbreiding van de jachthaven in de monding van de Eem, 't Raboes, gaat niet door. De VWG had hier bezwaar tegen gemaakt, de eigenaar ziet er nu van af.

Bijzondere waarnemingen: Grote Pijlstormvogel boven het Laarder Wasmeer (Jelle Harder).

De vogelhut bij het Laarder Wasmeer wordt geopend, nadat de toegang over tientallen meters uitgediept was.

Er is een discussie gaande binnen het bestuur over de eventuele aanschaf van een computer voor de VWG. Voordelen zijn er genoeg: o.a. administratie en opslag van het waarnemingenarchief. Maar een commissie moet de nadelen (hoge aanschafkosten, specialistische bediening) afwegen tegen het nut.

De Verlengde Bergweg, die als bouwweg voor de uitbreiding van Huizen dwars door het Warandepark was aangelegd, verdwijnt misschien alsnog.

Erik Lam speelt het klaar om in dit jaar maar liefst 11 verslagen te publiceren, o.a. Zonnestraal, Egelshoek, Kerkelanden en Raadhuisbuurt.

Een voorbeeld van die regelzucht is het toekennen van een budget aan een subgroep en daarna toch nog bemoeizucht bij aanschaffingen. Je krijgt toch een budget, kunt zaken aanschaffen en moet daarmee dit budget niet overschrijden. Aan het eind van het verenigingsjaar leg je daarover verantwoording af. Ik begrijp heel goed dat financiën goed geregeld moeten zijn, maar als er continu over dit soort zaken vergaderd moet worden stop ik ermee. Er mag natuurlijk best wat van uitgaven en aanschaffingen gezegd worden, maar ik weet heel goed waar de grenzen liggen van wat wel en niet kan.

De weekeinden zijn een ander punt. Wie veel doet krijgt behalve complimenten ook kritiek; vaak van mensen die helemaal niets of niet veel doen. Dat is wel eens lastig. Kritiek leveren kan opbouwend werken, maar steek dan ook eens de handen uit de mouwen. Het aantal werkende leden is niet groot, terwijl er heel veel te doen is. Als we naar duizend leden toe willen, hoe gaan we daar dan mee om?

Hoe denk je dat de buitenwereld de Vogelwerkgroep ziet?

Mensen die helemaal niet met vogels bezig zijn roepen 'twiet twiet' en 'roepi roepi' als ze ons bezig zien. Zij zien ons als vogelkijkers en zijn onbekend met het feit dat we niet alleen naar vogels kijken, maar ook aan natuurbescherming doen.

De Vogelwerkgroep is dus eigenlijk onbekend?

Mensen zien ons alleen maar vogels spotten. Op de excursieleidersvergadering was er een voorstel om stadswandelingen over vogels te gaan organiseren. Niemand was daarvoor. Er werd aangegeven dat je niet met een telescoop door de bebouwing kunt gaan sjouwen! Toch wordt er nog over doorgepraat, want stadsvogels leven wel dicht bij de mensen en we vergroten er onze bekendheid mee.

Als we aan het wilgen knotten zijn, of de vogeleilandjes schoonmaken ziet men ons wel, maar het publiek is onbekend met het feit dat dit door de Vogelwerkgroep gebeurt en niet door personeel van de gemeente Huizen of Staatsbosbeheer.

Hoe kunnen we meer en beter bekend raken?

Meer aandacht in de media. Bijvoorbeeld door geregeld stukjes in de krant te plaatsen. Niet alleen aankondigingen, maar ook acties waar we mee bezig zijn, maar ook met informatie over vogels.

Nog meer met jongeren doen. Vogelbescherming Nederland krijgt maar geen vat op de jeugd. Zij hebben nu ons benaderd om te kijken hoe wij dat doen. Daar liggen kansen, ook publicitair.

Uit De Korhaan van 1985

De recreatiedruk op de randmeren neemt hand over hand toe. De plannenmakers van de overheid kiezen niet echt voor de natuur, maar geven gehoor aan wat de massa watersporters prettig vindt. Het aantal jachthavens en aanlegplaatsen bij de meren wordt dus flink uitgebreid. De ruilverkaveling is in de Eempolders uitgesteld, maar nu vindt er een inhaalslag plaats:

- Hoewel over de 'details', zoals de waterhuishouding en wegeaanleg nog wordt onderhandeld,
- Er ontstaat de mogelijkheid om maximaal veertig boerderijen te verplaatsen van de dijk naar de polder, weliswaar niet in het centrale deel.

Er komt een weidevogelreservaat van 350 ha.

De voorgenomen publicatie van een Avifauna van Het Gooi en omstreken zet iedereen op scherp. Ons hele werkgebied met zijn verscheidenheid aan landschappen moet beschreven worden: alleen al buiten de bebouwde kommen levert dat zo'n negentig telgebieden op.

De geologische geschiedenis van de regio moet op papier komen. Vanzelfsprekend krijgen de broedvogels en het nestkastenonderzoek een plek in het boek en ook de roofvogels worden niet vergeten. Voor de beschrijving van alle 326 in onze omgeving waargenomen vogelsoorten is het archief met de waarnemingskaartjes onmisbaar! Maandelijks komen de 40 auteurs bij elkaar om de vorderingen en struikelblokken te bespreken.

Tussen de bedrijven door is er toch nog tijd om rapporten te maken over de meeuwenlaapplaatsen, over de kust van de Oosterveen, en over het omroepkwartier. Jaap Taapken keek de afgelopen jaren naar de 'slaaptrek van Sijzen' op de Hoorneboegsche Heide: in het najaar trekken grote groepen dagelijks over de hei. Ook staan de resultaten van de Watervogeltellingen van Gooi- en Eemmeer in laatste De Korhaan van 1985.

De familie van Klaveren organiseert weer de vogelcursus, aanmelden bij Fred.

Heb je een favoriete vogelsoort?

Dat vind ik zó moeilijk! Een IJsvogel spreekt natuurlijk aan, maar ik word net zo lyrisch van een Kluut, die ik een heel mooi beest vind. Zwaluwen ben ik gek op. Er is eigenlijk geen enkele vogel waar ik niets mee heb.

Zijn er nu je de AOW - gerechtigde leeftijd begint te naderen nog plannen om nieuwe uitdagingen aan te gaan?

Nee, die heb ik helemaal niet. Mijn hele leven is het altijd zo gegaan dat ik onverwachts in iets nieuws val; als me iets raakt en ik het leuk vind, duik ik erin. Dan wil ik het ook altijd goed doen, wat inhoudt dat er veel tijd in gaat zitten. Zo steek ik in elkaar.

Over anderhalf jaar word ik 65; een mooie leeftijd om naar toe te werken.

Het zou heel prettig zijn als iemand het werk met de promotiekrans van mij zou willen overnemen en wellicht een heel eigen koers gaat varen.

Met de jeugdcurcus wil ik dan ook stoppen, maar met die voor de volwassenen wil ik blijven doorgaan. Mijn plan is om nog actief te blijven, maar zo hier en daar ook dingen te gaan afstoten.

Joke van Velsen: Trouw aan de Vogelwerkgroep

Kenmerken: Zeer trouw aan het broedgebied. Waakt als een kloek over haar kuikens, is sociaal naar andere soortgenoten. Soosvorming hoort bij deze soortgroep. Indien nodig wordt het gedrag van moeder-overste getoond. Kan een voor vogels vrij hoge leeftijd bereiken en een binding met de groep behouden. Nu 55 jaar.

Determinatie: de kenmerken zijn specifiek voor de groep; een soort is moeilijk te duiden. Vandaar Moedergans (*Anser mater*).

Was je van jongs af aan al geïnteresseerd in de natuur?

Ik ben opgevoed met interesse in de natuur. Mijn vader was bloemist, had zeer veel belangstelling voor de natuur en heeft mij dat ook bijgebracht. Vogeltjes, bloemetjes, plantjes, bosbessen plukken, noem maar op. Op mijn twaalfde werd ik lid van de KatholiekJeugdbond voor Natuurstudie. Daar heb ik op gezeten tot de leeftijdsgrens van 27 jaar werd bereikt. Toen werd ik een 'ouwe sok', zoals dat in de kringen van jeugdbonders heet. Inmiddels was ik werkzaam in de gezondheidszorg, moest vaak in de weekeinden werken en kon daardoor al niet meer aan veel activiteiten van de jeugdbond deelnemen. Op een gegeven moment vroegen Jelle Harder en jij of ik belangstelling had om lid te worden van de Vogelwerkgroep.

Uit De Korhaan van 1986

Ja, dat was in de tijd dat er nog echte winters waren . . .
Januari '85 begon al met temperaturen van ver onder de 20°C. Bij de fietsexcursie op 2 maart '86 onder leiding van Erik 'de Verschrikkelijke', Erik Lam waren er twee mogelijkheden: of rustig aan en dan langzaam doodvriezen, of flink tempo houden om warm te blijven. Uit zijn bijnaam valt af te leiden dat er dus gebeuld werd op deze barre tocht van 90 km. Van Bussum ging het naar de Knardijk en via Almere weer terug. Veel eendensoorten werden genoteerd, waaronder de Middelste Zaagbek. Van de stootvogels waren de Blauwe Kiekendieven mooi te zien, net als de Ruigpootbuizerds. Vanaf Almere werd het dichtgevroren Gooimeer per fiets overgestoken naar Huizen. Willem Weitjens schrijft na deze strijd met de elementen toch tevreden thuisgekomen te zijn.

De tellingen van Huiszwaluwen van '84 en '85 laten zien dat het aantal sinds acht jaar terug loopt. Worden de zwaluwen geweerd vanwege de poep op de ramen? Mogelijk is met goede voorlichting de trend nog te keren.

Dick Jonkers met zoon Bas, Jaap Taapken en anderen maken de wandeling van H.J. Slijper van 1936 opnieuw. Hij liep van toen Baarn door de Eempolders naar Huizen. Ongekend vindt Slijper het ongerepte uitzicht, vele kilometers richting IJsselmeer. Lopend dwars door de weilanden wemelt het van de Kieften, de Kempen de Grutto's en de Tureluurs. Snippen zitten er wat minder.

Die ongereptheid heeft in '86 plaats gemaakt voor asfaltwegen, boerderijen, fabrieken en windmolens. Voortdurend razen er op een zondag auto's en pelotons racefietsers langs. Toch nog 21 Kemphanen in de polder Oostermeent!

Hoe oud was je toen je lid werd?

In januari 1978 ben ik lid geworden, ik was toen 26 jaar. De aanleiding om mij te vragen was omdat er o.a. behoefte was aan een kookster voor de weekeinden. Er was er een weekend in april 1979 op Schiermonnikoog en toen is mij gevraagd of ik mee wilde, omdat ik kookervaring had opgedaan bij de jeugdbonden.

Je bent sinds je verkiezing in 1981 na Bep Dwars het langst zittende bestuurslid. Wat vind jij dat er sindsdien is veranderd in de Vogelwerkgroep?

We hebben er veel meer leden bij gekregen. Het toenemen van individualisme in de maatschappij zie je ook in de Vogelwerkgroep terug. Ondanks het stijgende aantal leden blijft het moeilijk om mensen te vinden die actief willen zijn.

Inmiddels neem je met al je ervaring een spilfunctie in. Hoe ervaar je dat?

Ik vraag mij af of anderen dat ook zo zien. Ik doe veel voor de Vogelwerkgroep; wie veel doet loopt de kans ook veel commentaar te krijgen. Mensen zullen het vast niet altijd met mij eens zijn. Ik wil mensen een plezier doen en vind de leden van Vogelwerkgroep belangrijk. Het organiseren van allerlei dingen is leuk en dat wil ik ook graag zo houden. Het is belangrijk dat de sfeer goed is. Vanuit die gedachte doe ik dit werk ook. Mijn doel is een goede sfeer met gezelligheid.

Hoge bomen vangen veel wind.

Logisch want als je zeer actief in de vereniging bent val je ook op. Het staat iedereen vrij om mij op mijn doen en laten aan te spreken. Gelukkig drukken ook andere actieve leden hun stempel op de Vogelwerkgroep. Over de excursies bijvoorbeeld beslissen de excursieleiders en niet ik. We hebben een doelstelling en ik ben er verantwoordelijk voor om die na te streven, zoals dat in het bestuur is afgesproken.

Op excursie. Foto: Joke van Velsen.

Uit De Korhaan van 1987

De Vogelwerkgroep is in de twintig jaar van haar bestaan uitgegroeid tot een vitale en actieve vereniging. Voorzitter Henk Hardon schrijft in zijn inleiding in de eerste Korhaan van dit jaar dat onze sterkte rust op drie pijlers:

- A. De onderzoekskant: de avifauna die dit jaar uitkomt is hiervan al een bewijs, maar ook daarvoor zijn er al vijftig rapporten geproduceerd.
- B. Educatie: in vijftien jaar tweemaal per jaar een cursus organiseren, waar al 1500 mensen profiteerden van onze kennis van vogelgeluiden, vliegbeelden en genoten van de mooie dia's.
- C. Bescherming: met wisselend succes voorzagen we streek- en bestemmingsplannen van commentaar. We maakten ons sterk voor het handhaven van de rust en de ruimte in de Eempolders, dit laatste in samenwerking met de Utrechtse vogelwacht.

Het SOVON vraagt medewerking voor het Bijzondere Soortenproject.

Bij de tot dan toe uitgevoerde broed- en trekvogeltellingen bleek dat de zeldzame soorten

en de kolonievogels ondergewaardeerd waren. Om de Grote Trap te zien hoef je dit jaar niet naar Spanje, of naar de vlakten van Rusland: de deelnemers aan de excursie door de Flevopolder zien er op 30 januari zeven!

De bebouwde kommen van alle steden en dorpen in het Gooi worden geteld op broedvogels, veel verslagen staan in deze jaargang. Dat vraagt soms nog wel om enige uitleg naar de bewoners, want niet iedereen begrijpt onmiddellijk wat een groepje mannen in camouflage-uitrusting van plan is, dat 's morgens in alle vroegte met kijkers de balkons en dakgoten afspeurt.

Op 31 oktober zijn alle burgemeesters van het Gooi erbij wanneer tijdens de lustrumbijeenkomst 'het boek': *Vogels tussen Vecht en Eem* gepresenteerd en aan hen uitgereikt wordt.

Met inleidingen over de vogels in het stedelijk gebied door Dick Jonkers en een met fraaie dia's ondersteund betoog over de vogels in het Vechtplassengebied door Rob Moolenbeek wordt opnieuw aangetoond, dat wij nooit ver van huis hoeven om bijzondere vogels te zien.

Wat vind je het belangrijkste binnen de Vogelwerkgroep?

Een goede sfeer en openheid. Mijn doel is nog steeds het mensen zo prettig mogelijk te maken. Daar wil ik van alles voor doen.

Heb je naast je interesse voor vogels nog meer aandachtsvelden?

Zoals ik al eerder aangaf heb ik voor alles in de natuur interesse en raak daardoor geroerd. Al is de kennis van planten en dieren -op die van vogels na- ver weggezakt. Aan de andere kant merk ik ook dat ik desondanks veel meer weet dan anderen. Het gaat mij niet alleen om de natuur, maar ook om de mens. Het is heel leuk om samen met mensen het veld in te gaan en dan kennis uit te dragen. Mensen bijbrengen dat we met zijn allen verantwoordelijk zijn voor de natuur in onze omgeving en daar wat voor doen.

En buiten de natuur?

Volksdansen. Dat deden we bij de jeugdbonden; later gaf ik daar groepsles in. Door mijn werk heb geen tijd meer voor deze hobby. Vroeger volksdansten we ook tijdens de weekeinden van de Vogelwerkgroep. Ik zie me dat nog doen met een van de oudere leden, de heer van der Zwaan. Daarnaast ben ik verder nog actief bezig met bloemschikken, het beschilderen van paaseieren en is koken en bakken ook een hobby van mij.

Heb je favoriete vogelsoorten?

De Kluut is voor mij een bijzondere vogel en ik heb ook wat met de Hop. Zo'n fantastisch beest. Geweldig! Verder de Bijeneter, die ik afgelopen zomer weer prachtig in de Camargue heb gezien. Helemaal geweldig! Of de Rode Patrijs. Ik houd wel van aparte vogels.

*Een van de favoriete soorten:
een Kluut. Bron: Internet.*

Zijn er vogels waar je helemaal niets mee hebt?

Eenden en dat is misschien wel aan mij te merken, omdat ik daar heel weinig van weet. Zij zeggen mij het minst. Meeuwen gaat nog net.

Uit De Korhaan van 1988

Het februarinummer opent met het een uitgebreid artikel van Jelle Harder over het Laarder Wasmeer. Het aangevoerde afvalwater van Hilversum was zo zeer vervuild met ammonium en zware metalen, dat er in de jaren zestig 'stinkend dood water' stond in het Wasmeer. Pas na 1983 werd er schoon, opgepompt water binnengelaten. Het landschapsbeheer van 1960 tot 1987 bestond uit 'niets doen'. Gevolg was dat de open gebieden met stuifzanden dichtgroeiden. Verscheidene vogelsoorten verdwenen; na '72 werden de Patrijs, de Kievit en de Kuifleeuwerik niet meer waargenomen.

Ook de samenvatting door Peter Dieperink van de studie naar vogels op de Gooise heidevelden is het vermelden waard. Zorgden zo'n drieduizend schapen in de negentiende eeuw nog voor voortdurende verjonging van de grote heidevelden, na 1900 als de schapenteelt niet meer rendabel is, gaat het hard met het oprukken van het bos.

De demografische ontwikkeling van 40.000 inwoners in het Gooi naar 250.000 mensen nu heeft onmiskenbaar zijn invloed op schuwe vogelsoorten, zoals het Korhoen, die hier sinds 1987 definitief verdwenen is. Ook de karakteristieke geluiden van de 'geitenmelker', de bijnaam van de Nachtzwaluw, de Geelgors en de Wulp horen we niet meer op de heide.

Op de jaarvergadering krijgt Jacques Meijer de voorzittershamer uit handen van Henk Hardon. Het werk van sommige subgroepen, onder andere die van de Nestkasten is wat in het gedrang gekomen door het omvangrijke werk dat het uitbrengen van de Avifauna van het Gooi met zich mee bracht.

Paul Lodewijkx, ex-motorcoureur, maar na een motorongeluk fanatiek weidevogel- en ganzenbeschermer, overlijdt op 41-jarige leeftijd. Een gedreven vogelaar en fotograaf is ons ontvallen.

Heb je een idee hoe we de Vogelwerkgroep voor het grote publiek beter zichtbaar kunnen maken en beter op de kaart kunnen zetten?

We sturen voor openbare excursies artikelen naar de krant, komen op de radio en toch levert dat maar een beperkt publiek op. Echt alleen maar de geïnteresseerden. Als we genoeg geld hadden, zouden we een folder kunnen maken, die huis aan huis verspreiden en mensen daarin uitnodigen voor openbare excursies in een bepaald gebied. Of we gaan weer bij kasteel Groeneveld in Baarn staan, waar al een geïnteresseerd publiek komt, daar allerlei dingen doen en excursies leiden.

Zouden er meer relaties moeten worden gelegd tussen vogels en hun omgeving, om belangstelling voor vogels te wekken?

Mensen krijgen nog meer belangstelling al ze met vogels te maken hebben gehad. Vogels kijken begint al dicht bij huis.

We hebben het dan alleen nog over soorten, maar nog niet over waarom die ergens zitten, over hun relatie met het landschap. Denk aan de overwinterende wadvogels, die daar verblijven door de aanwezige voedselrijkdom met veel en uiteenlopende soorten prooidieren. Dan zou je op een werkcontactavond daar aandacht aan moeten schenken en een specialist moeten uitnodigen die daar het een en ander over kan vertellen. Misschien moeten we ook, bijvoorbeeld met Vogelbescherming, de excursieleiders daar meer van op de hoogte brengen. Mogelijkheden scheppen voor kennisuitbreiding van excursieleiders is belangrijk.

Wat is voor jou de ideale excursieleider(ster)?

Hij/zij moet zonder meer het groepsgebeuren in de gaten houden, de groep bij elkaar houden en kennis bezitten van het gebied en de vogels. Verder sociaal zijn en ook enige kennis hebben van de overige fauna en flora en zorgzaam zijn voor deelnemers. Ook moeten excursieleider(sters) aangeven waar je op moet letten bij het waarnemen en determineren.

Zou je graag nog eens iets anders willen gaan doen?

Zo'n wens heb ik niet; wat ik nu doe is wel heel erg leuk. Mijn wens is eerder dat ik dit nog heel lang kan blijven doen. Het vult mijn leven.

De Vogelwerkgroep vergrijst en actieve leden zullen op den duur noodgedwongen voor allerlei activiteiten moeten afhaken. Hoe denk je over opleidingen binnen onze vereniging?

Ik ben voortdurend bezig met het werven van nieuwe mensen. Dat vind ik heel belangrijk. We zijn met de excursieleidersgroep bijvoorbeeld stelselmatig bezig met het aantrekken en inwerken van nieuwe excursieleiders. Daarnaast probeer ik geregeld leden te werven en warm te maken om actief te worden binnen de vereniging.

Uit De Korhaan van 1989

Dick Jonkers stelt vast dat van de 500 leden er maar 75 min of meer actief zijn. 300 leden zie je nooit, maar zij leggen wel de financiële basis onder de vereniging. De recreatieve vogelaars gaan graag met de weekeinden mee en zie je ook regelmatig op lezingen. De gezichtsbepalende voortrekkers, de vogelaars die wel om vier uur 's morgens hun nest uitkomen om te inventariseren, verzuchten wel eens dat ze in feite veredelde onbetaalde reisleiders zijn.

Dick waarschuwt voor het risico dat deze overbelaste kleine groep van werkers loopt: wanneer er nog een paar van hen het bijltje erbij neergooien, dan stort de hele Vogelwerkgroep als een kaartenhuis in. Misschien blijft er dan wel een gezelligheidsvereniging over rond het thema 'leuk vogels kijken'. Herkennen we ons achttien jaar later in deze schets?

Groepen van meer dan 100 Kraanvogels vliegen eind oktober over het Gooi, vanaf de Stichtse Brug via Laren over Kortenhoef. Fred van Klaveren vat de waarnemingen samen.

Er gaat een nieuwe subgroep van start: de uit drie leden bestaande Natuurbeschermingsgroep. Zij zal zich actief bemoeien met het tot stand komen van nieuwe streek- en bestemmingsplannen. Ook wanneer op gerenoveerde woningen in Kortenhoef vogelschroten aangebracht worden, waardoor het broeden van Huismussen onmogelijk wordt, trekken de leden van deze subgroep aan de bel.

De subgroep Nestkasten wordt nieuw leven ingeblazen door Dick Jonkers, die nog steeds in Leersum woont.

Als je breder kijkt?

Het is vrijheid blijheid, je kunt niemand dwingen. Je kunt alleen proberen te enthousiasmeren door aan te geven dat iets heel leuk is om te doen. Op de vogelwerkgroepweekeinden leer je mensen beter kennen en kun je vragen of zij aan iets willen meewerken. Je kunt mensen het beste persoonlijk benaderen, want dat verlaagt de drempels.

Moeten we niet weer eenvoudige tellingen gaan organiseren van soorten die iedereen kent en zo proberen een opleidingscircuit tot stand te brengen?

Nooit geschoten is altijd mis. Laten we een oproep plaatsen in De Korhaan.

Beter is als een aantal leden zich willen gaan inzetten om zich met het organiseren van allerlei dingen te gaan bezighouden.

Wat is je ideaalbeeld van de Vogelwerkgroep?

Gezellig samen het veld ingaan. Goed met elkaar samenwerken; ideeën naar elkaar kunnen spuien; elkaar kunnen bevragen over allerlei zaken en die open houden.

Zie je dat we ooit nog eens aan een verenigingsgebouw komen?

Over de realisatie daarvan zijn we voortdurend aan het nadenken. Wie weet dient zich binnenkort wel een mogelijkheid aan.

Smienten. Foto: Alterra

Het Eemmeer. Foto: Dick A. Jonkers

Uit De Korhaan van 1990

Willem-Jan Hoefnagel neemt de taak als coördinator De van de subgroep Avifauna over van Rob Kole. Het is een werkgroep met veel uiteenlopende activiteiten. Kijk maar naar alle langjarige tellingen, soortentellingen en te onderzoeken gebieden, zoals ze elk jaar in het jaarverslag staan.

Willem-Jan probeert hier greep op te krijgen, terwijl Joke van Velsen en Marceline van de Water voor de koffie met de toebehoren zorgen op de maandelijksse werkavonden. Dit zijn de momenten dat leden die aan een bepaald onderzoek werken hun gegevens kunnen uitwisselen en dan worden ook de waarnemingskaarten geordend.

Door plannen van het GNR voor begrazing op de Zuiderheide is het goed om de vogelstand van dit moment in kaart te brengen. Dat geldt ook voor het Hilversumsch Waschmeer, waar de sliblaag weggebaggerd gaat worden.

Sinds 1980 worden de watervogels langs de Gooimeer- en de Eemmeer kust onder de bezielende leiding van Adrie Vermeule geteld. Nu hij er door omstandigheden mee moet stoppen stelt Willem Weitjens, die het werk van hem overneemt, zichzelf en ook de Vogelwerkgroep de vraag naar het doel en het nut van deze telling, waar een aantal actieve leden één keer in de maand van september tot april mee in de weer is.

Vooraf omdat de gegevens niet uitgewisseld worden met SOVON, of met andere groepen, is de vraag naar het nut wel op zijn plaats.

Maar het moet toch een boeiend gezicht geweest zijn om in de maand januari 7000 Smienten in het Eemmeer te tellen. Of in één oogopslag 1400 Tafeleenden, zoals in oktober. Dat krijg je ook niet op bestelling!

Een vreemde vogel is geïnfiltrerd in De Korhaan: vanaf deze jaargang spreidt de Schrijflijster haar bijzondere opmerkingsgave ten toon.

Ronald Beskers, nestkastenexpert

Eén van de mannen van het eerste uur op wie de VWG heeft kunnen bouwen is nestkastenexpert Ronald Beskers. Reeds voor de oprichting van de Vogelwerkgroep was hij betrokken bij het registreren van het wel en wee van de broedende vogels in de nestkasten. Zijn enthousiasme is nooit minder geworden, integendeel. Krijg je na het lezen van dit verhaal ook zin om je met nestkasten te gaan bezighouden neem dan contact op met Ronald. Hij kan je de fijne kneepjes van het vak leren!

Josée van Beek

Als ik hem vraag waar hij woont zegt hij: "Je ziet zó waar het is aan de grote nestkast die aan de boom voor het huis hangt!" Hoe kan het ook anders.

Zijn leeftijd is 56, hij is gescheiden, heeft drie volwassen kinderen. Met werken in de handel is hij onlangs gestopt, daardoor heeft hij de tijd aan zichzelf. Dagelijks besteedt hij gemiddeld drie uur aan alles wat met nestkasten te maken heeft.

Ronald is een geboren Gooier, speelde na school buiten in de nog ongerepte natuur, op de grens van Naarden en Bussum, vlakbij de Zwarteweg en het Laegieskamp, waar toen nauwelijks huizen stonden. Het was er vol leven, er kroop en vloog van alles, herinnert hij zich. Daar zocht hij als kind al naar vogelnestjes en eieren. Zijn fascinatie daarvoor is nooit opgehouden.

Hij weet nog goed wanneer hij zijn eerste nestkastje ophing. "Ik was toen twaalf. Een Koolmeesje is er ook écht in gaan broeden."

Dagelijks gemiddeld drie uur in de weer met nestkasten. Foto: Dick A. Jonkers

Uit De Korhaan van 1991

Ir. Woldendorp, directeur van het Nederlands Instituut voor Ecologisch Onderzoek in Heteren toont aan dat zure regen inderdaad de bossen aantast en dat veel vogellegfels daardoor mislukken. Hij publiceert hierover in Nature. Door kalkgebrek is de schaaldikte van Koolmezen op de Buunderberg, een bos tussen Arnhem en Veenendaal, meetbaar dunner. De eischaal van deze mezen is dof, korrelig en poreus. Moeten we kalk gaan strooien bij de bomen in deze verzuurde bossen?

De telpost Corversbos is sinds 1988 officieel aangemeld bij de Landelijke Werkgroep Vogeltrektellen. Fred van Klaveren is bij deze tellingen de constante factor, maar hij krijgt steeds versterking van ongeveer tien andere leden. Atie Keuning schreef twee jaar eerder in De Korhaan: "Ik kwam erachter dat er een vaste telgroep op woensdag- en zaterdagmorgen bivakkeerde op zeker punt in het Corversbos en daar ben ik eens wezen kijken."

Och arme, 'k moest tegen zessen m'n bed uit om de telpost te zoeken waar de tellers al een half uur voor zonsopgang stonden om de beestjes te registreren.

Uiteindelijk bereikte ik mijn doel en zag de heren met hun fauteuils, kijkers en koffiekannen uit de mist opdoemen. Ik heb die morgen veel nuttigs geleerd en ben zeker van plan om de tocht te herhalen."

Er wordt een top-20 bijgehouden, waarbij de Spreeuw de absolute nummer één is, de lucht kleurt soms donker door hun aantallen. In '87 staat de Veldleeuwrik op de vijfde plaats, na de Vink (2), Houtduif (3) en de Graspieper (4).

Rob Kole wordt gepolst of hij er wat voor voelt om voorzitter te worden. Als je alleen al bereid bent om over een dergelijke vraag na te denken, kan je later moeilijk meer terug. De komende tien jaar neemt Rob het roer over.

Hij werd lid van de NJN, de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie waar hij Jan van der Geld leerde kennen. "Die was drie jaar ouder en werd mijn mentor. Met hem liep ik mee. Er waren toen al nestkasten, die stamden uit de jaren '50. Een initiatief van het Goois Natuurreservaat (GNR), in een poging iets te doen aan het grote aantal pesticiden dat door de boeren werd gebruikt.

De gedachte was: meer nestkasten, meer vogels, minder insecten. In de jaren zestig zijn Jan en ik nestkasten op De Beek en Oud Bussem gaan controleren, daarna volgden meer gebieden. De eerste verslaglegging in 1963 was het begin van de -zelfs voor Europa- unieke hoeveelheid gegevens waarover we nu beschikken, te beginnen met de periode van vóór, tijdens en na de zure regen. We hebben overigens (vanaf de periode dat de NJN ermee begon) het grootste nestkastenbestand van ons land, ruim 1300!"

Wat boeit hem in nestkasten? Maakt hij ze? Jazeker. Hangt hij ze op? Ja. En bestudeert hij de bewoners van de kasten...doet hij gericht onderzoek naar hoe de kasten worden benut en door welke dieren inclusief vogels? Ook dat. Glimlachend geeft hij antwoord, met zijn onverminderd groot enthousiasme. "Elk jaar heb ik in het broedseizoen weer die spanning: wat zal ik nu weer aantreffen, zit er iets in en zo ja, welke vogel is het?"

Ronald kent elke plek waar een kast hangt, heeft door het nauwgezet kiezen van de plaatsing van de nestkasten de diversiteit van vogels bevorderd. En ja, hij maakt ze zelf, die kasten, al vanaf zijn zestiende, toen hij er vijfhonderd maakte (opschepper!) Maar het is wel waar. GNR had er 800 en in 1969 was het aantal opgelopen tot 1900 in het Gooi!

Een hoogtepunt, met toen wel veertig controleurs. En, hoewel het einzalgängers zijn, zijn ze bij elkaar getrommeld om de Vogelwerkgroep te vormen. Hun activiteiten waren immers de basis van het vogelwerk. Hun gegevens en onderzoeksresultaten moesten worden gecoördineerd, gebundeld, er was behoefte aan meer structuur.

Even terug naar die ene einzalgänger bij wie ik op bezoek ben voor dit interview. Ik leer hem kennen als een superbevlogen vogelaar. Eenmaal op zijn praatstoel lijkt er geen houden meer aan. Zijn boeiend relaas maakt, dat het is alsof ik erbij ben als hij met zijn ladder door velden en bossen trekt om de kasten te controleren. Hij vertelt hoe hij de broedende vogelvrouwtjes benadert, dat je met de Grauwe Vliegenvanger beslist geen oogcontact moet maken, omdat je daarmee het vrouwtje ernstig verstoort. Verduidelijkt: "Dat is een hafholenbroeder die in speciaal ontworpen halfopen nestkasten broedt die ik vanaf een afstand met de verreijkijker kan controleren. Andere soorten zoals Roodborst, Boomkruiper, Grote Bonte Specht en Winterkoning vliegen al van het nest als je in de buurt komt, je ladder tegen de boom zet. De mezen blijven meestal op hun eieren/jongen zitten."

Uit De Korhaan van 1992

De Korhaan verschijnt in dit jubileumjaar met een extra editie, want het is alweer 25 jaar geleden dat twee vogelaars elkaar aanspraken en zo de kiem legden voor een werkgroep met nu tegen de 500 leden. Het computertijdperk heeft zijn intrede gedaan, zodat alle stukjes kant een klaar op floppy aangeleverd kunnen worden door de auteur. Dit is ook te zien aan de lay-out, met de tekst in kolommen en met mooie tabellen wordt het blad zichtbaar beter.

Rob Kole heeft het laatste woord in de terugblik op 1992. Hij prijst de goede samenwerking tussen overheden, terreinbeherende instanties en de vogelwerkgroepen. Een kritische rol spelen is prima, het kan een stimulans zijn om beleid, waar nodig, aan te passen.

Jaap Vlaanderen van het Goois Natuurreservaat spreekt zijn verwondering uit dat we zo dicht onder de rook van Amsterdam zo'n mooi natuurlandschap in stand hebben kunnen houden.

De oprukkende steenmassa is niet overal onzichtbaar gebleven. Maar met een overkoepelende visie, zoals verwoord in het Nationaal Beleidsplan*, blijft er ook in het Gooi voldoende ruimte voor natuurbeleving.

In de jubileumuitgave '25 JAAR VOGELS in het Gooi en omstreken' worden exemplarisch aan de hand van enkele vogelsoorten de ontwikkelingen in de ons omringende landschapstypen beschreven.

De Dode Hond, een eilandje bij de Stichtse Brug is maar 28 ha groot. Toch herbergt het een ongekende dichtheid aan broedvogels: maar liefst 786 nesten.

*Noot van de commentator: vreemd dat bij het woord 'beleidsnota' velen hun neus optrekken, want dat is saai. Maar hadden we nu nog maar een overheid die verder kijkt dan z'n neus lang is, dan zou er waarschijnlijk minder afgesnoept worden van de 'randen van de natuur'.

Karakteronderzoek

"Nu doen we onderzoek naar de verschillende karakters van broedende vogels. Voorbeeld: de een wordt woest als je de eieren wilt tellen, de ander laat het toe. Er is groot verschil in broedgedrag. We willen weten hoe ze omgaan met de onbevuchte (schiere) eieren. Wat is er met de eieren gebeurd, wat als je er tien in het nest hebt geteld en er zes jongen blijken te zijn? Wat doen ze met overleden kleintjes? Predatie is een mogelijkheid, je ziet zo wanneer bijvoorbeeld een eekhoorn in het nest heeft huisgehouden. En verlaten nesten heb je ook." Ik besef dat er een hele nieuwe wereld voor me opengaat, een wereld waarover Ronald niet gauw is uitgepraat.

We pakken zijn levensloop weer op, een die zo compleet is verweven met het wel en wee van de nestkasten in het Gooi. "Ik trouwde in 1975, kreeg kinderen en had een tijd andere dingen aan mijn hoofd. Ik volgde de ontwikkelingen wel en kan zeggen dat het beheer van de nestkasten in 1980 volledig in elkaar zakte. Slechte kasten (van multiplex, moeten elke vijf jaar worden vervangen), met uitzondering van die van larikshout, die hangen nu nog." Midden jaren tachtig is er sprake van een dieptepunt. "Nog maar 450 kasten, die goede nog van het GNR. En dan verschijnt Dick Jonkers. Hij pakt de activiteiten rond nestkasten weer op en stimuleert de bouw en het aanbrengen van nieuwe nestkasten. Blaast onderzoek weer nieuw leven in. En ik kwam er in 2000 weer bij."

Inmiddels is Ronald coördinator en verantwoordelijk voor de nestkasten. Hij laat me een grote hoeveelheid larikshout zien in een opslag in zijn tuin: het goede hout van eigen bodem, namelijk afkomstig van de Veluwe. Dat moeten nog allemaal nestkastjes worden! "Ik ben er nu 600 aan het maken, dan komen we op een totaal van 1400 nestkasten in het Gooi".

Terwijl hij me het hout laat zien en de vele nestkasten die al klaar zijn om te worden opgehangen, vertelt hij over de problemen rond nestkasten, hun verval. Veelbetekenend zegt hij: "Het blijkt de ophanglat te zijn. De regen en het vocht op de bast zijn de grootste veroorzakers van houtrot. Ik kwam erachter dat de kast veel beter los kan blijven van de boom. Ben de kasten anders gaan bouwen. Ze zijn nu zo gemaakt, dat ze gemakkelijk van de boom zijn af te halen als we ze moeten repareren. Jawel, van elke kast bestaat een dossier! Ze worden nagekeken, hersteld geleverd en dit alles om een goed nestkastenbestand op te bouwen. Ik wil toe naar overzichtelijk onderhoud en dat begint bij het maken van een goede kast!"

Wil je meer weten over nestkasten, of je voor het nestkastenbestand in het Gooi inzetten, neem dan contact op met Ronald Beskers, 035/5387341.

Uit De Korhaan van 1993	
<p>In een 'rustig jaar' na de jubileumactiviteiten gebeurt er meer dan ik in dit stukje kwijt kan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zo werden de broedvogels in de volgende gebieden geteld: boswachterij De Zuid, het Westerveld en de Vuntus. • De Eempoldertellingen gingen elke veertien dagen zomer en winter door. • De trekpost Corversbos deed drie maal verslag en er werd een Midwintertrektelling gehouden. • De volgende vogelsoorten werden in ons hele werkgebied geïnventariseerd: de Oever- en de Huiszwaluw, er vonden een ganzen- en knobbelzwaantellingen plaats en Jan-Willem Hoeffnagel telde de steltlopers in de regio. • Het loont ook nog steeds de moeite om kerkuilenkasten op te hangen; Gerard Mijnhout is hier de spin in het web. <p>Deze tellingen resulteren in elf publicaties, die allemaal in 1993 uitkomen. Op verzoek van de provincie Noord- Holland vond men tijd om ook nog even de Veldleuweriken te onderzoeken;</p>	<p>hun aantal loopt snel terug. Er wordt in het westelijk deel van ons werkgebied een voorzichtig begin gemaakt met weidevogel- en nestbescherming. Guus van der Poel coördineert een en ander, het lukt hem om geleidelijk goede contacten met een aantal boeren in de omgeving op te bouwen.</p> <p>Vogelbescherming Nederland roert de trom, want het gaat erg slecht met vooral vogels in waterrijke gebieden. Het aantal soorten van de Rode Lijst is de afgelopen jaren sterk opgelopen. Het etiket kwetsbare soorten geldt nu voor 49 soorten; vijf jaar geleden waren dat er nog 27.</p> <p>Volgens Pieter Schut bieden het Vechtplassengebied en het Naardermeer in onze regio voldoende rust voor moerasvogels als Roerdomp, Woudaapje, Purperreiger, Krooneend en de Zwarte Stern. Goed dat die gebieden beheerd worden door natuurorganisaties.</p>

Interview met Nico Klippel

Van het veertig jarig bestaan van de Vogelwerkgroep maakte Nico Klippel (65) er bijna dertig mee. En praktisch al die jaren was hij betrokken bij de vogeltellingen in de Eempolders. Jarenlang als coördinator; tegenwoordig beperkt hij zich weer tot het echte veldwerk.

Lenny Langerveld

Hoe is het allemaal begonnen?

In de jaren zeventig van de vorige eeuw kwam ik graag in de Zuidelijk Flevoland, dat toen net drooggevallen was. Een drassig, zompig gebied was het, nog helemaal in de pioniersfase, waar veel vogels zaten. Dáár is eigenlijk mijn interesse voor vogels gewekt. Het stikte er van de watervogels, de kiekendieven vlogen over het riet. Ik heb hele avonden zitten kijken wat er allemaal voorbij kwam. De vogelherkenningscursus ben ik gaan volgen in 1977. Vrij snel daarna ben ik toen door Adrie Vermeule gecharterd voor de Eempolderwerkgroep. Kort nadat ik erbij kwam, werd begonnen met het uitgegeven van het eerste boekje, over de tellingen van 1973 tot 1978. Aan deze en de twee latere uitgaven heb ik meegewerkt.

Hoe zagen de Eempolders er in die tijd uit?

Het was een redelijk uniek weidegebied. Je had er de zogenaamde blauwgraslanden. Vochtige weilanden waren dat, die niet zo intensief beweiden en bemest werden. Ouderwetse boerenweilanden, zou je kunnen zeggen. De boeren woonden allemaal aan de Wakkerendijk en de Meentweg en daarom werden de weidegronden die ver weg lagen eigenlijk nauwelijks bewerkt, omdat het voor die boeren een enorme toestand was om daar te komen. De wielen (plassen) waren er trouwens ook al; dat waren de restanten van oude dijkdoorbraken uit de tijd dat de Zuiderzee nog open was.

Een van de wielen in de Eempolders.

Foto: Dick A. Jonkers.

Uit De Korhaan van 1994

De Vogelwerkgroep wordt geconfronteerd met een aantal netelige kwesties. Het bestuur onder aanvoering van Rob Kole weegt genuanceerd de pro's en contra's tegen elkaar af, maar dat wordt niet door alle leden goed begrepen.

Zo werkt het Goois Natuurreservaat na bijna twintig jaar wikken en wegen toe naar een besluit over het omheinen van delen van het heidegebied. Op de Zuiderheide zullen Charolaiskoeien de vergrassing tegen gaan en daardoor kunnen hondenbezitters hun viervoeter er niet meer los laten lopen. Deze maatregelen worden ook afgekondigd voor andere heidegebieden van het GNR.

Het levert verhitte debatten op in de krant en tijdens voorlichtingsbijeenkomsten die hierover georganiseerd worden. Daarbij zijn leden van de VWG ook uitgenodigd.

Knobbelzwanen staan op de lijst van vogelsoorten die schade veroorzaken aan het weidegebied waar ze verblijven. Een vergunning tot afschot wordt gemakkelijk verkregen.

Het dilemma: blijf je afzijdig en laat je de jagers hun gang gaan, dan ziet het er slecht uit voor de Knobbelzwanen. Denk je mee met de boeren en de jagers en help je mee het aantal Knobbelzwanen te beperken door van elk nest een paar eieren weg te rapen, dan krijg je een deel van de Vogelwerkgroep over je heen. Maar je deed het toch om het doodschieten van die statige witte watervogels te voorkomen?

Het kost moeite om de koers van de vereniging te bepalen. We zijn weliswaar gegroeid tot over de 600 leden, maar het pluimage is heel divers. Hoe zijn de vogelrecreanten, de werkers in het veld, de natuurbeschermers, de onderzoekers en vogelaars die 'even geen tijd hebben', onder één noemer te verenigen? Een enquête is misschien een hulpmiddel om beleid uit te stippelen.

Avifauna krijgt er een nieuwe subgroep bij. Met Chris Sjobbema als contactpersoon wordt de Roofvogelstudiegroep opgericht.

De Eempolders hadden al wel grote veranderingen achter de rug. Het afsluiten van de Zuiderzee heeft veroorzaakt dat er geen getijden meer waren en geen risico meer was voor overstromingen. Dat was op zich een grote verandering, al is het landschap daar eigenlijk niet wezenlijk door veranderd. De aanleg van de A27 was natuurlijk ook ingrijpend. Vroeger had je een mooi uitzicht tot aan Huizen. Het was een heel landelijk, open gebied.

Waarom vogeltellingen in de Eempolders?

Er waren plannen voor ruilverkaveling en de bouw van boerderijen. Het hele gebied zou op de schop gaan. Wij waren niet zozeer tegen de boerderijen, maar we wilden wél kunnen aantonen wat het belang was van de weidegronden en wat het effect zou zijn van eventuele veranderingen. En dat kun je alleen maar aantonen door in kaart te brengen hoe het was. Door te tellen dus.

En die veranderingen hebben plaatsgevonden?

Er is een heleboel veranderd. Ten eerste door veel meer bemaling. Het gebied is minder drassig geworden. En door de bouw van ongeveer twintig boerderijen is er vervolgens veel intensiever beweide. Daardoor zijn de kwetsbaarste vogelsoorten verdwenen. Ik herinner mij nog dat we vroeger in het voorjaar in de Eempolders gingen wandelen en dat we dan de Kemphanen zagen baltsen. De baltsplaatsen lagen zelfs vlak tegen de dijk aan. Dat was in 1965. In 1973, kijk maar in het boekje, waren er nog zeventig broedende Kemphanen. Maar tegen de tijd dat we uiteindelijk het eerste boekje uitgaven, was de Kemphaan al gevlogen. Ook de Veldleeuwerik is bijna weg. Niet alleen hier, dat is echt een landelijke tendens. De Veldleeuwerik stelt heel specifieke eisen.

De Veldleeuwerik is bijna uit de Eempolders verdwenen. Foto: A.C. Zwaga.

Rustige, ruige landschapjes, daar houdt ie van. Wat meer soortenrijkdom, ook. Geen uniegras, zoals nu. De Gele Kwikstaart is ook zo'n soort die eigenlijk verdwenen is. Een heel enkele keer zeg je: 'Oh, daar heb je er één'. Toen we begonnen met tellen wist je precies waar je stevast de Gele Kwikstaart kon vinden. Nu ben je al dankbaar als je er eens in de zoveel maanden één ziet. Dat het kwetsbare soorten waren wisten we toen ook al, ja. Je wist dat ze specifieke eisen hadden en dat ze 't moeilijk gingen krijgen.

Uit De Korhaan van 1995

De Putter is 'vogel van het jaar', een aantal artikelen over de distelvink staat dit jaar in De Korhaan. Fred van Klaveren, die dit project coördineert, krijgt veel waarnemingen toegestuurd en trekt de conclusie dat het met deze behendige zaadeter goed gaat in het Gooi.

Als je er niet zelf aan hebt mee gedaan, dan is zoiets als een Midwintertelling een saai gebeuren; weer een telling die uitmondt in een mooie tabel, maar wat zegt het je? Pieter Schut plaatst de telling terecht in een internationaal perspectief, want het International Waterfowl and Wetlands Research Institute doet onderzoek tot in Noord-Afrika aan toe. En dan blijkt dat ons werkgebied voor een aantal soorten zeer belangrijk is: 50% van alle in Nederland waargenomen Krooneenden zit in onze regio. De percentages voor wat betreft de Blauwe Reiger, de Kleine Rietgans, de Roodhalsfuut en de Roerdomp zitten ook rond de 20.

Goed om te weten!

Vogelbescherming door de overheid:

- Minister van Aartsen wijst het IJmeer, het Gooimeer en het Eemmeer aan als beschermingszone in het kader van de EG-vogelrichtlijn.

Dezelfde minister, ja die van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, verbiedt de jacht op acht vogelsoorten. Wintertaling, Slobeend, Pijlstaart, Kuifeend, Tafeleend, Watersnip en Houtsnip zijn nu beschermd. Jammer voor de Patrijs, als een jager hem ziet is hij het haasje, dit ondanks het feit dat deze soort achteruit holt.

De dit jaar geplaatste vogelkijkhut met uitzicht op het Eemmeer in de polder De Kampen is een goede observatiepost voor watervogels, maar ook voor de vogels in het riet rond de hut. Een mooie plek om Baardmannen, Rietgors en de Blauwborst te zien.

Hoe gaat dat in z'n werk, die tellingen?

Het systeem is eigenlijk al jaren hetzelfde. Langs de bestaande wegen wordt geteld. In het begin gingen we op de fiets, dat is verwaterd. Tegenwoordig gaat bijna iedereen met de auto. Ik herinner me nog goed dat ik op de fiets ging. Ook midden in de winter, hoor. Eigenlijk is het beter. Je hoort meer, je ziet meer. We konden het ook duidelijk merken in de tellingen. Vooral aan de kleine soorten. Als je op de fiets gaat, pik je er meer kleine soorten uit. De kwikstaart, de Graspieper. Dat zijn vogels die je op het geluid vindt en als je in de auto zit mis je dat. We tellen om de twee weken. Dat is heel uniek van deze tellingen. Vanaf 1973 is elke twee weken het hele gebied geteld. Dat is op zich een reden om niet meer te stoppen. Dit is ongeëvenaard. We weten in wezen wat er gebeurd is met die hele ruilverkaveling. Maar ook wat het effect is van het natuurreservaat dat door Natuurmonumenten wordt beheerd.

We rijden uitsluitend over de wegen. Je schrijft op wat je ziet. De Eempolders hebben we opgedeeld in drie gebieden. Een noordelijk deel, een zuidelijk deel en een stukje van de Oostermeent, dat op kaarten wordt aangeduid als De Kampen. Dat is erbij getrokken sinds de aanleg van de A27. Je rijdt één van die drie gebieden door, meestal in een groepje van twee of drie. Het hoeft niet binnen een bepaald tijdsbestek. Als je er de hele dag wilt zijn, mag dat. Maar als je te lang op één plek blijft zitten, heb je geen vergelijk met andere tellers. In principe moet je het gebied doorkruisen en is het niet de bedoeling dat je de hele dag telt.

Hoe vaak?

We hebben een schema, meestal tel je zo eens in de zes weken. Eén keer in de maand als er weinig tellers zijn. Het is leuk hoor, je volgt de seizoenen. Ik ben een tijd coördinator geweest, maar dat wilde ik op een gegeven moment niet meer. Nu ben ik weer gewoon teller. Je komt steeds weer in hetzelfde gebied, het hele jaar door. En er is eigenlijk altijd wat te beleven. Het is maar een heel enkele keer dat je denkt: wat zonde. Ik heb wel eens een Kraanvogel gezien en Ooievaars. Het lijkt erop dat de Kempmaan in het reservaatgebied aan het terugkeren is. Daar zijn vermoedelijk vorig jaar één of twee paartjes geweest en pas zijn ze er ook weer gesignaleerd. Als ik die zie, vind ik dat wel een hoogtepunt, hoor.

Gebeurt het ook wel dat u niets heeft gezien?

Dat heb ik één keer gehad in de Oostermeent op een winterdag. Er lag veel sneeuw en alles was bevroren, toen heb ik één kraai gezien. Meer niet. Ik wist het eigenlijk van te voren, maar ja, ik ging er toch heen. En toch had ik een fantastische zaterdag. Alles was wit en het was zo prachtig...

Uit De Korhaan van 1996

Het was een strenge winter. Rob Kole waarschuwt om bij wintervoeding de vogels niet te dicht te naderen, om de rust die de vogels gewend zijn niet onnodig te verstoren.

We krijgen de mogelijkheid om een eigen verenigingsgebouw te betrekken. Het gaat om een oud pompstation dicht bij de watertoren bij Bussum-Zuid. Er zijn wel wat mitsen en maren: we zijn niet de enige gebruikers, we doen samen met vier andere natuurverenigingen en er moet nogal wat vertimmerd worden voordat het voor ons doel geschikt is. Zelfs als we onze eigen kundigheid en handigheid inschakelen gaat dat heel wat kosten. De Koekoek staat centraal in 1996. Mia Kraal leidt uit de waarnemingen af dat deze vogel, die 25 jaar eerder nog vrij talrijk was (251-1000 paar) nu schaars is geworden. Het aantal territoria lag nu tussen de 26 en 50.

Op het politiebureau bij Anco Driessen in Huizen is een merkwaardige vondst binnen gebracht: een gewonde korhoenen die gevonden was bij de Tafelberg. Het Vogelasiel in Naarden ontfermt zich ook over deze mysterieuze gast.

De nieuwe Flora- en Faunawet gaat van start. Het lijkt prachtig, immers aan vogels wordt voor het eerst 'intrinsieke waarde' toegekend, een mijlpaal in de geschiedenis! En nog maar zes vogelsoorten mogen bejaagd worden.

Maar . . . wat met de ene hand gegeven wordt, wordt met de andere genomen, want hoe is het beheer van een natuurgebied georganiseerd? Een wildbeheereenheid (WBE) bestaat voor een groot deel uit jagers. Zij stellen een faunabeheersplan op, dat ter goedkeuring naar de provincie opgestuurd wordt. Daar kan vrijstelling gegeven worden voor de jacht, wanneer er sprake is van aantoonbare schade. Tot de aangeklaagde 'schadesoorten' behoren natuurlijk diverse ganzen- en eendensoorten en de Knobbelzwaan.

Overige krenten uit de pap van '96:

- De Visarend is de hele zomer vaste gast op het Naardermeer.
- Door de strenge vorst aan het begin van dit jaar is de Kolgans nummer één bij de Midwintertelling.

En na afloop? Bijpraten in de kroeg onder het genot van warme chocolademelk?

Nee, het is geen sociaal gebeuren, hoor. Al zijn er natuurlijk wel mensen die veel met elkaar optrekken. Een groot deel van de groep telt al heel lang, al ben ik op het ogenblik degene die het allerlangst telt. Ik ben wel fanatiek, maar er zijn grenzen. Het is niet zo, dat als ik ergens vogels zie, dat ik gelijk aan het tellen sla.

Hoeveel soorten tellen jullie?

Gemiddeld per keer in het gunstigste geval 45 soorten. Vooral in de Noordpolder te Veld maak je die kans. Over het jaar rond zijn er 100 à 110 soorten die je eigenlijk altijd wel telt. In 1973 was dat niet dramatisch hoger, nee. Ik denk dat 't aantal soorten wel ongeveer hetzelfde is gebleven.

Vergissen jullie je nooit?

Ja, er is natuurlijk wel eens discussie. Toen ik coördinator was, liep ik de tellingen altijd na. Want we hadden wel resultaten waarbij ik me achter mijn oren krabde en me afvroeg of het wel klopte. Meestal neem je dan wel contact op met de betreffende persoon, af en toe kijk je ook wel eens wie het noteerde en verander je het ongezien. Maar dat gebeurde niet veel, hoor. Wat wel eens gebeurde, was dat mensen het verkeerde vakje per ongeluk invulden. Maar dat heb je snel genoeg in de gaten.

Hoe is het nu in de Eempolders?

De laatste jaren zie je hoe de ganzen het gebied in bezit nemen. Dat is flink tellen geblazen, die beesten verplaatsen zich soms snel. Vroeger zag je ze alleen een paar weken in de winter. Maar de Grauwe Gans is een standvogel geworden, net als de Brandgans. De boeren zijn er niet zo blij mee, maar in het reservaat worden ze gedoogd.

Dat is de invloed van het reservaat dat Natuurmonumenten vanaf ontwikkelde in het noordelijke deel van de Eempolder. Je ziet het effect ervan in onze tellingen. Ook wat betreft de wintergasten. Ze laten het gebied 's winters drassiger worden en dat merk je gelijk aan de toename van de talingen en andere eendensoorten, diverse ruiters, zwanen of Kemphanen. Van de bouw van de boerderijen zien we ook effect, trouwens. Toen die boerderijen er eenmaal stonden, zag je het aantal Merels bijvoorbeeld toenemen. Ik zeg dat ook wel eens als grapje, maar met een ondertoon van waarheid: 'Elke boerderij heeft zijn eigen tuinmerel.' Het reservaat doet het goed, er zijn wat kleinere reservaatjes bijgemaakt, wat diepere stukken bij gegraven. Vooral in de trekperiode zijn dat leuke plekken, met leuke soorten. Het is gebied is stabiel nu, maar wel op een lager niveau.

Uit De Korhaan van 1997

De Vogelwerkgroep bestaat dertig jaar, er valt weer wat te vieren! Op de open dagen eind mei bij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten presenteren alle subgroepen zich. De jeugd vanaf 8 jaar krijgt serieus begeleiding bij het vogels kijken op de jeugdcurcus. Elke veertien dagen komen ze bij elkaar in de Hooischuur bij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten om actief met en voor de vogels aan de slag te gaan. Het Goois Vogelnet houdt alle geïnteresseerden op de hoogte van bijzondere waarnemingen. Het Vogelringstation Het Gooi ging op 1 januari 1997 van start. Daan Buitenhuis, meldt de resultaten van het eerste jaar. Het CES-project dat van half mei tot half augustus loopt vraagt veel tijd van de deelnemers. Op een plek aan de Gooimeerkust worden nauwelijks zichtbare netten gespannen, waarmee elke week vogels gevangen en geringd worden. Interessant om door te geven: er werden in dit eerste jaar circa 1000 vogels geringd.

Meer dan de helft bestond uit Kleine Karekieten. Frank van de Woord is de nieuwe beheerder van het Vogelasiel Het Gooi in Naarden. Mooi dat het levenswerk van meneer en mevrouw van Ingen voortgezet wordt in een prachtig nieuw onderkomen, compleet met operatiekamer. Om een vaak gestelde vraag te ontzenuwen: waarom worden al die 'gewone' soorten, zoals mezen en Kauwen nog geholpen, daar zijn er toch wel genoeg van? Steevast geeft Frank ze als antwoord: *De natuur kan zelf heel goed bepalen hoeveel er van elke soort nodig zijn om een evenwichtig ecosysteem te behouden. Maar de natuur weet zich geen raad met de miljoenen katten, auto's, ramen, hoogspannings-kabels, rondslingerend visdraad en vuilstort. Voor de meeste vogelproblemen is de mens verantwoordelijk, logisch dus dat mensen ook moeten zorgen voor de slachtoffers.*

Wat zijn de plannen met de Eempolders?

Op een gegeven moment lag er bij Natuurmonumenten een plan om bepaalde stukken in te richten voor recreatie. Toen hebben wij wel aan de bel gehangen. Wat is dat nou? Een reservaat is een reservaat, geen recreatie. Dat je het toegankelijker maakt voor natuurliefhebbers, oké. Maar ze hadden bijvoorbeeld het idee om langs de zomerdijk in kano-aanlegplaatsen te voorzien. Die plannen zijn gelukkig weer van tafel. Volgens mij staat er nu niets echt spectaculairs op de agenda.

De werkgroep die de tellingen in de Eempolders doet, is altijd op zoek naar nieuwe leden. Heb je interesse? Meld je dan aan bij Jan Mooij tel 035 5429725

Het belang van de Vogelwerkgroep voor het Goois Natuurreservaat

Grote natuurbeschermingsorganisaties zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben ecologen in dienst die voor hen onderzoek kunnen verrichten en rapporten kunnen opstellen, wanneer er een bedreiging plaatsvindt. Een zeer groot deel van de natuurgebieden in het Gooi is eigendom van het Goois Natuurreservaat (GNR), een kleine organisatie die deze luxe moet ontberen. Zij is aangewezen op de hulp van vrijwilligers en de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is een van de groepen die hulp biedt. Dat is niet alleen in het belang van GNR, maar ook in dat van de vogels en van de Vogelwerkgroep zelf. Die hecht er aan dat de verscheidenheid aan soorten groot blijft en dat zij niet afnemen of verdwijnen.

Dick A. Jonkers

Acties voor behoud

Het belang van het voeren van acties is door de Vogelwerkgroep al vroeg onderkend. Eind 1969 heeft de vogelwerkgroep zich samen met anderen sterk gemaakt voor het tegengaan van een weg door het Bikbergerbos. In De Korhaan is toen een artikel gepubliceerd waarin de consequenties van de aanleg van die weg zijn beschreven.

Uit De Korhaan van 1998

In de Horstermeerpolder is de proef met moerasvorming geslaagd. In deze laag gelegen polder ontstond een natte ruigte, die bij moerasvogels zeer in trek is. Bedreigde soorten als Watersnip, Porseleinhoen en Wintertaling hebben zich reeds gevestigd en maar liefst drie exemplaren van de Kwartelkoning zijn gesignaleerd.

De gebieden langs de randmeren van Bunschoten tot aan het Amsterdam-Rijnkanaal zijn onderzocht op roofvogels. Dat was meer dan tien jaar niet gebeurd. Niet alleen in de open polders, maar ook op de

's-Gravelandse landgoederen en de Gooise engen werd gezocht. Op bij elkaar 44 deelgebieden werd op 1 en 2 februari de kijker gericht op in totaal 172 Buizerds, 49 Torenvalken, 12 Sperwers en maar 4 Haviken. Ook zijn er 4 Blauwe Kiekendieven aangetroffen.

Schalen van kippeneieren in een bakje in de buurt van het nest van mezen is goed voor de aanvulling van kalk.

Op die manier help je mee om het broedresultaat van die mezen te verbeteren, aldus Marion de Boo. De Huismus is vogel van het jaar. Opvallend is dat hij in de oudere stadswijken praktisch verdwenen is. Zijn die wijken te ver gelegen van het agrarische platteland, waar aanvullend voedsel gezocht wordt? Wat zijn de kenmerken van de Pontische Meeuw? Ga met Anco Driessen mee naar de jachthaven van Huizen en zie met eigen ogen, dat hij vergeleken met een Zilvermeeuw groter is, maisgele poten heeft en dat de kop witter is.

De Huiszwaluwen krijgen in 1998 het tij tegen door het natte weer in de maanden april en mei. Maar ook wordt het nestelen op boerderijen in de Eempolders onaantrekkelijk gemaakt door de dakgoot donkergeel te schilderen. In Naarden en bij flats in Huizen is gaas gespannen om deze koloniebroeders tegen te werken. Ondanks dat neemt het aantal nesten toe met 17,5%.

Omdat toen al duidelijk werd dat het niet bij deze bedreiging van landschap, flora en fauna zou blijven is in 1970 met negen andere organisaties de Contactraad het Gooi voor natuurbescherming opgericht. Helaas is die in de jaren erna een stille dood gestorven. In de erop volgende jaren zijn veel gelegenheidscoalities gesmeed, vooral met de Vereniging van Vrienden van het Gooi (VVG) en de Vereniging Leefmilieu het Gooi, de Vechtstreek e.o. De Vogelwerkgroep heeft zich voortdurend geroerd als er plannen waren die een aantasting voor het Gooise landschap vormden. Dat was nadat er opnieuw ideeën voor een weg over de Hoorneboegsche Heide boven tafel kwamen en er een plan opdook voor een weg voor ontsluiting van het Mediapark over de Bussummerheide. Ook werd gedacht aan een weg met hetzelfde doel door het bosgebied van het Westerveld, het voormalige pompstation van de Amsterdamse Waterleiding -in bezit van GNR- bij Hilversum. Recent is het deelnemen van in de werkgroep Huizen van de VVG in verband met de door de gemeente Huizen gewenste Randweg West over de Huizer Eng.

Inventarisaties voor beheer.

De Vogelwerkgroep heeft in de afgelopen veertig jaar heel wat broedvogelinventarisaties verricht. Soms waren die grootschalig zoals voor de avifauna's (Braaksma *et al.* 1970, Jonkers *et al.* 1987), of voor milieukundig onderzoek, waarbij gebieden werden gewaardeerd op hun diversiteit (Colaris 1974). Andere zijn uitgevoerd in het kader van projecten voor SOVON. De hiervoor verzamelde gegevens verschaffen wel inzicht in het voorkomen van vogels in de terreinen van GNR, maar waren niet gedetailleerd genoeg om er bij het beheer van gebieden wat mee te kunnen doen. Van alle terreinen van het GNR zijn beheervisies en beheerplannen en die worden na een bepaalde periode opnieuw opgesteld. Voor een beheerder is het van belang om te weten of de in de plannen gestelde doelen worden gehaald, wat voor effecten er optreden en of er eventueel tussentijds bijstelling moet plaatsvinden. Het inventariseren van broedvogels is een middel om na te gaan hoe vogels op veranderingen reageren. Van de meer gedetailleerde inventarisaties over het beheer zijn negentien genummerde rapporten verschenen, twee ongenummerde en twee publicaties in De Korhaan. Verder wordt nog een inventarisatierapport over de Huizer Eng voorbereid.

Van de rapporten die betrekking hebben op de eigendommen van GNR ging een van de eerste over het Spanderswoud, dat toen nog geen eigendom was en een van de laatste ging opnieuw over dat gebied. Samen met door anderen verzamelde broedvogelgegevens is er dus een prachtige set vergelijkingsmateriaal, die de broedvogelontwikkeling in het Spanderswoud weergeeft. De meeste publicaties gaan over de heidevelden, die verschillende keren zijn onderzocht. Nu de heideterreinen allemaal begraaasd worden is het interessant om deze opnieuw te onderzoeken. Zo kan duidelijk kan worden wat de effecten zijn die optreden na jaren van begrazing.

Uit De Korhaan van 1999

De Blauwe Reiger wordt de vogel van het jaar 1999, want we willen graag meer weten over de aantallen, zijn verspreidingsgebied, voedselvoorkeur, kolonien en broedgedrag.

Jos van Kemenade, commissaris van de Koningin in Noord-Holland, verbiedt voorlopig voor twee jaar het afschieten van Knobbelswanen. Frank van de Weijer wil een goed beeld krijgen van het aantal ganzen en zwanen in de Eempolders en roept extra tellers op. Vermeende overlast kan zo mogelijk ontkracht worden.

Landgoed De Beek is een oase van rust aan de rand van Naarden langs de drukke A 1. Hoog opgaand oud loofbos en waterpartijen bepalen het beeld. De vogels die hier volgens het boekje thuishoren hadden er inderdaad een territorium. Bij de telling onder leiding van Marc van Houten en Anco Driessen, was de Bonte Vliegenvanger een opvallend afwezige. Wel mooi dat de Appelvink hier broedt.

Na 56 jaar broedt de Ooievaar weer in de Vechtstreek. Dick Jonkers, die het wel en wee van deze half gedomesticeerde soort volgt, hoopt dat de twee jongen een wat natuurlijker gedrag gaan vertonen dan de ouders. Zij bedelen om voedsel tot bij de keukendeur.

De plannen voor een onderkomen van onder andere de Vogelwerkgroep in het pompstation nemen concrete vormen aan. Het wachten is alleen nog op de goedkeuring van de gemeente Bussum voor een nieuw te bouwen uitbouw met daarin een toiletgroep.

Op de Zanderij wordt een oeverwaluwand aangelegd met zand dat overblijft van het grote ecoduct dat daar aangelegd wordt.

Zeldzame waarnemingen: Jeroen Brandjes ontdekt maar liefst drie Gestreepte Strandlopers bij het Naardermeer en Peter Logtmeijer ziet in Hilversum een Pallas' Boszanger.

Monitoring van broedvogels

Er zijn slechts twee gebieden die al jaren achtereenvolgend gemonitord worden. Het ene is het Laarder Waschmeer, dat enige decennia lang is onderzocht tot het moment dat het volledig werd afgesloten in verband met saneringswerkzaamheden. Helaas is er tot nu toe nog geen publicatie over de inventarisaties verschenen. Het andere gebied is De Zanderij, waar de Vogelwerkgroep sinds de aanleg samen met anderen de ontwikkelingen van de flora en fauna volgt.

*Er zijn veel inventarisaties van heidevelden.
Foto: Dick A. Jonkers*

Incidenteel onderzoek naar verspreiding van broedvogels

In het kader van de voorbereiding van de aanleg van het ecoduct Crailo over de A1 is onderzoek gedaan naar het voorkomen van broedvogels in terreindelen die daar aan grenzen.

Adviezen voor beheer

Begin jaren zeventig van de vorige eeuw ontstond discussie over het te groot worden van de kokmeeuwenkolonie in het Hilversumsch Waschmeer en een mogelijk ingrijpen om die te reduceren. Er is toen een aanbeveling gedaan om vooraf eerst alle aspecten te laten onderzoeken. In 1978 is nogmaals een rapport over het beheer van dit gebied uitgebracht. In verband met de achteruitgang van het Korhoen zijn in 1973 in een rapport aanbevelingen gedaan om een onderzoek te starten naar de achteruitgang en mogelijkheden voor het behoud van deze soort.

In het proefschrift 'Natuur van het Gooi. Kansen voor duurzaam behoud' zijn beheervoorstellen gedaan voor bossen, heiden zandige plekken en vennen.

Uit De Korhaan van 2000

Van overlast door Roeken in onze omgeving is nog geen sprake, er worden er wel eens een paar waargenomen. Toch een uitgebreid stuk van Hugo van der Brugge over hoe in overleg oplossingen gevonden kunnen worden bij eventuele problemen met deze koloniebroeders.

De jeugd loopt weg met de Vogelwerkgroep. Atie van Klaveren laat ons delen in de bevlogenheid van de twee jeugdgroepen. De jongsten in de leeftijd tot 12 jaar blijven meestal in en rond het bezoekerscentrum op landgoed Boekesteijn, met de oudste groep gingen we helemaal naar Friesland op ganzenexcursie.

De vestingwerken rond Naarden staan op de nominatie om kaal gemaakt te worden. Om te weten welke soorten aangewezen zijn op de struiken en bomen rond de vestingwal inventariseert Ricardo van Dijk samen met vijf andere vroege vogelaars de randen van de vesting. De conclusie dat het kappen van bos en struweel zeer nadelig zal zijn voor de vogels die daar volop broeden wordt door

de gemeente voor kennisgeving aangenomen en de aanbeveling om gefaseerd onderhoud te plegen wordt niet overgenomen.

De knobbelzwanentellingen van 1988-1999 maken duidelijk dat het aantal broedparen constant op 70 blijft, het aantal broedplaatsen is blijkbaar begrensd. Jacht zou weinig zinvol zijn, lege plekken zouden meteen aangevuld worden door zwanen van het omringende water.

Leuke waarnemingen in dit jaar:

De Rode Rotslijster in de groeve Oostermeent is een nieuwe soort voor de Gooise avifauna. Een Roze Spreeuw wordt gespot in Weesp, de Buidelmees heeft genesteld bij de Stichtse en de Hollandse Brug en drie Klapeksters op één fietstocht zijn toch ook de moeite waard.

De Fazant, het vroegere speeltje van de jager, is vogel van het jaar. Hij wordt gezien in vrij kleine aantallen.

Nestkastcontroles

Sinds 1967 worden de in het reservaat opgehangen nestkasten gecontroleerd op de daarin broedende vogels. Behalve deze diergroep maken ook andere organismen van deze kunstmatige nestgelegenheid gebruik. Over de resultaten is jaarlijks verslag gedaan. Oorspronkelijk werden nestkasten opgehangen omdat de bewoners ervan als bestrijders van optredende insectenplagen in productiebos zouden kunnen fungeren. De productiefunctie is er inmiddels niet meer en in feite heeft GNR er dus geen belang meer bij dat er nestkasten hangen. Toch zijn de nestkasten wel degelijk belangrijk. Ook al omdat er sinds jaar en dag (een unicum in Nederland) gegevens worden verzameld. De nestkastbewoners kunnen dienen als biologische snuffelpalen, die veranderingen in het milieu meten. Zo zijn nestkasten op de landgoederen De Beek en Oud Bussem indertijd gebruikt voor onderzoek naar de invloed van het geluid van verkeer op de broedresultaten. Verder zijn de gegevens gebruikt voor een wetenschappelijk onderzoek naar kalkgebrek bij eileg van vogels. Ook voor een publicatie in een wetenschappelijk tijdschrift naar landelijke verschillen in broedsucces. Tenslotte worden zij door SOVON gebruikt voor onderzoek aan de broedbiologie van vogels.

Maatregelen voor soorten

Reeds eind jaren zestig van de vorige eeuw zijn maatregelen genomen voor het bevorderen van broedgelegenheid voor Oeverzwaluwen door in een voormalige zandafgraving en in het Laarder Waschmeer een broedwand af te steken. Na de eeuwwisseling is begonnen met het regelmatig onderhouden van de reeds bestaande oeverzwaluwenkolonie in de Groeve Oostermeent. Enige jaren later is een nieuwe wand gecreëerd in de Zanderij, die eveneens wordt onderhouden en is er eveneens op ons advies een wand aangelegd in Cruysbergen bij Bussum. Voorts zijn hier en elders mogelijkheden geschapen voor het broeden van IJsvogels. Speciaal voor Boerenzwaluwen zullen broedkastjes worden gemonteerd onder bruggen in Cruysbergen.

Excursies

En groot aantal jaren is in het normaal afgesloten Laarder Waschmeer in het zomerseizoen excursies gehouden. Ook zijn onregelmatig openbare excursies uitgevoerd in een aantal terreinen.

Uit De Korhaan van 2001

Groen geluk. Verplaats je even in de vogel-liefhebber die een mooie teletoeeter en een hoogwaardig foto- of filmapparaat koopt. Dan ga je op zoek naar een interessante vogel voor de lens. Zo verging het Lars Bech. Nu hij de spullen had was zijn ideaal om een fel gekleurde Groene Specht op video vast te leggen. Twee jaar lang speurde Lars met zijn apparatuur de omgeving af op zoek naar de op mieren beluste lachebek. Eindelijk zag hij de Groene Specht in een statige Gooise laan met oude hoge bomen verwoed op mierenpoppen inhakken. Heb je dan nog aandacht voor de instelling van je camera, dan ben je een koele. Dat is toch vogelgeluk als je een film van je groene idool vijf minuten lang beeldvullend vol kan schieten, terwijl hij bezig is een compleet mierennest om te keren? Lars was zeer tevreden over het resultaat. Later werd het groene spechtenpaar ook nog vastgelegd, nestelend in één van die oude bomen.

Uit het tuinvogelonderzoek van de afgelopen tien jaar blijkt dat strenge winters duidelijk invloed hebben op het voorkomen van soorten als de Kramsvogel en de Koperwiek. Afwezige in de grote Gooise tuinen is de Huismus.

Op de Tafelberg- en Blaricummerheide is het aantal broedparen van heidevogels toegenomen, ondanks de hoge recreatiedruk. Zie uitgave 122 van de VWG.

Jelle Harder meldt dat het met de IJsvogel weer goed gaat na een aantal strenge winters.

Naarden moet na juridisch getouwtrek wat omzichtiger omspringen met de natuur aan de noordkant van de gemeente. Behoud van cultuurhistorie mag niet ten koste gaan van de natuur.

De Bovenmeent, het plasdras gehouden voorportaal van het Naardermeer, is vaak goed voor bijzondere waarnemingen: nu zitten er weer Gestreepte Strandlopers.

Klankbordgroep

In 2004 is een 'Klankbordgroep gebruikers natuurterreinen Goois Natuurreservaat' ingesteld. Daarin zijn veertien organisaties, waaronder de vogelwerkgroep, vertegenwoordigd. Hoewel de belangen verschillend zijn heeft de klankbordgroep uiteindelijk tot doel samen te werken aan het behoud van natuur, landschap en recreatiemogelijkheden in het Gooi. De klankbordgroep kan het wederzijdse begrip versterken en hiermee het draagvlak voor het beleid en maatregelen vergroten.

Verschenen publicaties bij de vogelwerkgroep met gegevens van het Goois Natuurreservaat .
Alleyn, W.F., Sj.Braaksma, L.M.J. van den Bergh, Th.J.F.A. ter Haar, D.A.Jonkers, H.N. Leys & J. van der Straaten 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Van Gorcum & Comp. Assen.
Beskers, R. z.j. Nestkastenverslag 2005. Uitgave 152. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Beskers, R. 2007. Nestkastenverslag 2006. in prep. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Colaris, W.J.J. (eindredactie) 1974. Milieukundig onderzoek van het Gooi. Basisrapport. Gewest Gooiland.
Driessen, A.C. 1994. Nestkastenverslag 1994, 1995 en 1996. Uitgave 98. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Driessen, A.C. z.j. Gooise nestkastbewoners in 1997. Uitgave 112. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Driessen, A.C. z.j. Nestkastenverslag 1998. Uitgave 115. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Driessen, A.C. 2000. Gooise nestkastbewoners in 1999. Uitgave 120. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Driessen, A.C. 2001. Gooise nestkastbewoners in 2000. Uitgave 124. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Driessen, A.C. 2002. Gooise nestkastbewoners in 2001. Uitgave 132. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Driessen, A.C. 2002. Gooise nestkastbewoners in 2002. Uitgave 133. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Driessen, A.C. 2003. Gooise nestkastbewoners in 2003. Uitgave 137. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Driessen, A.C. 2004. Gooise nestkastbewoners in 2004. Uitgave 145. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Van der Geld. J. 1968. Jaarverslag 1967 Nestkastenonderzoek. Uitgave 1. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Van der Geld. J. 1969. Jaarverslag 1968 Nestkastenonderzoek. Uitgave 2. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Moolenbeek, R.G. z.j. Jaarverslag 1969 Nestkastenonderzoek. Uitgave 5. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Moolenbeek, R.G. 1972. Jaarverslag 1970: Nestkastenonderzoek gecoördineerd door de Vogelwerkgroep 't Gooi e.o. Uitgave 11.

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Moolenbeek, R.G. & C. Steenman 1973. Nestkastenverslag 1971. Uitgave 13. Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Moolenbeek, R.G. 1975. Nestkastenverslag 1972. Uitgave 14. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Moolenbeek, R.G. 1978. Nestkastenverslag 1973. Uitgave 29. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Harder, J. 1969. Inventarisatie Oosterheide. 1969. De Korhaan 4(4): 12-13.
Van Houten. M. van & A. Driessen 1998. Broedvogels van het Landgoed De Beek in 1998. Uitgave 109. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. & J. Klein. z.j. Natuurhistorisch rapport over een deel van het Spanderswoud. Uitgave 16. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. & J. Klein (samenstelling). z.j. Kokmeeuwperikelen in het Hilversums Wasmeeer. Uitgave 17. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. & J. Klein 1973a. Inventarisaties 1972: Avifaunistische gegevens van enkele Gooise heidevelden. Uitgave 19. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. & J. Klein 1973b. De Korhoenders van het Gooi. Uitgave 21. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. 1983. De broedvogelbevolking van Oud-Bussem. De Korhaan 17(6): 142-145.
Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. 1988. Nestkastverslag 1984 -1988. Uitgave 59. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. 1990a. Nestkastverslag 1989. Uitgave 68. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. 1990b. Hilversums Wasmeeer. Broedvogels 1990. Uitgave 69. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. 1991a. Broedvogelinventarisatie Groeve Oostermeent in 1991. Uitgave 72. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jonkers, D.A. 1991b. Nestkastonderzoek in het Gooi 1990. Uitgave 70. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.

- Jonkers, D.A. 1992a. Nestkastbewoners in het Gooi in 1991. Uitgave 75. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum
- Jonkers, D.A. (samenstelling) 1992b. Broedvogels van de Zuiderheide en de omgeving van Heidebloem. Uitgave 77. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Jonkers, D.A. 1993. Bewoners van nestkasten in het Gooi in 1992. Uitgave 85. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum
- Jonkers, D.A. 1994a. Gooise nestkastbewoners in 1993. Uitgave 90. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum
- Jonkers, D.A. 1994b. Broedvogelinventarisatie Westerveld in 1993. Uitgave 88. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Jonkers, D.A. 1994. Broedvogelinventarisatie van Boswachterij De Zuid in 1993. Uitgave 89. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Jonkers, D.A. 1995. Heidevogels in 1994 op de Wester- en Bussumerheide. Uitgave 93. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Jonkers, D.A. 1998a. Vogels in W.J.J. Colaris: Natuur van het Gooi. Kansen voor duurzaam behoud. Proefschrift, Amsterdam: 124-128.
- Jonkers, D.A. 1998. Broedvogels van de Hoorneboegse Heide in 1998. Uitgave 110. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Jonkers, D.A. 2001. Broedvogels in 2000 van de Blaricum- en Tafelbergheide. Uitgave 122. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Jonkers, D.A. 2004. Vogels van de Monnikenberg: Resultaten van een broedvogelinventarisatie in 2003. Uitgave 141. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Jonkers, D.A. 2006. Broedvogelinventarisatie van het Spanderswoud in 2005. Uitgave 156. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Klein, J. 1973. Inventarisatierapport van de Naarder Eng 1973. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Zonder nummer.
- Lam, E., 1996. Broedvogelmonitoring in het Spanderswoud te Hilversum 1974-1988. Uitgave 101. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Mekel, J.A. & H.W. de Soete 1983. Nestkastenverslag 1979, 1980, 1981. Uitgave 42. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Mekel, J.A. 1985. Nestkastenverslag 1982-1983. Uitgave 48. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Moolenbeek, R.G., J. Harder & A.P Vermeule 1985. Broedvogels van de Gooise heidevelden 1969-1982. Uitgave 50. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Osieck, E.R. 1978. Het beheer van het Hilversums Wasmeer. Uitgave 33. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Soete, H.W. de & J.P. Seyffert z.j. Nestkastenverslag 1974-1975. Uitgave 33. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Soete, H.W. de & J.P. Seyffert z.j. Nestkastenverslag 1976, 1977, 1978. Uitgave 35. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Strengers, H. 1970. Bikbergen Consequenties van de aanleg van een weg. De Korhaan 4(3): 7-9.
- Weenen, H. & R. Zijlstra 2005. Broedvogels van de Limitische Heide, de Bussumer Heide en de Vliegheide in 2001. Uitgave 146. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.

Uit De Korhaan van 2002

De Ekster neemt landelijk gezien af . Geldt dat ook voor het Gooi? Daarvoor is hij dit jaar vogel van het jaar.

Na een aantal etymologische vogelverhalen duikt Jan K. Nijhof in de anatomie van de vogel, waarbij blijkt dat er van een vogel die uit de veren gaat slechts een zielig hoopje over blijft.

Sjaak Ketelaar had als nestkastcontroleur een prachtig particulier terreintje toegewezen gekregen. Na afspraak met de 82-jarige eigenaresse was dit bosperceel voor hem toegankelijk.

Het is even slikken als de bomen en struiken hier direct naast tegen de vlakke gaan wegens uitbreiding van het parkeerterrein van het belendende bedrijf. Aan de andere kant is de grond ook van eigenaar gewisseld. De riante stulp die daar gepland is gaat ten koste van bijna 3 ha bos en struiken. Weg schuil-, voeder- en speelplaats voor alles wat kruipt en vliegt in het bos van de bejaarde dame. Zij was er zelf ook ontdaan van.

Bij haar zou zoiets nooit gebeuren, dat was vastgelegd tot na haar dood. Twee jaar later is ze inderdaad overleden. Het briefje met het verzoek van Sjaak om opnieuw de kastjes te mogen controleren wordt beantwoord door de executeur-testamentair. Een aardige man en ach die mezenkastjes, u begrijpt het wel. Kom de nieuwe maar weghalen. 'Nieuwe beschaving' bracht ook hier complete kaalslag.

Frank van de Weijer maakt zich sterk om de verblijfplaatsen van de Steenuil in onze omgeving te weten te komen. Maar ondanks landelijke en provinciale steun is het lastig om het tij te keren voor deze soort van de Rode Lijst. Met zeven broedsels vergaat het de Kerkuil iets beter.

De Oeverzwaluw pakt zijn kansen waar die zich voor doen: het aantal nesten verdubbelt dit jaar bijna. Dick Jonkers vindt het jammer dat bij de groeve Oostermeent een Blauwe Reiger zich toegeleegd heeft op het 'uit de muur eten' van jonge Oeverzwaluwen.

Meer dan veertig jaar nestkastonderzoek in het Gooi

Al voor de oprichting van de Vogelwerkgroep werden er gegevens verzameld over in nestkasten broedende vogels. In de jaren dertig van de vorige eeuw hield men zich daar in Nederland al mee bezig, maar er was toen nog geen onderlinge samenwerking. Na de oprichting van de Vogelwerkgroep veranderde dit, want de VWG stelde zich niet alleen tot doel vogelaars te laten samenwerken, maar ook om onderzoeken te coördineren. De Subgroep Nestkasten (later opgegaan in de Subgroep Avifauna) was een van eerste subgroepen die werd opgericht. Deze subgroep verzamelde bovendien de gegevens van broedvogels in nestkasten die door anderen werden verzameld. Zo kwamen ook de onderzoeken van de jeugdbonden voor natuurstudie - eind jaren zestig van de vorige eeuw waren er drie- in de verslagen. De geschiedenis van het nestkastonderzoek wordt hieronder geschetst.

Dick Jonkers & Ronald Beskers

De eerste series nestkasten in het Gooi zijn in de jaren vijftig door het Goois Natuurreservaat opgehangen op de landgoederen De Beek en Oud Bussem. Dit in navolging van het Staatsbosbeheer, dat in dezelfde periode op grote schaal nestkasten ophing om de populaties van in holen broedende insecteneters (voornamelijk Koolmezen) te vergroten. Het doel van deze acties was te voorkomen dat insecten schade toebrechten aan bomen. Bosbouw was in die jaren nog van grote economische betekenis. Stammen van grove dennen bijvoorbeeld werden verkocht om als stuthout in de mijnbouw te dienen. In de opgroeiende 'dennenplantages' werden zieke en dode bomen niet getolereerd, waardoor holenbroeders geen kans kregen zich te vestigen. Door nestkasten aan te bieden kwam nestgelegenheid beschikbaar die meteen bezet raakte. Want voedsel was volop beschikbaar.

Controle voor onderzoek

De grote aantallen nestkasten boden uitstekende mogelijkheden voor onderzoek. Behalve de nestkastbezetting en voorkeuren van soorten voor bepaalde nestkasttypen konden allerlei andere gegevens worden verzameld. Bijvoorbeeld schommelingen in soorten en aantallen, wanneer het eerste ei werd gelegd en welke veranderingen er in de loop van jaren plaatsvonden. Ook konden de aantallen gelegde eieren, geboren jongen en uitgevlogen jongen worden bepaald.

Uit De Korhaan van 2003

Gaat het bergafwaarts met de VWG?

Eric Hans van Stigt Thans constateert dat de motor hier en daar hapert. Belangrijke gezichten verdwijnen, daardoor liggen sommige werkgroepen van de subgroep Avifauna stil. Guus Proost stapt terug uit het Coördinatieteam, nadat Marc van Houten in 2002 dat had gedaan. Door de wisselingen onder degenen die verantwoordelijkheid dragen en door verlies aan leden dreigt belangrijke kennis verloren te gaan voor de vogelwerkgroep. Maar . . . er wordt nog geïnventariseerd, de redactie van De Korhaan is ververst en Corné Joziase heeft de eindverantwoordelijkheid voor de Eempoldertellingen van Nico Klippel overgenomen. Het eiland de Dode Hond is na tien jaar opnieuw geïnventariseerd; de coördinatie berustte bij Dick Jonkers. Het is een toevluchtsoord voor bijzondere soorten als de Wielewaal, de Havik en nog 37 soorten. De territoriumdichtheid loopt wel terug naarmate de begroeiing voortschrijdt.

Ricardo van Dijk telde met anderen de Bloemendalerpolder en in de Gemeenschapspolder-Oost. Het aantal territoria staat op 33, wel zijn er weinig Grutto's. Deze polders tussen Muiden en Weesp zijn 's winters een belangrijke pleisterplaats voor de Kleine Zwaan.

Bij de huiswaluwtekening van 2003 blijkt dat acceptatie een probleem is bij de (boeren-) woningen waar genesteld wordt. Met kerstballen of het beschilderen met donkere kleuren worden de zwaluwen geweerd. Het aantal broedparen daalde met zes procent. Voorlichting zou de houding van bewoners positief kunnen beïnvloeden. Het aantal nestelende Oeverzwaluwen blijft bijna gelijk, kunstwanden hebben niet de voorkeur.

Erwin van Laar doet veel stof opwaaien met zijn stelling dat het achterhaald is om elke roofvogel en alle uilen van een pootring te voorzien. Hanneke Sevink weerlegt de onbezonnen bewering: om een chip uit te lezen moet je de vogel ook opnieuw vangen.

Door jongen te ringen was het mogelijk na te gaan waar zij na het uitvliegen naartoe gingen, hoe oud zij werden en waardoor zij om het leven kwamen. Bij de oudervogels kon trouw aan nestkasten worden gemeten. Door winteravondcontroles te houden was het mogelijk om vast te stellen of de in een kast slapende vogels daar in het broedseizoen ook in gingen broeden. Ook werd gekeken naar parasieten en andere dieren, die van de nestkasten gebruik maakten. Een leuk experiment was een onderzoekje naar de maximale afstand waarnaar de nestkastbewoners zich begaven om nestmateriaal te verzamelen. Hiertoe werden verschillende gekleurde wollen draadjes in de omgeving opgehangen of neergelegd. Zo hadden de controleurs hadden een mini onderzoeklaboratorium in de natuur.

Met gestructureerde controles werd begonnen in het begin van de jaren zestig. Toen werden de nestkasten op De Beek en Oud Bussem door de NJN (Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie) gecontroleerd onder leiding van Jan van der Geld. Er kwamen daarna meer terreinen bij. Het eerste verslag verscheen in 1963. Na de oprichting van de VWG groeide het aantal controleurs en nestkasten enorm, met als hoogtepunt 1972 toen 1672 nestkasten onderzocht zijn. Het dieptepunt lag in 1987 met nog maar 360 gecontroleerde nestkasten, maar een jaar later was het peil weer op 700 kasten gebracht. Momenteel worden de gegevens van 1250 nestkasten in het Gooi vastgelegd.

Niet alleen waren de aantallen nestkasten groot, ook het aantal onderzoeksterreinen mocht er zijn. Het aantal schommelde van jaar tot jaar. Het maximum bedroeg 35. De tientallen terreinen bevonden zich in verschillende biotopen, waardoor de waarde van het onderzoek werd vergroot.

Nestkasttypen en gebruik

Het meest gebruikte type is het model 'Wageningen' dat door Faunabeheer (1956) werd aanbevolen. Daarnaast waren er speciale kasten voor Torenavalken, Bosuilen, Grauwe Vliegenvangers, Grote Bonte Spechten, Holenduiven en Boomkruipers. De kasten waren niet altijd van hout vervaardigd. Een tijdlang waren houtbetonnen nestkasten in trek, waren zij van triplex- of multiplex en er is zelfs een experiment geweest met speciaal geprepareerde kartonnen kasten (Jonkers *et al.* 1987). Er is zelfs een aantal jaren geweest waarin voor Torenavalken en Bosuilen gebruikte munitiekisten zijn opgehangen. Deze loodzware en niet kapot te krijgen kisten werden op verzoek door het leger met de Aan- en Afvoertroepen weer mee teruggenomen uit het toenmalige West-Duitsland en om niet geleverd.

Om meer variatie te krijgen in de bezetting en andere soorten dan de grote aantallen Kool- en Pimpelmezen te bevoordelen, zijn in de jaren zeventig veel selectieve kasten en superselectieve kastjes opgehangen.

Uit De Korhaan van 2004

De jeugd van onze Vogelwerkgroep verwijdert, ondanks de nachtvorst, op 28 februari de begroeiing op één van de drie eilandjes bij de pier van Huizen. Visdiefjes en andere vogels die van een open broedlocatie houden kunnen hier nu weer terecht.

Sytze Poelstra hoort op zijn fietstocht vanaf het fietspad aan de noordrand van Eemnes enige malen een diep: 'arr-arr-arr'. Het deed denken aan een ravenroep. En inderdaad ziet Sytze de grote zwarte vogel bedaard door het weiland stappen. Al peuterend in het weiland weet hij met zijn grote massieve snavel tot twee keer toe een mol buit te maken; een kraai die te dicht nadert wordt zijn plaats gewezen, waarbij het grootteverschil opvallend is.

De in Bovenmeent neergestreken Grote Geelpootruiter trekt grote belangstelling.

Carla Holzenspies weet je aandacht altijd weer te vangen met een goed verhaal, dat niet per sé voortkomt uit de vogelopvang. Fantastisch toch dat koningin Juliana vogels ging kijken in de Eempolder samen met Baronesse Hanny van Til. En dat Hare Majesteit aarzelde om over een hek te klauteren, want ze had net een nieuwe japon aan. De opmerking van de barones: "Je lijkt wel een Eemnesser boerin op heur zondags", liet de koningin niet op zich zitten, ze klom erover!

Ken je omgeving: Wie wandelt er wel eens op de Monnikenberg? Dick Jonkers schetst dit vergeten landgoed langs de Soestdijkerstraatweg, waar maar liefst vier spechtensoorten broeden. Knap trouwens om zo dicht langs de A-27 de vogelgeluiden nog te kunnen onderscheiden.

Holenbroeders maakten graag gebruik van deze kunstmatige nestgelegenheid. Natuurlijke holten kunnen inwateren, aangetast worden door zwammen, rotten en zijn lang niet altijd veilig tegen predatoren. De kasten worden altijd na het broedseizoen schoongemaakt en bevatten hierdoor in het nieuwe seizoen geen parasieten en oud nestmateriaal meer. De grote variatie in kasten leidde ertoe dat een groot aantal soorten daarin tot broeden overging (Tabel 1).

Tabel 1. Vogelsoorten aangetroffen in gecontroleerde nestkasten van 1963-2006

Torenvalk	Gekraagde Roodstaart	Glanskop
Holenduif	Roodborst	Matkop
Houtduif	Grauwe Vliegenvanger	Boomklever
Kerkuil	Bonte Vliegenvanger	Boomkruiper
Bosuil	Koolmees	Huismus
Grote Bonte Specht	Pimpelmees	Ringmus
Winterkoning	Zwarte Mees	Spreeuw
Merel	Kuifmees	Kauw

Topjaar was 1968 toen 21 verschillende soorten de kasten bezetten.

Koolmees en Pimpelmees zijn de dominante broedvogels in nestkasten, waarbij de verhouding tussen deze twee soorten meestal 2:1 is, wat menig controleur doet verzuchten dat de nestkasten 'koolmeeskekerijen' zijn. Dergelijke uitlatingen zijn ook gedaan in de jaren zestig, toen veel Ringmussen in de kasten broedden. Tegenwoordig mogen we blij zijn als er een in wordt aangetroffen. De meest soorten kwamen incidenteel of in kleine aantallen voor. Een nieuwe soort die halverwege de jaren zestig oprukte vanuit het oosten van het land was de Bonte Vliegenvanger. In 1983 broedde hij al in zestien controlegebieden. Daarna is het aantal afgenomen.

Bosuilen maken graag gebruik van nestkasten. Foto: Ronald Beskers.

Uit De Korhaan van 2005

Nadat de plannen met het pompstation in Bussum niet haalbaar bleken heeft de zoektocht naar een eigen onderkomen nu toch geresulteerd in een voorlopig onderdak in een kelderruimte van serviceflat Westerheem in Hilversum. De ruimte krijgt de naam *De Broedplaats* en is na reservering beschikbaar voor alle geledingen van de Vogelwerkgroep.

Marc van Houten voerde een broedvogelmonitoring uit in een deel van de zuidelijke Eempolder: de Buitenvaart-Noord. Dit stuk grasland wordt door Natuurmonumenten beheerd, het wordt plasdras gehouden. Zes jaar lang bekeek Marc het gebiedje van 15 ha op broedvogels. Voor de kritische soorten blijkt de waterhuishouding in het gebied van groot belang. In 2004 stond het meertje bijna droog, het aantal Grutto's en Tureluurs halveerde meteen. De Zomertaling is zonder aanwijsbare redenen al een paar jaar weg gebleven.

De ingezonden kunstwerken voor de expositie in de Theetuin, gemaakt door creatieve leden van de Vogelwerkgroep, zijn van opvallend hoge kwaliteit.

Dank aan Bertus van der Brink die alles op korte termijn regelde.

Het Naardermeer en de waaien van het Eemland hebben in juni 2005 de status van aardkundig monument gekregen. Deze gebieden zijn van grote natuurhistorische betekenis, ze vertellen namelijk iets over de ontstaanswijze van het landschap.

Ronald Beskers is de initiator van een groot renovatieproject voor de nestkastbewoners. Maar liefst 840 kasten staan op stapel, gemaakt van duurzaam acaciahout. Gestreefd wordt om in dertig te controleren gebieden de diversiteit aan vogelsoorten te vergroten.

Handen, oren en ogen tekort.

Het bestuur vindt het een bedenkelijke ontwikkeling dat het werk binnen de Vogelwerkgroep door steeds minder mensen gedaan moet worden. De subgroep Avifauna is duidelijk onderbemand, waardoor belangrijke inventarisaties niet uitgevoerd kunnen worden. De laatste Korhaan wordt door het bestuur in elkaar gezet, want ook daar komt men handen tekort.

In 2005 werd er nog in tien terreinen gebroed en bedroeg het aantal bezette nestkasten tweederde van dat in 1983. In het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw nestelden nog tientallen Gekraagde Roodstaarten in de nestkasten; in 2005 slechts één! Van de Spreeuw broedden er in 1971 101 paren ; in 2005 waren dat er nog 12.

Een opmerkelijk broedgeval vond in 2005 plaats, toen een Kerkuil in een nestkast in een tuin bij een bos in Huizen broedde (Beskers 2005). Bij Holenduiven is geconstateerd, dat deze nogal eens een nestkast bezetten, nadat Bosuilen daar hun broedsel in hebben grootgebracht.

Andere nestkastbewoners

Behalve vogels maakten ook andere diersoorten gebruik van de nestkasten. Zowel nesten van hommels als wespen zijn er in aangetroffen. Af en toe leidde dit tot verstoring van de vogelbroedsels. Regelmatig kwamen oorwormen, pissebedden, spinnen, nachtvlinders, rode bosmieren en vogelvlooiën in de kasten voor. Ook in de nesten waren regelmatig insecten te vinden. Een insectendeskundige kan in de kasten heel wat van zijn gading aantreffen. Rosse Vleermuizen en Dwergvleermuizen waren regelmatig na het broedseizoen in een aantal kasten aanwezig. Grootoorvleermuizen zijn maar weinig gevonden. Zo nu en dan was er een bosmuis in een kast aanwezig. Wel op maar niet in een kast zijn wel eens uitwerpselen van een boomarter gevonden. Eekhoorns zijn vooral in de eerste decennia van het onderzoek aangetroffen. Zij hielden zich altijd in grote kasten op.

Bijdragen aan de wetenschap

Het nestkastonderzoek wordt al 44 jaar uitgevoerd. Deze zeer lange tijdreeks is uniek naast het professioneel uitgevoerd ecologisch onderzoek van het Nederlands Instituut voor Ecologie in Heteren (NIOO). Onze gegevens zijn gebruikt voor het onderzoek naar het effect van een door een gebrek aan calcium gelimiteerde reproductie en eischaalverdunding bij Koolmezen (Graveland 1995). Verder zijn zij verwerkt in een publicatie over veranderingen in het broedsucces van Koolmees en Bonte Vliegenvanger (Dekhuizen & Schuijl 1996). Het ringen van de vogels in de nestkasten leverde een bijdrage aan de onderzoeken van de Nederlandse Ringcentrale, eveneens van het NIOO. Door nestkaarten in te vullen voor het Nestkaartenproject van SOVON zijn en worden gegevens geleverd voor een onderzoek naar broedsucces.

Veel gegevens dateren al uit de periode voordat de gevolgen van zure regen en de opwarming van de aarde zich manifesteerden. Zij geven een goed beeld van de verschuivingen van de broedvogels zowel in soorten als in aantallen en de legdata van het eerste ei. Het belang van het decennia lang monitoren van de bewoners en hun broedsels in nestkasten kan niet genoeg onderstreept worden. De nestkasten fungeren als "snuffelpalen" en door de langdurigheid van het onderzoek worden de trends duidelijk. De gegevens van dit onderzoek zijn goud waard!

Uit De Korhaan van 2006

Noem de naam Jelle Harder en je denkt meteen aan de IJsvogel. In 2006 is dat ook niet onterecht, want Jelle krijgt dit jaar voor zijn aanhoudende werk voor de bescherming van de IJsvogel de Paul Fenterer van Vlissingen / AD-natuurprijs.

In 1992 werd één hoofdstuk in de VWG-brochure 'Vogels zien en beschermen' gewijd aan het aanleggen van ijsvogelwanden. Toen is het graven en het omtrekken van boomkluiten begonnen. Het aantal broedparen dat tot '92 in de Gooi en Vechtstreek op maximaal 8 stond, steeg naar 32 in 2005. De aanbevelingen van de IJsvogelwerkgroep vinden weerklank in de rest van het land.

Jan Mooij zet de zaken rond de Knobbelzwanen in de Eempolders op een rijtje. Hij merkt op dat er grote schommelingen in aantallen zijn. Vooral de laatste drie jaar zitten er veel, vermoedelijk juveniele gasten in de polders.

Nog een paar Avifaunafeiten:

- Uit de inventarisatie van de Loenderveense Plas van 2004 blijkt dat hier met 17 paar van de Grote Karekiet tien procent van de landelijke populatie zat.
- De telpost Corversbos bestaat 20 jaar! Wie helpt Fred tellen op landgoed Bantam.
- Voor het meewerken aan de nieuwe broedvogelatlas van Noord-Holland hebben we te weinig mensen.

J. Mooij: In tegenstelling tot de Veldleeuwerik neemt de Graspieper sinds 1985 niet meer af in aantal.

Het jaaroverzicht van het Goois Vogelnet beslaat maar liefst zeven bladzijden in het maartnummer. In de eerste maanden zien velen de Pestvogel, die opnieuw een invasie in ons land uitvoerde.

'Vogelaars in de kijker' richt de blik op Wim le Clerq en op Bep Dwars - Van Achterbergh. Bep is dit jaar al 35 jaar bestuurslid!

Continuering

Het onderzoek is, zoals uit het bovenstaande blijkt, niet alleen interessant, maar ook van groot maatschappelijk belang. Om het voort te kunnen zetten zijn altijd voldoende controleurs noodzakelijk. Om allerlei redenen stoppen controleurs. Er zijn dus altijd wel nieuwe nodig. Voor het broedseizoen 2008 kunnen we vier nieuwe controleurs goed gebruiken. Wie er iets voor voelt om nestkastcontroleur te worden, kan zich aanmelden (beskers@quicknet.nl of 035-538 73 41).

Een ander belangrijk punt voor de continuering van het onderzoek is het in stand houden van de kwaliteit van de nestkasten. Het bestand wordt vernieuwd met duurzame nestkasten gemaakt van lariks- en acaciahout. Daarbij streven we naar eenheid van de maten van de verschillende typen nestkasten. Door deze standaardisatie stijgt de waarde van het onderzoek nog meer. Zo kunnen verschillende terreinen met elkaar vergeleken worden.

Voor het maken van deze duurzame nestkasten zoeken we nog timmerlui, die thuis nestkasten willen produceren. Voor aanmelding zie boven.

Er worden duurzame nestkasten getimmerd. Foto Dick A. Jonkers.

Literatuur

- Beskers, R.E. (samenstelling) 2005. Goois Nestkastonderzoek. Jaarverslag 2005. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 152.
- Dekhuizen, H.M. & G.P.J. Schuijl 1996. Veranderingen in het broedsucces van Koolmees *Parus major* en Bonte Vliegenvanger *Ficedula hypoleuca* op de Veluwe en in het Gooi van 1973-92. *Limosa* 69(4): 165-174.
- Faunabeheer 1956. Bescherming van nuttige vogels. Verslagen en mededelingen No. 17. Veertiende herziene druk. Ministerie van Landbouw en Visserij. Z. pl.
- Graveland, J.1995. The quest for calcium. Proefschrift. Rijksuniversiteit Groningen
- Jaarverslagen Subgroep Nestkastonderzoek.
- Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.

Terugblik op 40 jaargangen van De Korhaan

40 Jaar **Vogelwerkgroep!**

Ik vond het een hele eer om hier op 40 opeenvolgende bladzijden bij stil te mogen staan.

Het is duidelijk geen geschiedschrijving van de VWG geworden. Lang niet alle leden die verantwoordelijkheid droegen in de afgelopen decennia zijn hier vermeld, jammer dat u er niet bij stond!

Mijn streven was om bij elk jaartal een sfeertekening te maken door gebeurtenissen en anekdotes te vermelden, waardoor dat jaar tot leven kwam. Het is met opzet een geheel subjectieve keuze geworden. Lekker om uit die drieduizend bladzijden Korhaan zo links en rechts wat krenten uit de pap te mogen pikken. Fijn dat ik de prachtig ingebonden jaargangen van Bep Dwars-Van Achterbergh mocht lenen, want ikzelf kom met 15 jaar lidmaatschap nog maar net kijken.

De Vogelwerkgroep heeft met haar beschermings-taak een goed stuk lokale geschiedenis geschreven; boeiend om die ontwikkelingen te volgen. Prachtig als het zo nu en dan lukte om een stukje Gooi een beschermd status te geven.

We zijn niet allemaal even sterk in het op gehoor thuisbrengen van vogelgeluiden. Maar misschien vindt u het ontspannend om mee te doen met nestkastcontroles, of mogelijk is iemand goed in computers en digitale fotografie en wilt u de redactie komen versterken.

Als iedereen nagaat wat hij of zij toch al graag doet in of voor de natuur, dan hoeft de VWG zich ook voor de toekomst geen zorgen meer te maken.

Paul Keuning

Een fotografische herinnering

De Vogelwerkgroep bestaat 40 jaar. Waar blijft de tijd? Als ik het mij goed herinner heb ik tijdens de oprichtingsavond mijn film over Koolmezen gedraaid. Die was opgenomen in een nestkast, nadat een moeizame voorstudie was uitgevoerd om in het donkere nestkastje te kunnen filmen met kunstlicht, zonder de vogels te verstoren. Jarenlang trok ik daarmee volle zalen door heel het land. Het filmen op deze wijze is allemaal verouderd. Tegenwoordig wordt een kleine camera in het nestkastje gehangen en je kunt de hele dag op je televisie het doen en laten van deze vogels bekijken. Is dat nog vogelfotografie?

Evert Boeve

Hiermee kom ik terecht op de uitnodiging om deel te nemen aan een vogelfotowedstrijd. Aan een wedstrijd wil ik niet meedoen, maar ik stuur wel een foto in die ik precies 60 jaar geleden heb gemaakt in de Bloemendaler Polder bij Weesp. Ik was toen in de leer bij een beroepsfotograaf in Weesp en mijn belangstelling was erg gericht op de natuur; met mijn zelfgemaakte zwart-wit dia's wilde ik dat aan zoveel mogelijk mensen laten zien. De kennis van de natuur ging toen vaak niet verder dan de Verkade albums en mogelijkheden om naar buiten te trekken waren er toen heel wat minder dan nu. Men was echter wel nieuwsgierig en een avondje dia's kijken viel altijd in de smaak. Daarbij komt dat de fotografie nog iets uitzonderlijks was. Wie had toen een fotoestel? Fotografie was in die tijd nog het werk van de vakman. Het bekende Kodakboxje bestond natuurlijk wel, maar daar kon je niet zoveel mee klaarmaken. Ik bevond mij in een bevoorrechte positie. Waar het mij aan ontbrak was tijd. Lange werkdagen zorgden er voor dat vogelfotografie beperkt moest blijven tot de zaterdagmiddag of de zondag.

Hoe kwam de bijgevoegde foto van de Scholekster - gemaakt in 1947- tot stand?

In het voorjaar wipte ik elke avond na mijn werk nog even de polders rondom Weesp in. Aan weidevogels was toen nog geen gebrek en de boeren waren nog niet lastig. Ik kon vrijuit mijn gang gaan. Tussen al die weidevogels waren de Scholeksters nog een zeer ongewone verschijning in het polderland. Aan het strand kregen zij het kennelijk steeds moeilijker om rustig te kunnen broeden en ze trokken het binnenland in. Dat was voor mij volkomen nieuw en ik liet alle Grutto's en Tureluurs even links liggen en haalde, nadat ik een nest had gevonden, dezelfde avond nog mijn schuilhutje op en zette dat op een veilige afstand daarvan in het land.

Scholekster op het nest in een polder bij Weesp in 1947. Foto: Evert Boeve.

De avonden daarna zette ik mijn hutje steeds wat dichterbij. De volgende zondagmorgen trok ik er met mijn fotoestel op uit. Het fotoestel was een Welta 6x9 platencamera met een Zeisz-Tessar 100 mm lens en een Compursluis. Dat was voor die tijd iets geweldigs. Zo snel mogelijk werd de camera op een statief bij het nest geplaatst en het matglas scherpgesteld op de eieren. Lichtmeters kenden we niet. Dat rekende je uit op een schijf, gokte en maakte gebruik van opgedane ervaringen.

De sluiters werden gespannen en aan de ontspanknop zat een zwartgaren draad die naar de hut werd uitgerold. Daarna snel de schuilhut in en wachten, wat meestal wel meeviel, want de vogel was ondertussen al aan de schuilhut gewend geraakt en de laag bij de grond staande camera gaf meestal geen verstoring. Als dat bij het maken van foto's bij andere nesten wel het geval was, moest je er ook een nepcamera dagelijks dichterbij zetten. Op het moment dat de vogel een gewenste positie had ingenomen trok je aan de draad en de foto van de Scholekster was een van de resultaten.

Het vervelende bij deze vorm van nestfotografie was, dat je daarna geen tweede foto kon maken, want je kon de film niet doorspoelen. Je moest gewoon in je hutje wachten. Soms werd de vogel gestoord door een kraai en pas dan had je even de gelegenheid om snel een cassette te verwisselen. Meestal moest je het met die ene plaat doen. Er kon alleen in zwart-wit gefotografeerd worden. Als we kleuren wilden bewerkten we de foto met ecoline. Toen ik veel later in Afrika was legde ik, dankzij de moderne snelle films, mijn Rolleiflex met grote telelens over het portierraam van de auto en fotografeerde impala's en vogels uit de vrije hand. Wat een verschil!

Geen inzending voor de fotowedstrijd dus, die echter een leuke aanleiding vormde er tegelijk iets van de geschiedenis van de vogelfotografie bij te betrekken. Ook de fotografen van weleer hebben hun steentje bijgedragen om de belangstelling voor de vogels en de natuur uit te dragen.

Hoe werd ik een vogelaar

Jan van Dijk

Als boerenzoontje leerde ik met leren praten ook terloops wat vogels benoemen: mus, Spreeuw, Koekoek die koekoek roept en de Ooievaar, die bij de burens op een hoge lindeboom zijn nest had en nieuwe kindertjes rondbracht. Dat laatste wou ik wel.

Wat jaren later timmerde ik van oude plankjes enkele primitieve nestkastjes (afgekeken van een plaatje). Ik spijkerde ze hoog in een oude appelboom en vergat ze weer. Tot ik er veel later ineens een vogeltje in en uit zag vliegen dat ik niet kende.

Het waren echter meer bloemen die mijn interesse hadden. Ik had zelf een tuintje en de wilde flora leerde ik van mijn oudere broer. Dat was omstreeks 1935.

De vogels kwamen na 1950 echt in the picture. Ik was net getrouwd en van mijn vrouw (een echte plantenkenner) kreeg ik een verrekijker en samen gingen we daarmee de vogels bekijken.

In 1958 begon ik aan een dagboek met vogelwaarnemingen, lette ik meer op gewoontes en leerde ik de zang beter herkennen. Dat jaar ging ik met een collega diverse typen nestkastjes timmeren en ophangen in het landgoed Boekesteijn ('s-Graveland) en daarna regelmatig controleren. De resultaten van dit onderzoek zijn in 1967 gepubliceerd in De Korhaan (Van Dijk 1967a, 1967b). 's Morgens vroeg met een laddertje er langs en gelijk ook even andere zangertjes beluisteren en noteren: heerlijk. Bij een grote uilenkast hoefden we alleen maar even op de boom te kloppen en de uil kwam met zijn kop in het vlieggat kijken.

Ook gingen we om de twee weken waterwild tellen tussen Muiden en Oud Valkeveen en namen dan natuurlijk bij die tellingen ook de weilanden mee. In de verte zagen we geleidelijk het begin van een dijk ontstaan die toen nog onbereikbaar was. Ik ging wel geregeld met de trein naar Harderwijk, huurde daar een fiets en ging daarmee de Knardijk op en aan het eind richting Muiderberg. Een eldorado voor vogels en voor mij.

Later kwam er de brug bij Muiderberg waarmee Zuidelijk Flevoland beter bereikbaar zou worden. Het lukte me een vergunning voor de dijken te krijgen en zo kon ik daar vanaf 1966 ook tellen. Toen dacht ik: wat zou het leuk zijn de ontwikkeling van de vogelbezetting te volgen in de hele polder tijdens de overgang van IJsselmeer naar drooggevalen land. We zouden daar een werkgroep voor moeten vormen. Van Jan van der Geld, die wel eens met me meeging, hoorde ik dat een zekere Jan Bos in Bussum met dezelfde gedachte rondliep. Na een telefoontje en enkele besprekingen werd zo onze Vogelwerkgroep geboren in 1967.

Jan Bos en Dick Jonkers hadden ook een vergunning voor de dijken bemachtigd en zo konden we de vogelbevolking van de dijken en op het water registreren door het jaar heen.

Een en ander leidde tot de oprichting van de Commissie Zuidelijk Flevoland. De tellingen leverden onze eerste en enige publicatie als vogelwerkgroep in *Limosa* op, het orgaan van de Nederlandse Ornithologische Unie: *Vogelwaarnemingen in Zuidelijk Flevoland* (Bos *et al.* 1969). Toen het gebied droog begon te vallen plaatsten Jelle Harder, Eduard Osieck en ik ruim 20 nestkasten voor Torenvalken in de prut langs de dijk. Voedsel was er genoeg (muizen) maar de huisvesting voor de Torenvalken ontbrak er (Harder 1973). Alleen al het plaatsen van de kasten gaf ons veel plezier.

*Telling op een van de dijken in 1968. Rechts Jan van Dijk.
Foto: Archief Jan van Dijk*

Soms moesten we elkaar helpen om los te komen uit de modder. Bij de excursies en weekeinden van de Vogelwerkgroep heb ik later ook enorm veel opgestoken. Er was veel plezier: samen genieten is dubbel genieten! Het is hoe meer en beter je opmerkt, hoe leuker het wordt. Nu ben ik over de tachtig en denk ik: wat heb ik genoten van alles wat in onze Vogelwerkgroep is gepresenteerd en mij heeft geleerd. En ik geniet er nog steeds van.

Bronnen:

Bos, J.L.M., J. van Dijk & D.A. Jonkers 1969. *Vogelwaarnemingen in Zuidelijk Flevoland*. *Limosa* 42 (3/4): 184-194. (Mededeling 1 van de Commissie Z.d. Flevoland der Vogelwerkgroep het Gooi e.o. (*The birds of Zuidelijk Flevoland*))

Dijk, J. van 1967 a. Resultaten met gevarieerde nestkastjes. *De Korhaan* 1(2): 5.

Dijk, J. van 1967 b. Resultaten met gevarieerde nestkastjes. Deel 2. Soorten kastjes. *De Korhaan* 1(3): 9-10.

Harder, J. 1973. Broedende torenvalken in Zuidelijk Flevoland. *De Korhaan* 7 (7): 9-12.

Vogelen "in vroeger jaren"

Een kleine selectie uit 20 jaar natuurbelevissen

Sytze Poelstra

Tijdens een Eempoldertelling op 2 december 1978 deden wij (Adrie Vermeule en schrijver dezes) in het noordelijk deel van ons telgebied een opmerkelijke waarneming.

Geluiden uit de verte als van schorre trompetten Kraanvogels!

Spoedig zijn ze dichtbij en vliegen op niet al te grote hoogte roepend over ons heen, blijven vervolgens even vlakbij rond zweven, als zoekend naar een pleisterplaats.

Uiteindelijk splitst de groep imposante vogels zich in twee delen om in ongeveer zuidwestelijke richting verder te vliegen. We tellen ze enkele malen : het zijn er niet minder dan drieëntwintig!

En wat te denken van die eigenaardige Phylloscopus in het Naarderbos, later diezelfde maand, een vogel uit de fitis-tjiftjaf-groep met bruinigrijze bovendelen, dunne crèmekleurige wenkbrauwstreep, isabelkleurige flanken en witachtige onderdelen, rusteloos foeragerend even boven de grond tussen takken en bladeren ; geluid : een helder vérdragend "tie" of "die", ietwat melancholiek klinkend en soms wat schor op het eind.

Navraag bij de heer Rijnja te Bussum en prof. dr. Voous te Huizen leverde op, dat wij waarschijnlijk te maken hadden met de Siberische Tjiftjaf (Phylloscopus collybita tristis), die een enkele keer laat in het najaar wel eens bij ons verschijnt.

In datzelfde Naarderbos vinden in het tweede halfjaar van 1981 allerlei werkzaamheden plaats. Zo wordt de spartelvijver aldaar ontwaterd, zodat in de loop van augustus een slik ontstaat, dat een tijdelijk foerageergebied vormt voor diverse vogels. Daar komen Bontbek-, Strand- en Kleine Plevieren op af, maar ook Kempaantjes, Kluten, Zwarte Ruiters, Oeverlopers, Bonte Strandlopers, Watersnippen, Bos- en Groenpootruiters. Enige tijd later verandert deze paradijselijke situatie, er wordt zand opgespoten en weer water ingelaten met als gevolg een steriel gebied met nog maar weinig vogels.

Op 20 augustus 1983 worden bij de rietkraag van de waai aan de noordpunt van de zomerdijk in het Eempoldergebied twee rustende en foeragerende Zwarte Ooievaars waargenomen, beide vogels statig stappend en in gezelschap van enkele Blauwe Reigers.

Poten en snavels van deze dieren zijn wat vuilroze getint; een vogelgids verduidelijkt dat het rood daarvan na het broedseizoen enigszins verbleekt. Een bijzondere waarneming.

Op 26 mei 1984 werd in het Ankeveense plassengebied tussen een aantal takken aan het water een Woudaapje ontdekt, zittend in de houding staart omhoog/kop omlaag, kennelijk speurend naar iets eetbaars. Het was echter duidelijk dat hij vanaf de hoogte waarop hij zat nooit met zijn snavel het wateroppervlak zou kunnen bereiken, zelfs niet als hij zich uitrekte.

*Woudaap in zijn favoriete biotoop.
Foto: Internet.*

Dat duurde zo een tijdje; toen strekte hij de hals, speurde en dook in zijn geheel vanaf de tak het water in, kop vooruit.

Even was hij onzichtbaar, toen kwam hij op aalscholvermanier weer boven en wipte de oever op, het water in pareltjes van zich af schuddend, of hij iets had bemachtigd was niet duidelijk. Sluipend tussen de oevervegetatie was hij nog geruime tijd goed te zien.

Op de 26e van de tamelijk zachte januarimaand van 1989 op de Naardermeent iets speciaals, namelijk een groep van zo'n veertig foeragerende Rotganzen. Een levendig tafereel, want de diverse vogels vechten tijdens het grazen op een tamelijk vreedzame manier allerlei conflicten uit, wat veel heen- en weergeloop in de groep veroorzaakt.

Tevoren kende ik deze vogels eigenlijk alleen van het Waddengebied.

Bij de nadering van een Buizerd vliegt de groep op en strijkt neer op het veilige water van het Gooimeer.

Op 18 januari 1992 opnieuw foeragerende ganzen van diverse pluimage aan de zuidoostzijde van het Naardermeer, driekwart Kolganzen, één Brandgans, de rest Grauwe Ganzen en enkele verwilderde "boerderijganzen", maar ook één heel opvallende : een Roodhalsgans, iets kleiner dan een Brandgans, die in foerageergedrag en waakzaamheid ongeveer gelijk op gaat met de andere ganzen, al graast hij in een wat hoger tempo met korte felle beten.

Voor een vogelaar-ganzeliefhebber in elk geval iets om van te watertanden!

Eind april 1994: in het te bebouwen Vierde Kwadrant, grondgebied van Huizen, is men inmiddels begonnen met het opspuiten van zand en het aanleggen van dijkes.

Bij een zandbult vertoeven twee mannetjes Tapuit en in een nog gespaard gebleven braamstruweel zingt een Grasmus.

Boven een stoppelveld vertonen twee Kleine Plevieren een duizelingwekkende baltsvlucht, stijgend en dalend met grillige bochten, doch dit alles zal niet voor lang zijn : het bouwrijp maken van een flink deel van dit terrein, de laatste jaren misschien wel het beste weidevogelgebied van het Gooi, is begonnen

Op 13 februari 1996 ontdek ik tot mijn verrassing een vrouwtje Witoogend in een wak in de Hilversumse raadhuiscvijver, tafeleendachtig, maar wat kleiner en fijner gebouwd, witte vleugelstreep, een verhoudingsgewijs vrij grote matbruine kop en een zeer donkere rug, helderwitte onderstaart en donkergrijze snavel en poten.

Misschien kan de wat curieuze omgeving worden verklaard uit de winterse omstandigheden (die had je toen nog !), waardoor open water zeldzaam en voedsel moeilijk bereikbaar werd. Het duurde echter niet lang of de vogel werd dood aangetroffen in een tuin bij één van de kantoorvilla's in het Dudokpark ; een tragedie in miniatuur.

Op 6 augustus 1998 toont de "Nieuwe Natuur" in de Hilversumse Bovenmeent zich wel zeer uitbundig : allereerst een tweetal Ooievaars, één met een ring rond de rechter poot en weinig mensenschuw, de andere ongeringd en meer op afstand blijvend.

Langdurig konden de twee, stappend in het weiland, zoekend naar iets eetbaars, door diverse passanten worden bewonderd.

Maar het gebied heeft nog meer in petto, in het nattere deel met plasjes en een wat ruigere vegetatie houden zich twee kleine zilvereigers op, die soms even opvliegen en dan apart of samen in beeld verschijnen ; ook vliegt er van tijd tot tijd een purperreiger over, waaronder een juveniel exemplaar.

Bij een tweede bezoek aan dit gebied op 15 augustus daarop volgend tref ik opnieuw de twee Ooievaars aan en ook Purperreiger en Bruine Kiekendief geven acte de présence. Dan komt uit de richting van het Naardermeer een forse roofvogel aanvliegen met een duidelijke prooi in de poten : een flinke vis ! De Visarend vliegt over mij heen richting het Ankeveens plassengebied, waar hij na enkele buitelingen in de lucht snel hoogte verliest en achter het geboomte verdwijnt.

Na zo'n waarneming kan je dag niet meer stuk !

Fietsexcursie rond Zuidelijk Flevoland op 2 maart 1986

In de afgelopen veertig jaar heeft er menig gedenkwaardige excursie plaatsgevonden. Deze fietstocht bij -7 °C spant beslist de kroon als het om afzien en ontberingen gaat. Vroeg op en fietsend over het ijs in de ondergaande zon weer naar huis. Dat waren nog eens tijden!

Willem Weitjens

Terwijl ik lag te wachten op het afgaan van mijn op kwart over zes afgestelde wekker hoorde ik buiten de felle baltsgeluiden van het bosuilenpaar dat, naar we hopen, nu eindelijk de twee jaar geleden opgehangen nestkast als broedplaats gaat gebruiken.

Tegen zeven uur stapte ik vol goede moed op mijn fiets, de thermometer wees -7 °C. aan, er stond een oostenwind en het was helder en droog, kortom het weertype dat al ruim drie weken heerste. Bij het vertrekpunt, station Bussum-Zuid, stonden excursieleider Erik Lam met Femke en vier mannen te wachten. De andere excursieleider, Jaap Mekel, was nog niet aanwezig. Hij veronderstelde naar later zou blijken, dat de excursie om acht uur zou aanvangen.

Om kwart over zeven besloten we te vertrekken en Erik 'de verschrikkelijke' ontwikkelde direct een flink tempo met als gevolg dat bij Naarden de eerste deelnemer, naar ik denk voor hemzelf, het verstandige besluit nam om af te haken. De zes overgeblevenen gingen door via de buitenvesting richting Naarderbos. Gelukkig waren er in de weilanden achter Fort Ronduit veel ganzen te zien, waardoor ik even bij kon komen van de eerste inspanningen.

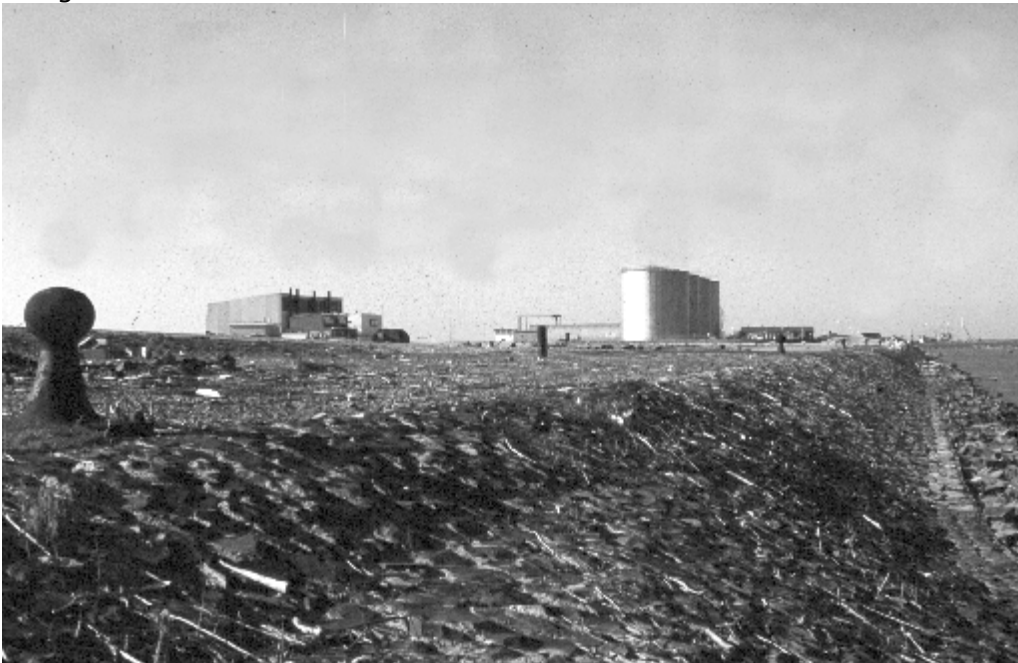

Er zaten enkele honderden ganzen, in meerderheid Kolganzen, verder Grauwe Ganzen en een tiental Brandganzen. Na het Naarderbos voerde de tocht via het Muiderzand, langs het dichtgevroren IJmeer, met een flinke oostenwind. Op kop was het wat je noemt 'afzien'. Mijn been- en rugspieren kwamen al sterk in opstand en de in me opkomende gedachten van als dat al na tien kilometer zo is, wat moet het dan met nog ongeveer tachtig à negentig af te leggen kilometers, zette ik maar snel uit mijn hoofd. In het weiland rechts achter de dijk bevonden zich weer vele ganzen, nu waren de Grauwe Ganzen in de meerderheid. In de enkele wakken in de ijsvlakte links van ons zaten vele eendensoorten, echter in kleine aantallen: Grote Zaagbekken, Nonnetjes, Brilduikers, Smienten, Kuif- en Tafeleenden, Wilde Eenden, een paartje Krakeend en wat Futen.

Bij Pampushaven hielden we een korte rustpauze, de snor- en baarddragers hadden even de gelegenheid de ijspegels weg te plukken en we aten en dronken wat. In het bouwland zagen we behalve een paartje Canadese Ganzen ook nog drie soorten zwanen, namelijk Knobbelzwanen, Wilde en Kleine Zwanen. Prachtig was de door de vlakte rennende groep reeën, grote stofwolken achter zich latend; een beeld dat we die dag nog vele malen zouden zien.

We gingen weer op weg en ik bedacht dat Erik waarschijnlijk bewust een hoog fietstempo aangaf, want het alternatief was verkleumen; alleen door flinke krachtsinspanning bleven we warm.

Om ongeveer tien uur arriveerden we bij het gemaal de Blocq van Kuffeler, waar ons een uitgebreide schaft werd vergund. Achter het pompgebouw uit de wind en in de zon smaakten het brood en de koffie voortreffelijk en voelde ik mijn danig aangetaste krachten weer terugkeren.

*Omgeving van het gemaal de Block van Kuffeler.
Foto: Dick A. Jonkers.*

Ondertussen hadden we in het gedeeltelijk open liggende water aan de andere kant van het gemaal een interessante waarneming gedaan, namelijk een vrouwtje Middelste Zaagbek. Ze bevond zich tussen wat Wilde Eenden, Nonnetjes, Futen, Meerkoeten en een vrouwtje Brilduiker. Juist toen we onze ijzeren rossen weer bestegen om de barre tocht voort te zetten klonken er kreten achter ons en kwamen in hoog tempo drie jonge mannen aangefietst, met geitenwollen sokken in klompen en op oude zwarte fietsen. U begrijpt het al, onze ploeg werd versterkt met drie 'echte' diehards, onder hen de tweede excursieleider, Jaap Mekel. Ze gaven weinig uitleg over het te laat zijn, gingen met Erik op kop rijden en wij maakten dankbaar gebruik van de kans om achter hun brede ruggen enigszins uit de wind te fietsen. In het begin werd er zo nu en dan gestopt om te kijken naar de eendensoorten in de diverse wakken in het ijs van de Markerwaard en naar kleinere vogelsoorten aan de landzijde. We

ontdekten een Oeverpieper, Koolmezen, Pimpelmezen, Staartmezen, Fraters, Kramsvogels. Ook kwam er beweging in de stootvogels; Torenvalken, Buizerds, Blauwe Kiekendieven, een Sperwer en zelfs een Bruine Kiekendief liet zich zien.

Tijdens het tweede deel van de etappe naar de Knardijk werd er hard doorgesleurd; helaas hielden de vogels zich verborgen en werd er dus niet meer gestopt. Met uiterste krachtsinspanning kon ik in het wiel blijven; echter honderd meter voor de Knardijk moest ik lossen en ben ik mijn spieren een andere beweging gaan geven door te gaan lopen.

Bij het in de berm van de Knardijk rustende gezelschap aangekomen, maakte ik de grap dat ik was afgestapt omdat ik een Roerdomp zag en dit werd gelukkig goed begrepen. We reden nu met de wind van opzij de aan weerskanten van de weg vol met auto's van schaatsers staande Knardijk af, om een flink stuk voorbij de waarnemingshut in de luwte van de dijk tegen de rietkraag opnieuw de inwendige mens te versterken. In de zowaar al aardige zonnestrallen was het heerlijk verpozen en toen we de terugtocht aanvaardden zag ik het weer allemaal zitten, vooral met de gedachte dat de wind verder hoofdzakelijk in de rug zou blazen.

Ondertussen lieten zich steeds meer stootvogels zien vooral Buizerds, enkele Ruigpootbuizerds, Torenvalken en Blauwe Kiekendieven; ook was er veel ganzentrek en zagen we enkele groepen Sijsjes en Fraters. Via de Praamweg trokken we dicht langs het Oostvaarderplassegebied en in de hoop één van de in de afgelopen weken gesignaleerde Zeearenden te zien maakten we nog een kleine voettocht. Daarbij ontdekten we wel één van de daar uitgezette Heckrunderen en een Pools Konik paardje.

Over het ijs van de Lage - en de Hoge Vaart en een aantal hindernissen, als greppels en dijken reden we door de Almeerderhout naar de Gooimeerkust. Behalve verschillende van de al genoemde vogelsoorten zagen we een Smelleken, een groep prachtige Putters met in hun midden een Barmsijsje en tussen wat Wilde Eenden een opvliegende Wintertaling.

Bij de Gooimeerkust aangekomen vond er een scheiding der geesten plaats, de drie jonge honden hadden zich al te fiets op het ijs gestort richting Huizen aan de overkant. Eén van de overige verkoos de terugweg over de Stichtse Brug en een andere vertrok richting Almere naar familie. Persoonlijk voelde ik veel voor de fietstocht over het ijs, daar deze de nog af te leggen afstand flink bekortte. Ik volgde nauwkeurig het bandenspoor van mijn voorganger, op enige afstand gevolgd door Jan en verder door Femke en Erik. Met de zon achter waren eventuele wakken goed te zien en zo stapten we bij het surfstrand Huizen behouden aan land. Om ongeveer half zes was ik thuis, zeer vermoeid maar tegelijkertijd zeer voldaan over de geleverde prestatie. Een hele dag in de natuur strijd leveren tegen de elementen in afwisseling op je normale levenspatroon geeft een soort 'kick', een verruimend gevoel. We zagen in totaal een kleine zestig soorten vogels. Erik, Femke, Jaap en verdere tochtgenoten, bedankt.

Een kleurrijk vogelverleden

Sytze Poelstra

Sommige mensen beweren dat "vroeger alles beter was".

Maar vroeger was de Hilversumse Bovenmeent niet het spannende vogelgebied dat het nu is. De Eempolders kenden perioden met minder spectaculaire vogelsoorten dan tegenwoordig en er waren nog geen vogeleilandjes bij de nieuwe Huizer pier die het jaar rond bijzondere vogelsoorten opleveren.

Er is dus hoop voor de toekomst van de vogels in en rond het Gooi, zoals ook af te leiden is uit de succesvolle aanwezigheid van soorten als Grote Zilverreiger, IJsvogel en Ooievaar.

Maar getrouw aan de titel boven dit stukje zou ik uit de eind jaren zeventig, begin jaren tachtig van de vorige eeuw wat herinneringen willen ophalen aan vogelsoorten, die je tegenwoordig niet meer in het Gooi en de Vechtstreek zult tegen komen, want die zijn er helaas ook.

Een daarvan is de Cetti's zanger, die ik voor het laatst aantrof in het Ankeveense plassengebied in april en mei 1978, toen er tenminste twee mannetjes hun wat explosieve zang lieten horen: . Het waren diverse variaties van harde doch tamelijk welluidende klanken als "tsè-tse-wie" en "tsè ... pat-se-wie-pat-se-wie" ; klanken uit het verleden ...

Niet veel anders verging het de Gooise Korhoenders. In de periode van oktober tot december 1978 werden deze vogels meerdere malen waargenomen op de Westerheide: een baltsende haan, actievoerend tegen vier plagerige Eksters, die speels om hem heen buitelden; een baltsende haan, alert reagerend op een in de buurt neerstrijkend hennetje; dit alles in de eerste helft van oktober. In de tweede helft van die maand tot driemaal toe een baltsend of foeragerend mannetje en op Eerste Kerstdag van dat jaar zelfs een baltsend mannetje met niet minder dan vijf hennetjes in zijn buurt! Een onvergetelijk beeld uit het verleden ... Terug naar het Ankeveense plassengebied, waar in de maanden mei en juni van 1979 Woudaapjes niet ongewoon waren.

Zelf trof ik daar tenminste één paartje en nog een mannetje aan.

Na de soort in 1980 niet te hebben opgemerkt, observeerde ik eind mei 1981 in dit gebied een mannetje in de rietrand van een riet-elzeneilandje, dat inderdaad als een aapje tussen de rietstengels klauterde en soms vrijwel onzichtbaar was in de vegetatie.

Hij slaagde erin een stevige vis uit het water te pakken, die met enige moeite naar binnen werd gewerkt.

Prachtig, zo'n vogel helemaal op zijn gemak, werkend aan zijn maaltijd! Wellicht zien we deze soort nog wel eens terugkomen?

We houden hoop!

Een Korhaan in vol ornaat. Foto: Wim Smeets.

Vogelen in het Gooi

Carel de Vink

Mijn eerste werkkring bracht me het Gooi binnen. Eerst Hilversum midden jaren '70, later Bussum. Als nieuwkomer besteedde ik heel wat vrije tijd in de natuur, zeker voordat echtgenote en kinderen mijn aandacht vroegen. Uren fietste en wandelde ik. Als Utrechtse stadsjongen kende ik vooral de Huismus, Kauw, Spreeuw, Parkeend en Kokmeeuw, Houtduif en Gierzwaluw. Het Gooi bleek veel uitbundiger te wemelen van soorten als Ekster, Vink en allerlei mezen, zoals de Kuifmees, die ik voor die tijd maar zelden zag. Ook andere bewoners van tuinen, villawijken en parkbossen brachten me in verrukking. Neem nou de Boomklever, Grote Lijster, Goudvink en in de winter de Barmsijs! Rond Kerkelanden, maar soms ook in hartje Bussum kwam ik van tijd tot tijd oude bekenden tegen, zoals de Zwarte Roodstaart en "natuurlijk" de Kuifleeuwerik, twee soorten, die ook in Utrecht tot de onverwachte, maar regelmatige verrassingen behoorden. Nabij de Hilversumse Meent trof ik op een vroege zomerdag 34 Grutto's, die gezamenlijk een wezel probeerden te verjagen. Vervolgens zochten ze hun overal in het hooiland roepende kuikens weer op. Hun aanwezigheid verbaasde me niet: waar nu de Utrechtse wijk Lunetten ligt, wemelde het in mijn jongensjaren van de Grutto's en in de fortgrachten bewonderde ik Dodaars en Woudaap... Meer indruk maakten de Aalscholvers, Purperreigers en Lepelaars van het Naardermeer. Het nog in pionierstadium verkerende Naarderbos bood Kneuen, Oeverlopers, Kleine Plevieren en Brilduikers. Knutten

maakten Ankeveen onaantrekkelijk. Maar de Wielewalen, tortels (toen nog zonder zomertoevoeging) en Koekoeken hadden aantrekkingskracht. Bovendien dreven langs het Bergse Pad flinke aantallen nesten van de Zwarte Stern. Toen nog wel! Daar belandde ik op een avond in een verkeersopstopping van vogelfanaten. Ze wachtten op de witte schim die even later overvloog: de Ralreiger. Meteen daarna vertrok iedereen. Een passerend Woudaapje oogstte geen belangstelling. De elkaar najagende Koekoeken en Zomertortels al evenmin. Een groot aantal jaren verdreven andere prioriteiten het "vogelen" naar de achtergrond. Al bleef ik aantekeningen bijhouden: de laatste broedparen van de Wulp en de (waarschijnlijk allerlaatste) bolderende korhaan op de hei. Trekkende Ooievaars. "En passant" zag ik echt nog wel van alles: op weg naar werk en kerk of tijdens het aanmoedigen van mijn kinderen langs de sportvelden van de regio. Of gewoon in de werkpauses. Topper daarbij was de Appelvink. Iedere winter was deze aanwezig in een forse taxus achter het gebouw waar ik werkte. In wisselende aantallen kraakten ze met veel geluid de harde pitten van de steenrode vruchten. Vooral vanaf half februari. Het geluid was binnen te horen! Vooral in april konden de aantallen

in de omringende boomtoppen flink oplopen. Ooit telde ik er 35 tegelijk! Op een apriildag genoot ik na werktijd achter glas van een tental dat onder de taxus pitten zocht.

De mannetjes hadden prachtige goudkleurige koppen, die in het licht van de dalende zon leken op te vlammen. Af en toe begon er eentje luid te roepen. De onwelluidende, snerpende kreet (soms bij wijze van zang onderling verbonden en extra lang aangehouden) en het metalige, keiharde tikgeluid. Opeens begonnen drie luid roepende mannetjes met afhangende vleugels te schuifelen rond een favoriet vrouwtje. Ongeveer zoals mussenmannen dat doen. Maar met opgezette gouden "kroonveertjes". Het vrouwtje was er niet van gediend en koos een hoge esdoorn top. Toen ik even later huiswaarts vertrok, zag ik daar twaalf Appelvinken zitten. Hun kreten waren hoorbaar boven het geraas van de auto's uit!

De Appelvink is een topper. Foto: Internet.

Sinds enkele jaren "vogel" ik weer wat bewuster, maar werk ik buiten het Gooi. De Kuifleeuwerik is (landelijk) een zeldzaamheid geworden. De Zwarte Roodstaart lijkt me niet in aantal toegenomen. Voor broedende Grutto's moet je niet meer in de Onder- of Bovenmeent zijn. De Lepelaar is hier geen broedvogel meer. Zijn witte verschijning is aangevuld met die van de Grote Zilverreiger, die bijna een "gewone" soort is geworden. Wielewalen en Zomertortels zie ik niet meer rond Ankeveen en de Woudaap is als broedvogel bijna uit Nederland verdwenen. Zwarte Sterns broeden in lage aantallen ver van het Bergse Pad. Het Naarderbos is opnieuw ingericht. Voor Oeverloper en Brilduiker ga ik liever naar de Huizer Pier. En de hei is verstoken van Wulpen en korren; de Veldleeuwerik is daar gelukkig nog. Rond het Naardermeer zoek ik die soort tevergeefs. De Grauwe Gans broedt overal waar gras en dras elkaar ontmoeten, Met zijn Nijlneef, de Canadese allochtoon en de Brandgans... Mijn huidige werkplek mist de taxus vol roze vruchtjes. En dus ook de Appelvink. En vogelaars kom ik tegenwoordig 'bij bosjes' tegen: niet meer met een simpele, zware kijker om de nek, maar met een lichtgewicht of - liever nog - een kijker met bazooka-allures. De meeste zijn lid van die club, die al 40 jaar actief is met het beschermen en bewonderen van de Gooise vogels. En terecht, want ook zonder broedende Lepelaars is de natuur van het Gooi boeiend en ten volle onze aandacht waard.

Korhoenders ontbreken in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

Er zijn nooit Korhoenders waargenomen tijdens de tellingen in de westelijke Eempolders. Als we kijken naar de eisen die deze soort aan zijn biotoop stelt en hoe zeldzaam het Korhoen tegenwoordig in Nederland is, was dat natuurlijk te verwachten. Je weet echter maar nooit. Wij kunnen de uitspraak over het ontbreken met zekerheid doen. Dat is te danken aan het feit dat in 1972 de Werkgroep Ontwikkeling Eemland aan de Vogelwerkgroep vroeg om eens in de twee weken alle vogels in de westelijke Eempolders te tellen. Eind 1972 begonnen de tellingen in twee gebieden, de Noordpolder te Veld en de Maatpolder die samen het telgebied Noord vormden, en de Zuidpolder te Veld als telgebied Zuid. Er werd - bij voorkeur op zaterdagochtend - geteld vanaf alle openbare wegen, iets wat we nu nog steeds doen. Destijds ging dat vooral op de fiets, al werd bij slecht weer ook wel de auto gebruikt. Het afgelopen jaar is er nog één telling op de fiets gedaan, toen de te gebruiken auto kuren kreeg. De tellingen zijn trouw voortgezet. Slechts zo nu en dan is er een uitgevallen. In 1984 was er zoveel animo om te tellen dat men besloot er een derde telgebied bij te nemen. Dit werd de Blaricumse Oostermeent (op de topografische kaart aangeduid als De Kampen), het gebied ten noorden van de oorspronkelijke telgebieden.

Al die tellingen moesten ook geadmistreerd en gerapporteerd worden. Dit was een heidens karwei. Zelfs nu is het een heel werk, maar in die computerloze tijd, toen alles nog met de hand uitgerekend moest worden, moet het echt monnikenwerk geweest zijn. Desondanks zijn er drie rapporten gemaakt, telkens over een tijdvak van zes jaar. Dat wil zeggen dat het laatste rapport de periode tot en met 1990 beslaat. Een publicatie over de volgende twaalf jaar verschijnt dit jaar.

De Noordpolder te Veld. Foto: Dick A. Jonkers.

Een hoofdstuk apart zijn de tellers. In de loop van de tijd hebben meer dan honderd tellers meegedaan. Van de oorspronkelijke tellers is niemand meer actief. Omdat er in groepjes van minstens twee personen geteld wordt, zijn deze tellingen heel geschikt om minder ervaren vogelaars het vak te laten leren. Op dit moment hebben we zestien tellers. Dat is een aardig aantal; iedereen komt eens per vier of zes weken aan de beurt. Toch is er nog wel plaats voor een paar nieuwe belangstellenden.

Tot slot nog weer even het Korhoen. U denkt mogelijk (net als ik trouwens) dat dit biotoop volledig ongeschikt voor hem is. Toch blijkt uit "Vogels tussen Vecht en Eem" dat er rond 1960 regelmatig Korhoenders in de Eempolders foerageerden en dat ze er zelfs werden geschoten. Het kan dus wel. Daarom zetten wij onze tellingen voort in de hoop dat wij hun terugkeer eens zullen kunnen melden.

Vogelaar

Wim Duurland

Onlangs stond er een artikeltje in de krant met een foto van enkele vogelaars op de telpost in het Corversbos. De titel van dat artikeltje luidde: *'Eens een vogelaar altijd een vogelaar'* en ik moet bekennen dat ik het daar helemaal mee eens ben. Alleen achteraf jammer dat ik er veel te laat mee begonnen ben. Het moet denk ik in het najaar van 1981 geweest zijn. Ik begon toen al aardig in de buurt van de VUT-leeftijd te komen en het werd dus tijd om eens serieus over hobby's te gaan nadenken. Er stond een advertentie in de krant over een cursus vogels herkennen en dat leek me wel wat. De interesse was er al, maar het ontbrak me wel aan de nodige kennis. Op de voorjaarscursus volgde nog een najaarscursus en als vanzelfsprekend het lidmaatschap van de Vogelwerkgroep.

Ik denk dat ik het met dat jaartal niet zo ver mis heb, want ik was misschien een jaartje lid toen we het 15-jarig bestaan van de Vogelwerkgroep vierden in kasteel Groeneveld. Ik loop nu dus eigenlijk zelf ook een beetje een jubileumpje te vieren. In die tijd hadden we behalve de maandelijkse lezingen ook nog iedere maand een contactbijeenkomst. Die avonden waren niet alleen gezellig, maar ook bijzonder nuttig voor de kennismaking met de andere VWG-leden. Behalve dat er veel braakballen werden uitgeplozen, werd er ook hard gewerkt aan de voorbereidingen voor het boek *'Vogels tussen Vecht en Eem'* dat in 1987 ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de VWG werd uitgegeven en waar ik dus ook een steentje aan heb mogen bijdragen. Niet alleen ik, maar nog ruim 120 anderen zoals je in hoofdstuk 2 van het boek kunt lezen. Je snapt dus wel dat we regelmatig druk bezochte en ook wel gezellige bijeenkomsten hadden. Gelukkig lees ik nu in De Korhaan dat er weer contactbijeenkomsten georganiseerd worden. Wie weet wat daar nog voor iets moois uit voort kan komen.

*Roofvogels observeren aan de rand van de hei bij Falsterbo.
Foto: Henk van Tol.*

Natuurlijk werd er meteen driftig meegelopen en gefietst met alle mogelijke excursies en eenmaal in de VUT, in het najaar van 1983, was er ook tijd om mee te gaan met de weekendexcursies naar de eilanden. Daar bewaar ik bijzonder prettige herinneringen aan, evenals aan de excursies naar Epen waar we wel met z'n achten of tienden in een grote tent sliepen. Ook Falsterbo stond in die tijd voor het eerst op het programma. We wisten natuurlijk allang dat enkele 'oudere' leden daar ieder jaar naartoe gingen, maar op een gegeven moment werd er ook iets georganiseerd voor andere belangstellenden. Ik mag wel zeggen dat dit een ervaring voor mij was die ik niet gauw zal vergeten.

Werd er dan ook nog gewerkt? Het was en is toch een vogel**werk**groep?

Jawel. Al gauw vond ik aansluiting bij de Eempoldertellers. Ik ben dat ruim twintig jaar blijven doen en ik mag geloof ik wel zeggen dat ik in die tijd veel bijgeleerd heb. Ook heb ik enkele malen meegewerkt aan inventarisaties, meeuwentellingen, ekstertellingen en ik weet zelf niet meer precies wat en waar en hoeveel tellingen.

Behalve het veldwerk wilde ik nog wel wat meer voor de Vogelwerkgroep doen en jawel hoor Joke (en nu weet natuurlijk iedereen meteen wie ik bedoel) Joke dus, die wist nog wel wat voor me. Bij de redactie van De Korhaan konden ze nog wel iemand gebruiken. Dat heb ik geweten! Ruim 19 jaar lang heb ik dat werk met veel plezier gedaan. Hoewel het soms wel eens wat spanning opleverde om de kopij op tijd bij de drukker te krijgen. De laatste editie waar ik aan meegewerkt heb zag er heel anders uit dan de eerste. Verder kan ik er niet veel over zeggen.

Vogelaars die er heel veel van wisten, terwijl bij mij alle kennis ontbrak.

Wel, dat was dan mijn lidmaatschap van de Vogelwerkgroep. Alles bij elkaar was het een leerzame tijd, een fijne tijd. Ik heb ervan genoten en er veel van opgestoken en ik hoop er nog lang van te kunnen blijven genieten. Actief vogelen in het veld is er niet meer bij. Tuinvogelen ook niet meer echt. Vanaf mijn flat op mijn nieuwe adres heb ik een best wel mooi uitzicht op een vijver. Daarin zwemmen als vaste gasten een stuk of twintig Soepeenden, een paar Meerkoeten, af en toe een Blauwe Reiger en zelfs een of twee keer een Aalscholver en dat is het wel zo'n beetje. Oké, er vliegen hier ook nog veel meeuwen rond.

Ik lees net (medio februari) bij het Goois Vogelnet dat Bep van Bladeren in een vijver in Kerkelanden een Scholekster heeft gezien. Dat zal dan wel een andere vijver zijn dan die waar ik op uitkijk.

Als u dit leest dan ben ik inmiddels 86 jaar oud en de ouderdom komt met gebreken. Maar nogmaals: *'Eens een vogelaar altijd een vogelaar'*. Voor je het weet, ben je verkocht en verknocht voor het leven.

Pril vogelaarsgeluk

Riny & Gerry Kluvers

Ons 'natuur'leven beslaat de fasen van vóór 2002 en ná 2002. Voor 2002 konden we al zeilend genieten van de vogels die op het water dobberden. Die in de lucht leken ook wel op die drijvende vogels: allebei konden vliegen. Er bestond niets mooiers dan voor anker te gaan als "alleen-op-de-werld" reizigers, ver weg van het hectische leven. Om met een glaasje in onze linkerhand en onze zeilkijkers in de rechterhand, andere druktemakers te observeren die drukdoende waren met hun hofmakerij. Een levende schoolplaat van Koekoek van heen en weer vliegende inktzwarte toupetjes met koraalrode lipstiftachtige priemende snavels en dito kleur sokjes, die net als wij mensen, hun hebben en houwen met hun leven bewaakten, werd meermalen voor ons ontvouwd.

Na 2002 kregen we ruimte en terugkijkend was er dus inderdaad niets beters denkbaar dan je aan te sluiten bij de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Waar je enthousiaste leden kon ontmoeten, waar je door aangestoken werd. Leden met veel kennis van vogelzaken, die je graag het een en ander wilden vertellen. Door deze grote voorhanden zijnde kennis, kon onze spons zich volzuigen. Na 2002 is de grootste verandering voor ons, het nog intenser genieten van de natuur door de nieuwe dimensie 'kennis' en die te gebruiken. Een terugblik op ons vogelaarsleventje is weliswaar pril, maar wel één met een hoog 'aha' gehalte. Dank vogelwerkgroepleden!!!

Trio-anecdoten, vivace - allegro - largo

Simon & Anneke Visser

Na mijn pensioen vatten we onze oude vogelhobby weer op. Het viel in het begin niet mee. Op een dag waren we aan het wandelen in de 's -Gravelandse buitenplaatsen van Natuurmonumenten. We stonden te puzzelen wat voor een eend we zagen in een smal slootje. Al snel werden we aangesproken door een vriendelijke heer. Het bleek Adrie Vermeule te zijn, die aan het patrouilleren was om nieuwe leden te strikken in zijn vangnet. Dat lukte uitstekend, we vlogen er in. Binnen twee weken waren we, zeer tot ons genoegen, lid van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Acht jaar lang heb ik de lezingenavonden, officieel ledenavonden geheten, mogen verzorgen. In die rol heb ik veel mensen gebeld om hen uit te nodigen een lezing voor ons te houden. Wat ik zeer stimulerend vond, was dat bijna iedereen die ik uitnodigde direct bereid was die uitnodiging te aanvaarden. Ik vertelde er altijd bij dat we een grote en actieve Vogelwerkgroep waren en dat ik een volle zaal kon garanderen. De leden hebben mijn voorspelling nooit gelogenstraft. Zelfs niet bij mist en ontij. Ook als een spreker op het laatste moment moest afzeggen, wat gelukkig zelden gebeurde, lukte het altijd snel een vervanger te vinden. Het waren bijna altijd lezingen met lichtbeelden. Een vogelaar wil wat zien. In de eerste jaren moest ik de sprekers die met openbaar vervoer kwam, bij het station ophalen. Met De Korhaan in de hand als herkenning wachtte ik hen op bij het Oosterspoorplein in Hilversum. In de latere jaren raakten ook de vogelaarsprekers in toenemende mate gemotoriseerd. De Korhaan was toen in het Gooi ook niet meer op het Oosterspoorplein te zien. Het is een keer gebeurd dat de spreker door de koster van de kerk via de mobiele telefoon, in de auto van de spreker, naar de Bethlehem kerk werd gepraat. Een voorloper van de navigatiesystemen die sprekers nu met trekvogelprecisie naar de plaats van bijeenkomst leiden.

De Vogelwerkgroep ging een keer in den vreemde. Dat gebeurt nu regelmatig, maar was toen nog maar 'net aan'. Ik bedoel dat wij op excursie gingen buiten de landsgrenzen in de Belgische Hoge Venen. Er was een (auto)sleutel uitwisseling georganiseerd. De groep vertrok in twee delen van tegenover elkaar gelegen locaties. Het was de bedoeling elkaar halverwege te passeren en de autosleutels uit te wisselen zodat iedereen gemotoriseerd, zij het met andermans(m/v) sleutel, weer naar de kampeerplaats terug kon. Helaas mislukte deze boze opzet. Zwervende vogelwerkgroepleden werden verspreid door bos en hei aangetroffen. Wij hadden ons inmiddels vóór het onheil teruggetrokken in de Baraque de Michel, een rustieke maar eenvoudige herberg, waar we enkele uitgehongerde zwervers met enkele patatten voedden. Gelukkig was iedereen weer veilig op de camping vóór een bestraffend onweer losbarstte. Op sleutel uitwisselen rust geen zegen.

De Hoge Venen. Foto: Paul Voorhaar

Een evaluatie van 40 jaar publiceren

Al 40 jaar lang zijn er door leden van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken heel veel activiteiten uitgevoerd. Rode draad daarin is het verzamelen van informatie over vogels. Informatie over bepaalde vogelsoorten, broedvogels, vogels in nestkasten, gebiedstellingen, trekvogels of vogels die je op een excursie waarneemt. Dit artikel beschrijft wat er in de loop der tijd mee is gedaan.

Jelle Harder

Veel vogelaars zijn niet alleen waarnemers, maar ook tellers. Waarnemingen worden opgeschreven in een boekje of ingetekend op een inventarisatiekaart. Een goede gewoonte is het wanneer de verzameling gegevens daarna wordt geordend en verwerkt tot een leesbare en interessante publicatie. En ook dat is gedaan door de vele vrijwillige tellers van de Vogelwerkgroep. Soms werd hiervan een kort verslag gemaakt dat vervolgens in De Korhaan verscheen. Uitbreidere rapporten werden en worden uitgegeven als losse genummerde publicaties.

Vogelaars beginnen niet zomaar te onderzoeken. In een aantal gevallen kwam er de afgelopen veertig jaar een verzoek van de terreineigenaar. Meestal het Goois Natuurreserveaat of Natuurmonumenten. Zij zijn immers de grootgrondbezitters van natuurgebieden in Gooi en Vechtstreek. Minder vaak zijn gemeenten, Staatsbosbeheer, het waterschap of zelfs particulieren de 'opdrachtgever'. Maar ook de teller zelf kan natuurlijk besluiten een gebied te gaan onderzoeken. Niet zelden worden de wensen van de terreineigenaar gecombineerd met de voorkeur van de teller. De doorslag geeft soms dat een telling ook leuk moet zijn en in een mooi gebied moet plaatsvinden. Je moet immers ook kunnen genieten.

Het doel van een onderzoek

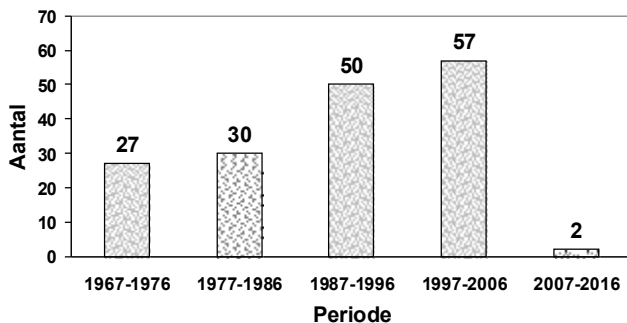
Binnen de missie van de Vogelwerkgroep is er natuurlijk ook een achterliggende gedachte waarom wij vogelaars zo druk kunnen zijn met het tellen. De keuze van een onderzoekgebied of vogelsoort wordt vaak geleid door het feit dat het gebied of de soort nu of in de nabije toekomst bedreigd wordt. Goede telgegevens kunnen soms helpen de bedreiging weg te nemen. Een andere belangrijke reden is dat de gegevens de beheerder kunnen helpen in het beheer. Het meest wenselijke beheer kan dan onderbouwd worden met feiten. Andere motieven zijn het geheel ontbreken van vogelgegevens van een gebied of soort. Maar ook kan het nuttig zijn de 'nulsituatie' van een gebied vast te leggen, bijvoorbeeld in verband met de komende begrazing van het terrein (bijvoorbeeld de inventarisaties Zuiderheide (1990), Groeve Oostermeent (1991) en Bussumer- en Westerheide (1995)). En natuurlijk speelt ook hier weer mee dat het ook gewoon leuk en interessant kan zijn het gebied of de soort te onderzoeken.

Alle verzamelde waarnemingen worden vooral benut om de situatie van vogels in lokaal of regionaal verband te beoordelen. In de loop der tijd zijn deze gegevens ook beschikbaar gekomen voor SOVON. Deze organisatie zorgt er samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) voor dat er met de vogeldata bijvoorbeeld trends worden vastgesteld. Gaat de soort voor- of achteruit?

Een aparte plaats onder de tellingen nemen de tellingen van trekvogels in. Van deze vogels is het interessant te weten welke elementen in het landschap hun route bepalen en hoeveel vogels van welke soorten er jaarlijks de regio passeren.

Productiviteit

In de loop der jaren is er gelukkig van heel veel tellingen en onderzoeken een genummerde publicatie verschenen. Vanaf de oprichting van de vogelwerkgroep in 1967 tot september 2007 zijn dat er niet minder dan 160. Eén genummerd rapport ontbreekt in de stapel, nummer 102, *Basiscurcus inventariseren*. De reden is simpel, de publicatie is uiteindelijk niet gemaakt.

Aantal publicaties per decennium (N=166).

Als we op de nummering in de publicatielijst afgaan, vermeldt deze ook nog vijf rapporten die later zijn toegevoegd (41B, 41C, 105A, 111B, 123B). De totale stapel heeft een hoogte van bijna vijftig centimeter en omvat circa 3200 pagina's! Los daarvan zijn er ook nog vijftien ongenummerde publicaties gemaakt. Een daarvan is de uitgave *Vogels tussen Vecht en Eem*, die niet is genummerd. Vanwege het grote belang van dit boekwerk wordt hij uiteraard meegeteld. Hierdoor gaat dit artikel uiteindelijk over 166 publicaties.

Het allereerste rapport dat namens de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. werd geproduceerd was het *Jaarverslag nestkastonderzoek Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken* in 1967. Deze publicatie nr. 1 kwam van de hand van Jan van der Geld. Op dit moment is de laatste publicatie, nr. 160, gemaakt door Gert Bieshaar en Frits During, *Resultaten van weidevogelbescherming 2007*

Een hoge stapel van alle publicaties.

Zoveel productie levert een keur aan onderwerpen op, geschreven door 53 auteurs of medeauteurs. Het is ondoenlijk deze schrijvers allemaal te noemen maar de top vijf van publicisten mag hier niet ontbreken (zie kader).

1. Dick Jonkers	72
2. Fernand Jager	13
3. Marc van Houten	11
Jelle Harder	11
5. Anco Driessen	10

Top 5 publicaties van (mede)auteurs.

We wisten het natuurlijk met zijn allen al lang maar onze topschrijver is zonder meer Dick Jonkers die 45 % van alle publicaties voor zijn rekening heeft genomen als auteur of medeauteur. Een geweldige prestatie! Voor velen is Dick nog steeds een stimulator om toch vooral maar een verslag te maken. Dat lukt soms alleen maar dankzij het medeauteurschap van Dick. Natuurlijk komen de meeste rapporten tot stand dankzij een goede samenwerking tussen vele mensen binnen de vogelwerkgroep. Niet alleen moeten we dan denken aan de

vrijwilligers die typen, tekenen of de lay-out verzorgen. Wat te denken van de vele tellers in het veld waarvan ik slechts een trouwe enkeling kan noemen: Adri Vermeule, wijlen Nico Dwars en wijlen Jan Terlouw, Paul van der Poel, Conny Rosier, Frank van de Weijer, Nico Klippel, Freek Beffers, enz., enz. Zonder hen geen gegevens en dus ook geen rapport.

Van stencil naar kleurendruk

De eerste uitgaven van de Vogelwerkgroep ontstonden nog in de tijd dat alles gestencild werd. Met de typemachine werden de stencils vol getypt. Met speciale tekenpennen konden ervaren tekenaars een tekening in de stencils maken. Net als de letters bestond zo'n tekening eigenlijk uit allemaal gaatjes waar de inkt later doorheen kon om een afdruk te krijgen. Als je pech had kwam er tijdens het tekenen een scheur in het stencil... Het meeste stencilwerk werd in eigen beheer door de Vogelwerkgroep uitgevoerd met de eigen stencilmachine.

Na verloop van tijd kwamen de offset machines waarvan het resultaat op het tegenwoordige drukwerk begon te lijken. De Vogelwerkgroep had een dergelijke dure machine niet. Een mooie oplossing werd gevonden door de rapporten bij Staatsbosbeheer (SBB) te laten drukken. Het was een goede deal om van SBB gratis honderd rapporten te krijgen waarna SBB over de inhoud van het rapport kon beschikken. Weer later werden de rapporten vermenigvuldigd bij het toenmalige Biogeografisch Informatiecentrum (BIC). Tegenwoordig worden veel rapporten in eigen beheer geprint of gekopieerd door de terreineigenaar. Inmiddels zijn er ook al rapporten verschenen met daarin enkele kleurenfoto's. Vergelijk dat eens met bijvoorbeeld rapport nr. 4 over *De Zanddijk* uit 1968. Dit gestencilde rapport bevatte zes met de hand ingeplakte zwartwit foto's... Een zelfde beeld bij publicatie nr. 15 uit 1972: *Een natuurhistorische schets van het Landgoed Einde Gooi*. Natuurlijk ook nog gestencild, ook hier zes ingeplakte zwart-wit foto's en heel uniek... twee met de hand ingekleurde kaartjes van het gebied. Hoe groot zou die oplage geweest zijn?

Variatie aan rapporten

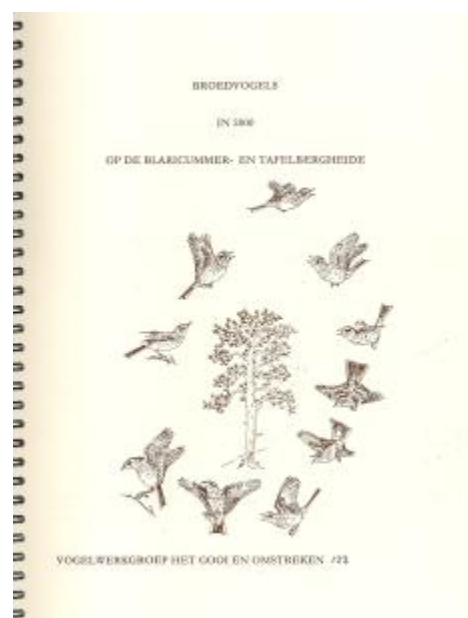
Het spreekt vanzelf dat met zoveel verschillende soorten onderzoek binnen de Vogelwerkgroep er ook veel variatie aan publicaties is. Om hierin enige structuur en inzicht te krijgen heb ik ze in negen rubrieken ingedeeld. Hieronder een impressie per rubriek.

1. Broedvogelinventarisaties (55 publicaties)

Verreweg de meeste publicaties zijn verschenen naar aanleiding van een broedvogelinventarisatie van een bepaald gebied. Opvallend is dat sommige terreinen duidelijk meer aandacht krijgen (en vaak vragen) dan andere. Zo zijn er diverse broedvogelinventarisaties van verschillende heidevelden (1973, 1969-1982, 1992, 1994, 1998, 2001).

Ter voorbereiding van onze avifauna *Vogels tussen Vecht en Eem* werd begin jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw in een aantal bebouwde kommen geteld: Naarden, Bussum, Hilversum, Blaricum, Vreeland, Laren. Van de overige plaatsen is er nooit een rapport verschenen bij de Vogelwerkgroep.

Vanaf het jaar 2000 worden veel broedvogelinventarisaties gedaan in het Eempoldergebied (o.a. Noordpolder en Zuidpolder te Veld, Oostermeent, Buitenvaart Noord, Maatpolder). Andere gebieden die de aandacht kregen zijn bijvoorbeeld de diverse landgoederen in het Gooi, de Gooimeerkust, enkele Vechtplassen en enkele bossen. Weinig rapporten zijn gemaakt over de poldergebieden aan de westzijde van het werkgebied van de vogelwerkgroep.

Rapport over de broedvogels in 2000 op de Blaricummer- en Tafelbergheide.

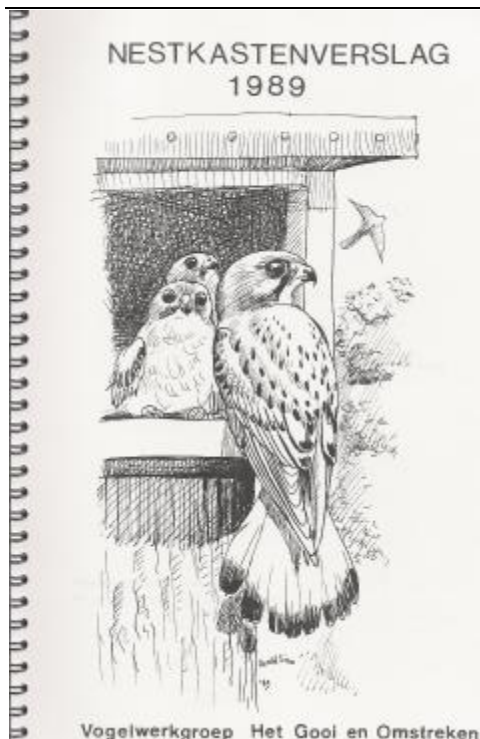

Dit is zo ongeveer de grote lijn in alle broedvogelrapporten maar natuurlijk is er meer, veel meer. Ter illustratie slechts enkele voorbeelden:

- *Inventarisatie Boekesteijn 1982*. In dit uitgebreide rapport met vogelinventarisaties uit meerdere jaren wordt vooral het belang van holle laanbomen aangegeven voor vogels en vleermuizen. Het is een krachtig pleidooi om dode, oude bomen te handhaven. Maak van de 2120 meter lange lanen een 'holle bomen reservaat' is het advies.
- *Heidevelden 1972-2001*. Onder deze titel vat ik de vele inventarisaties op heidevelden hier samen. Vergelijkingen van oude inventarisaties met meer recente inventarisaties laten duidelijk zien wat ook het landelijke beeld is. Door de steeds slechter wordende situatie op boerenland verdwenen vele vogels waaronder de Veldleeuwerik. Een deel vond een nieuwe stek op de Gooise heidevelden. De aantallen paren namen soms toe van 1 naar 41 paar (= 4100%). Parallel aan deze ontwikkeling kwam er van de kant van het Goois Natuurreservaat ook meer aandacht voor het beter open houden van de heiden en het mozaïek beheer daarvan. Voor soorten als Boomleeuwerik, Roodborsttapuit en plaatselijk de Boompieper was dat een gunstige gang van zaken. Dankzij de vogelmonitoring zijn deze ontwikkelingen door de vogelwerkgroep goed in beeld gebracht.
- *Broedvogels van het eiland De Dode Hond in 1992 en 2002*. In twee rapporten wordt het inventariseren van dit 28 hectare grote eiland in het Eemmeer beschreven. Het was een bijzondere ervaring. Het gebied bestaat uit een dijk waarbinnen indertijd bagger is gestort. Daarna is de bodem ingeklonken en met voornamelijk wilgen en populieren begroeid geraakt. De ondergroei bestaat grotendeels uit brandnetels die in de loop van de zomer tot ongekende hoogte opschieten. In het voorjaar staat er 10 tot 20 centimeter water op de bodem. Goede oriëntatie binnen die echte wildernis is vrijwel alleen mogelijk door merktekens op de bomen aan te brengen. Lek geprikt worden door de muggen is daar ook geen uitzondering. Ondanks (of dankzij) dit alles was er in 1992 een rijke vogelbevolking met zeer hoge dichtheden van soorten als Winterkoning 136 paar, Kleine Karekiet 55 paar, Tuinfluiter 108 paar, Fitis 98 paar en Vink 44 paar. In 2002 werd geconstateerd dat door de voortgaande successie van de vegetatie, waardoor een deel van de variatie verdween, de aantallen duidelijk lager waren.
- *Broedvogelmonitoring in het Spanderswoud te Hilversum 1974-1988 en Broedvogels van het Spanderswoud in 2005*. Uit deze twee publicaties is op te maken dat het Spanderswoud vóór 1988 negen keer geheel is geïnventariseerd. Daarna weer in 2005. Het is zeer interessant de verschillen te zien tussen al die jaren. Bedenk daarbij dat rond 1980 het omvormingsbeheer naar een meer natuurlijk bos is begonnen. Op dat moment uniek in Nederland, tegengewerkt door sommige bevolkingsgroepen, maar tot stand gekomen dankzij vrijwilligers. Paden werden afgesloten, in het dichte productiebos werden open plekken gemaakt waarbij bomen op de grond bleven liggen en staand dood hout werd gecreëerd. Na verloop van tijd ontstonden zo ideale leefgebieden voor veel dieren waaronder natuurlijk de vogels. Enkele vergelijkingen tussen 1982 en 2005: Grote Bonte Specht van 13 naar 54 paar, Winterkoning van 11 naar 150 paar, Zanglijster van 5 naar 42 paar, Roodborst van 32 naar 167 paar, Vink van 4 naar 82 paar. Niet verwonderlijk dat het Spanderswoud samen met landgoed Einde Gooi tot de twee soortenrijkste boscomplexen van het Gooi behoort.

2. Nestkasten (28 publicaties)

Al voordat de vogelwerkgroep in 1967 werd opgericht waren diverse vogelaars actief met nestkastenonderzoek. Toen dat kon gebeuren onder de vlag van de Vogelwerkgroep, was dat ook direct de eerste publicatie van de net opgerichte vereniging. De diverse nestkastcoördinatoren maakten er vaak melding van dat de telgegevens moeizaam of te laat binnenkwamen. Achterstallige verslaglegging was het gevolg. Gelukkig kon in 1988 de periode 1984-1988 in één keer in een rapport verwerkt worden. Door de slechte situatie was het nestkastenbestand van meer dan 1000 kasten gezakt naar 266 nestkasten. De moeizame onderlinge contacten en communicatie bij de controleurs werd als belangrijkste oorzaak genoemd. Opvallend aspect was echter ook dat veel controleurs hun motivatie wat kwijt waren. In teveel nestkasten troffen zij alleen maar Koolmezen aan....

Een van de vele nestkastverslagen.

Door het regelmatig rondsturen van een Nieuwsbrief, het verschijnen van een Nestkastenhandleiding en een jaarlijkse werkgroepavond voor de controleurs kwam de zaak weer goed tot leven. In 1990 werden weer meer dan 1000 kasten gecontroleerd.

In het verslag van 1990 staat een opvallende opmerking. Er wordt geopperd dat "het er naar uitziet dat het nestkastonderzoek door amateurs zijn langste tijd heeft gehad". Grote terreineigenaren als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten zouden er naar streven om de nestkasten uit de terreinen te weren. Men wil zich meer richten op de natuurlijke ontwikkelingen in de bossen en zo nestplaatsen voor holenbroeders scheppen. In datzelfde jaarverslag tenslotte werd ook vastgesteld dat het steeds vrijwel onmogelijk is om nieuwe controleurs te vinden.

Een bijzonder experiment vond plaats in 1989 met het ophangen van dertig nestkasten van karton. Dat gebeurde op verzoek van Vogelbescherming. Ze bleken echter al snel vochtig en zacht te worden en vielen soms van de boom.

Het nestkastenonderzoek is tijdens het bestaan van de Vogelwerkgroep altijd doorgelopen en daarmee binnen de vereniging het langst lopende onderzoek. Alle gegevens zijn over alle jaren ook doorgegeven aan SOVON. Mogelijk dat van géén ander gebied in ons land zoveel nestkastinformatie bij SOVON bekend is. Inmiddels weten we dat de kasten een stabiele en goed te controleren meetnet vormen voor de veranderingen in het klimaat.

3. Langjarige onderzoeken (23 publicaties)

Afgezien van het hierboven genoemde Nestkastenonderzoek zijn er nog drie grote onderzoeken waarover gepubliceerd is. De langstlopende zijn de *Vogeltellingen in de Westelijke Eempolders*, een gebied van circa 2500 hectare. Sinds de start hiervan in op 6 januari 1973 wordt er om de veertien dagen een telling uitgevoerd. De verzamelde informatie is tot nu toe in een korte en een drietal uitgebreide publicaties gepresenteerd. Telkens werd hierin een periode van zes jaar beschreven. Eind 2007 zal een nieuw, zeer uitgebreid overzicht over de periode vanaf 1990 verschijnen.

Aanleiding om indertijd met de tellingen te starten was het ontbreken van goede vogelgegevens van de polders, korte tijd later speelden ook de plannen voor een ruilverkaveling in het gebied een rol.

Binnen de Eempolderwerkgroep vond men dit onderzoek voor beginnende tellers een leerzame praktijkervaring. Vooral voor oud-deelnemers van de cursus Vogelherkenning waren de tellingen vaak een reden om actief mee te doen aan een onderzoek. Net als voor het nestkastenonderzoek geldt deze langdurige serie vogeltellingen in het hetzelfde gebied als een unieke reeks. In de komende publicatie zal onder andere te zien zijn dat hiermee duidelijke ontwikkelingen en trends zijn aan te geven. Ook worden de eerste gevolgen van de ruilverkaveling daarin besproken.

Het volgen van de vogeltrek over de regio is een andere bezigheid van vele vogelaars. Twee publicaties hierover in 1972 en 1973 geven een beeld van de herfsttrek bij een vijftal posten langs de kust van Muiderberg tot de Eemmond. Geteld werd van eind september tot begin november. Hoewel geconstateerd moest worden dat om uiteenlopende redenen de waargenomen aantallen niet hoog waren, vermeldde het eerste verslag direct al een opmerkelijke uitspraak.

Men stelde dat: ..."na diepgaand overleg besloten werd geen telposten in het Gooi te situeren maar alleen langs de kust". Reden hiervoor:"het relatief kleine aantal vogelsdat in het binnenland overtrekt". Kom daar nu eens mee aan bij de telpost in het Corversbos! In dat bos begon namelijk in 1987 een proeftelling waarbij meteen al 26 ochtenden werd geteld. De locatie zou een schot in de roos blijken te zijn. Nu al wordt er meer dan twintig jaar geteld waarbij honderdduizenden vogels zijn waargenomen.

De omvang van de vogeltrek boven dit deel van het Gooi is daarmee al aardig in beeld gebracht. Tot nu toe verschenen hierover twee publicaties (1988 en 1989) als uitgaven van de vogelwerkgroep.

Een aparte vermelding in deze rubriek is het enige rapport over ringonderzoek. In 1995 verscheen *Ringonderzoek bij de Hollandse Brug in 1994*. Dit verslag geeft een aardig beeld van de soorten en aantallen die daar in september en oktober 1994 werden gevangen en waargenomen. Opvallende vangsten: Houtsnip, IJsvogel, Vuurgoudhaan 2.

Vliegrichting? Tekening: Ronald Sinoo

Wat dichterbij ieders huis loopt ook al jaren een geheel ander en gemakkelijker onderzoek, het *Tuinvogelonderzoek*. Bij de start in 1992 deden direct 32 mensen hieraan mee die 61 verschillende soorten telden. Met dit laagdrempelige onderzoek kan iedereen met een tuin meedoen. Via deze tellingen is het ook mogelijk dat de deelnemers enthousiast raken om aan andere onderzoeken mee te gaan doen. Jaarlijks verschijnt er een rapport over de resultaten waardoor er tot nu toe al veertien publicaties zijn verschenen. Het aantal deelnemers en vogelsoorten blijft redelijk constant. Er blijkt wel een verschuiving op te treden van minder deelnemers met een kleine tuin naar meer deelnemers met een grote tuin. Als reden wordt genoemd dat in kleine tuinen te weinig soorten voorkomen om gemotiveerd te blijven de tellingen lang vol te houden. Het gevolg is, dat de deelnemende tuinen steeds vogelrijker worden. Het aantal soorten, dat per week wordt gezien, is daardoor in de loop der jaren in de gemiddelde tuin met ruim vijftig procent toegenomen. Dit maakt een goede beoordeling van de gevonden resultaten niet eenvoudiger. In tegenstelling met alom gehoorde geluiden, is het percentage tuinen met Huismussen in de periode van vijftien jaar niet gedaald. In het voorjaar neemt het percentage tuinen met Huismussen flink toe, terwijl tegelijkertijd het totale aantal mussen sterk afneemt. Later in het jaar normaliseert zich dit alles weer. Opvallend is de toenemende aanwezigheid van Zwartkoppen in onze wintertuinen. De aanwezigheid van Spreeuwen blijkt af te hangen van de buitentemperatuur. Hoe kouder de winter, hoe meer Spreeuwen in de tuin.

4. Handleidingen (18 publicaties)

Met dit kopje worden alle publicaties samengevat die als doel hebben andere vogelaars en belanghebbenden bepaalde zaken te leren. Hieronder vallen ook onderwerpen als het geven van een inventarisatiecursus of een instructie aan agrariërs in de regio. Enkele voorbeelden hiervan zijn de *Inventarisatiehandleiding*, *Wenken voor de bescherming van vogels op weidegronden en hooilanden*, *Bescherm de gierzwaluw*, *een handleiding voor nieuwe leden*, *Dia-archief cursus vogelherkenning* en *Kijkers voor Kijkers van Kijkers*. Deze laatste publicatie uit 1977 geeft zeer veel informatie over prisma verrekijkers die in die tijd veel werden aangeschaft. De verrekijker werd het standaard gereedschap genoemd, voor zowel de beginnende als de gevorderde vogelaar. Het maakte de keuze voor het kopen van een kijker een stukje eenvoudiger. Een goede manier die bij de deelnemers aan de vogelcursussen ongetwijfeld in goede aarde is gevallen. Tegenwoordig worden veel meer soorten kijkers aangeboden en ook telescopen zijn gemeengoed geworden. Wellicht is het zinvol hierover eens een nieuwe publicatie te schrijven.

5. Soortenonderzoek (12 publicaties)

Over enkele soorten zijn aparte rapporten geschreven. De eerste was *Kokmeeuwperikelen in het Hilversums Wasmeer (1972)*. Aanleiding was de discussie die speelde over de grootte van de kolonie Kokmeeuwen. Wat zouden de gevolgen kunnen zijn bij niets doen, de kolonie halveren of de kolonie geheel weghalen? Het Goois Natuurreservaat besloot vanaf 1974 regelmatig de eieren te rapen en zo de kolonie in toom te houden. Het aantal paren daalde snel en in 1984 werden geen broedparen meer vastgesteld.

In 1973 verscheen een publicatie over de soort die onze Vogelwerkgroep een warm hart toedraagt, *De Korhoenders van het Gooi (1973)*. Doel was de beschikbare gegevens eens op een rij te zetten en daarmee verder onderzoek te stimuleren. Dit zou moeten leiden tot de juiste visie op de maatregelen die nodig zouden zijn om het Korhoen voor het Gooi te behouden. Maar helaas, in 1984 was het over en uit met de Korhoenders in het Gooi. Een ander rapport (1984) in deze categorie ging over het voedsel van overwinterende Ransuilen. Niet minder dan veertig personen zijn hierbij druk geweest met het uitpluizen van honderden braakballen afkomstig van een roestplaats op de Hoorneboegsche Heide en de Gooimeerkust. Over de Knobbelzwanen in de regio verschenen maar liefst zeven rapporten met jaarlijkse tellingen (periode 1978-1999). Hiermee hoopte men aanvankelijk meer inzicht te krijgen in het aantal zwanen, de aantallen broedparen en de jongenproductie. Later was het doel ook de ontwikkelingen van de stand te volgen en zo het effect van de bestrijding en bejaging van de soort vast te stellen. In 1991 werd hiervoor zelfs een Knobbelzwanenplatform opgericht.

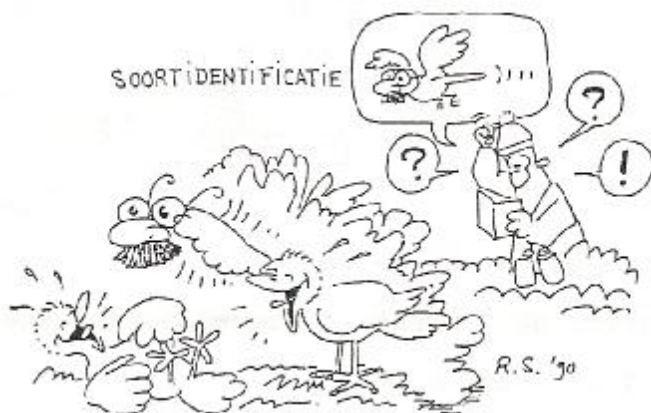
Betrekkelijk nieuw en opvallend is de publicatie *Boerenzwaluwen onder de brug (2004)*. Wat als een experiment begon wordt steeds interessanter. Boerenzwaluwen en Witte Kwikstaarten die in nestkastjes onder bruggen in de Eempolder gaan broeden. (In 2007 al tientallen paren).

6. Weekenden en buitenland (11 publicaties)

Behalve dat er regelmatig (halve) dagexcursies worden gehouden in de regio en daarbuiten bleek er ook grote behoefte te zijn aan weekendexcursies. Verreweg de meeste keren werd in het voor- en najaar een Waddeneiland aangedaan, zo nu en dan een ander interessant gebied als Zuid-Limburg, Zeeland, Achterhoek of Drenthe. Direct vanaf het eerste weekend in 1971, Terschelling met 18 deelnemers, tot 1986 verschenen hierover 8 publicaties. Daarna alleen nog in 2000 over het weekend in Zuid-Limburg.

De belangstelling voor de weekenden is altijd erg groot geweest. In 1983 waren er in het voorjaar zelfs 63 deelnemers op Terschelling. Het is wel jammer dat de motivatie om van zo'n weekend een echte publicatie te maken - compleet met korte overzichten per vogelsoort - verdwenen is.

Enige tijd na een vogelreis in 1999 naar Istanbul met leden van de vogelwerkgroep is de vereniging ook een Commissie buitenland rijker. Deze heeft zich ten doel gesteld jaarlijks minimaal een buitenlandse reis van circa een week te organiseren.

Leden kunnen zo op een betrekkelijk goedkope manier kennis maken met onbekende vogelsoorten onder andere omstandigheden. In de publicatielijst van de vogelwerkgroep komen we twee reisverslagen tegen: *Vogelreis naar Polen (2002)* en *Lesbos (2004)*. Het is onduidelijk waarom de andere buitenlandverslagen niet in de officiële publicatielijst van de Vogelwerkgroep zijn opgenomen.

Soortidentificatie. Tekening: Ronald Sinoo.

7. Speciale uitgaven (8 publicaties)

In de loop der tijd verschenen ook speciale uitgaven in de publicatiereeks. Zo'n uitgave had iets extra's of veel extra's en verscheen ter gelegenheid van een bijzonder moment. Het was vaak aanleiding die uitgave aan te bieden aan allerlei prominenten uit de natuurbeschermingswereld, gedeputeerden, gewestvoorzitter, burgemeesters en wethouders. Goede momenten om dergelijke publicaties ten doop te houden waren bijvoorbeeld het 10-, 15-, 20- en 25-jarig bestaan van de Vogelwerkgroep. Daarna is het niet meer gelukt in een lustrumjaar een bijzondere uitgave te laten verschijnen. Nu bij het 40-jarig bestaan zal dat wel weer gaan gebeuren met een boekje over de Eempoldertellingen. Tevens verschijnt er een Lustrum Korhaan waarin u dit verhaal aantreft.

Omdat de speciale uitgaven meer aandacht verdienen noem ik ze hieronder allemaal.

- *Vogels in het Gooi (1978; 137 pag.)*. Uitgegeven ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de vereniging. Hierin beschrijven veertien auteurs de stand van zaken rond negentien vogelsoorten in het Gooi en omstreken.
- *De Korhaan 1967-1982: Speciale uitgave ter gelegenheid van het 15 jarig bestaan (1982; 140 pag.)*. Dit is een bloemlezing uit De Korhaan van eerder gepubliceerde artikelen. Het geeft een brede kijk op de acties, onderzoeken, tellingen, excursies, waarnemingen, enz. die georganiseerd zijn.
- *Vogels tussen Vecht en Eem (1987; 399 pag.)*. Verschenen bij het twintigjarig bestaan. Dit is de avifauna, hét standaardwerk over het voorkomen van de vogels in het werkgebied van de Vogelwerkgroep. Per vogelsoort wordt vermeld wat daarvan bekend is over broeden, trekgedrag en aantallen. (Gek genoeg heeft deze uitgave geen nummer gekregen, zou nr. 56 moeten zijn, maar kan uiteraard niet ontbreken in deze opsomming).
- *25 jaar Vogels in het Gooi en Omstreken (1992; 89 pag.)*. Eigenlijk is dit een jubileumuitgave van De Korhaan, maar toepasselijk in een zilver gekleurd jasje. Hierin lezen we beschrijvingen van het landschap, van een aantal vogelsoorten en interviews met vier personen die ieder met een deel van het Gooi en omstreken goed bekend waren. Ook de eerste zes voorzitters van de Vogelwerkgroep komen er in aan het woord.
- *Vogels zien en beschermen (1992; 52 pag.)*. Deze uitgave werd gelijktijdig met de vorige gepresenteerd. Hierin worden duidelijke voorstellen gedaan om op een achttal plaatsen in de regio vogelkijkhutten neer te zetten. Een ander deel van de brochure beschrijft voor zeven bedreigde vogelsoorten hoe deze concreet geholpen kunnen worden.

Naast deze jubileum- en lustrumuitgaven zijn nog de volgende uitgaven in deze categorie te noemen.

- *Vogelwaarnemingen in Zuidelijk Flevoland (1969; 11 pag.)*. Dit artikel is gepubliceerd in het blad *Limosa*, Orgaan van de Nederlandse Ornithologische Unie. Als overdruk kreeg het een publicatienummer van de Vogelwerkgroep. Wat waren we trots in die tijd! Als net beginnende Vogelwerkgroep hadden we het klaar gespeeld om langs de dijken van Zuidelijk Flevoland toestemming te krijgen alle vogels te tellen tussen Muiderberg en Lelystad-Haven. Dankzij een speciale vergunning mochten wij op de dijken komen. De polder was nog niet droog gevallen (officieel in april 1968). Het verslag was een weergave van de bijna wekelijkse tellingen tussen 29 oktober 1966 en 18 september 1967. In tabelvorm werden de eerste vogeltellingen in deze polder door de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken gepubliceerd! Dat was een taak die bij de oprichting van de Vogelwerkgroep zo was bepaald: "Het nauwkeurig en regelmatig registreren van de ontwikkeling van de vogelbevolking in Zuidelijk Flevoland". Er werd een heuse Commissie Zuidelijk Flevoland voor opgericht die het artikel Mededeling 1 noemde. Daarna is er nog jaren doorgeteld over vrijwel de gehele dijk van Zuidelijk Flevoland. De rapportages hiervan werden echter alleen in De Korhaan vermeld.
- *Natuurhistorische notities uit de Gooi- en Eemlander 1871-1920 (1985; 54 pag.)*. In het kader van het maken van de avifauna werd de Gooi- en Eemlander op het kantoor van deze regionale krant doorgesplit. Alle oude jaargangen mochten worden

ingezien en alle krantenstukjes over vogels, zoogdieren en jacht werden letterlijk overgenomen en in deze publicatie gebundeld. Het is met recht een historisch overzicht met bijzondere waarnemingen erin.

- *Vogels kijken in Gooi en Vechtstreek (1996; 108 pag.)*. Deze honderdste uitgave, gepresenteerd in zakformaat is een handige wegwijzer voor de beginnende vogelaar. Hierin is bijvoorbeeld te lezen waar en in welke maanden bepaalde vogels zijn waar te nemen, of de soort algemeen of zeldzaam is, wat goede plaatsen zijn om naar vogels te kijken, enz.

8. Weidevogelbescherming (7 publicaties)

Al sinds het begin van de jaren negentig doen leden van de Vogelwerkgroep mee aan de vrijwillige weidevogelbescherming in de Westelijke Eempolder. Bij die bescherming is de samenwerking tussen boeren en beschermers van groot belang. De boeren stellen die hulp erg op prijs. Vrijwilligers moeten, zo blijkt, soms heel flexibel zijn als een boer besluit de volgende dag te gaan maaien. Zij zorgden eerder al voor het markeren van de nesten met stokken of nestbeschermers en plaatsten bordjes op de landhekken met de tekst 'Weidevogelbeschermingsgebied'. Als activiteit van de Vogelwerkgroep wordt in het negende beschermingsseizoen in 2001 een eerste publicatie van het werk gemaakt. Daarna volgt ieder jaar al snel na het weidevogelseizoen een jaarverslag. Opvallende zaken daarin zijn dat sinds 2002 het aantal vrijwilligers flink groeide en rond de veertig schommelt. Gelijktijdig nam het aantal deelnemende boeren toe van circa vijfentwintig naar ruim veertig en ook neemt het oppervlak toe dat beschermd wordt. Van 372 hectare in 2002 naar 795 hectare in 2006. Per vrijwilliger is het aantal te onderzoeken hectare dus behoorlijk toegenomen.

Weidevogelbescherming in 2006.

Sinds 2005 wordt er in een deel van de Eempolder meegedaan aan de actie 'Nederland Gruttoland'. Boeren doen mee met uitgesteld maaibeheer, mozaïek maaibeheer en creëren van vluchtstroken bij het maaien. De resultaten voor de Grutto stijgen hier opvallend boven het landelijke beeld uit. In 2006 werden op een topdag 176 paar alarmerende Grutto's in het reservaat geteld en nog eens 72 paar in de Maatpolder. In de jaarverslagen staan steevast ook enkele leuke veldervaringen zoals de vondst van een nest van de Tapuit of de waarnemingen van zeldzame soorten als Steenuil en Velduil.

Misschien dat het in de toekomst nog eens lukt een overzicht te maken waarin alle jaren met elkaar vergeleken worden. Uit de resultaten die geboekt worden en het aantal mensen dat mee doet is het duidelijk: het lukt de twee coördinatoren van de groep uitstekend, ze hebben hun zaakjes goed op orde!

9. Gebiedsrapporten (4 publicaties)

De meeste uitgaven van de Vogelwerkgroep gaan uiteraard over vogels. In sommige rapporten, veelal de broedvogelinventarisaties, worden ook wel eens de waargenomen zoogdieren vermeld. Viermaal is het gebeurd dat de Vogelwerkgroep het initiatief nam om een zo breed mogelijke visie op een gebied te geven. Waarnemingen en andere informatie van diverse disciplines werden in één rapport verenigd. Aan zo'n rapport werd dan steun verleend door kenners van planten, paddenstoelen, zoogdieren, insecten en dergelijke. Ook de planologische en historische achtergronden kwamen aan de orde evenals de recreatie. Op deze manier verscheen het rapport *De Zanddijk (1968)*. Dit is een warm pleidooi om aandacht te vragen voor een uniek en onvervangbaar terrein. De biologische kwaliteiten zouden goed onderzocht moeten worden. De wens werd uitgesproken er een reservaat van te

maken. Met de dreiging van de aanleg van de A1 om de Noord en de aanleg van het Naarderbos (recreatie) moest dit gebied veilig gesteld worden.

In 1972 volgde *Een natuurhistorische schets van het Landgoed Einde Gooi*. Hier was de aanleiding de vrees van een nieuwe weg door het gebied maar ook de dreigende uitbreiding van de recreatie middels tentenkampjes. Daarnaast werd geconstateerd dat de beheerder teveel onderbegroeiing in de bossen liet weghalen. De opstellers van het rapport pleitten er voor dat Einde Gooi een betere beschermde status zou krijgen. Uiteindelijk kocht Natuurmonumenten het gebied en waren de grootste gevaren voorbij.

Nog in het zelfde jaar 1972 was er weer een nieuw rapport: het *Natuurhistorisch rapport over een deel van het Spanderswoud*. De KRO had in die tijd plannen haar studio's te verplaatsen naar een bosgedeelte van het Spanderswoud. Hoewel geconcludeerd moest worden dat het betreffende gebiedje niet bijzonder rijk was aan soorten ging de bouw niet door, wellicht mede dankzij dit rapport. De laatste publicatie in deze groep komt uit 1973 *Het Laegieskamp, een vergeten natuurgebied*. Dit rapport was vooral bedoeld om de aandacht te vestigen op het steeds verder in verval raken van het gebied. Men vreesde ook het ergste door de toename van de recreatiedruk als de Hilversumse Meent geheel volgebouwd zou zijn. Vooral de gemeente Bussum als eigenaar van het Laegieskamp wordt in dit rapport verweten zeer nalatig te zijn geweest ten aanzien van het beheer.

Een van de ingeplakte foto's uit het rapport over Einde Gooi. Archief VWG.

Conclusies

Alles overziend zijn er enkele conclusies te trekken.

Door het onderzoeken van de vogelwereld zijn we aardig thuis in de regio. Aan de hand van de feiten weten we in grote lijnen hoe de stand van de meeste vogels is. We zijn in staat een lijst te maken van de soorten die sinds de oprichting van de Vogelwerkgroep achteruit zijn gegaan, gelijk zijn gebleven of zelfs zijn toegenomen. Helaas hebben we moeten vaststellen dat er ook soorten zijn verdwenen (bijv. Korhoen, Wulp, Kuifleeuwerik).

In enkele gevallen is het gelukt dankzij de aandacht die bepaalde vogels of gebieden hebben gekregen de bescherming daarvan te verbeteren (bijv. Zanddijk, Einde Gooi). In dat kader lukte het voor sommige soorten ook hun voortplantingsmogelijkheden te doen toenemen (bijv. Kerkuil, IJsvogel).

In de loop der tijd is heel veel materiaal verwerkt in belangrijke publicaties als *Vogels in het Gooi*, de avifauna *Vogels tussen Vecht en Eem* en bijvoorbeeld de diverse rapporten over de Eempoldertellingen. Als naslagwerk zijn deze publicaties van grote betekenis. Daarnaast zijn er duizenden gegevens via de rapporten doorgestuurd voor landelijke onderzoeken die de laatste jaren door SOVON worden gecoördineerd. Ze bepalen daardoor mede de landelijke trends die zichtbaar zijn.

De tellers en auteurs van de publicaties hebben heel vaak gewag gemaakt van hun zorgen om de achteruitgang en verdwijnen van vele vogelsoorten. Maar gelukkig kan ook vastgesteld worden dat al die waarnemers die alles steeds noteerden doorgaans met veel plezier zullen terugdenken aan al die mooie momenten in de natuur.

Aanbevelingen

Na het lezen van het bovenstaande is het duidelijk dat er in de loop der tijd vele rapporten zijn gemaakt over heel veel onderwerpen. Bij het doornemen van al die rapporten vallen telkens weer een aantal dezelfde zaken op. Zonder volledig te kunnen zijn volgen hieronder de belangrijkste.

1. In de eerste plaats valt natuurlijk de gedrevenheid op en soms ook de passie die de schrijvers in hun publicatie tot uiting brengen. Dat is mooi en een belangrijke drijfveer om met dit goede werk door te gaan. Het werk van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is belangrijk genoeg om op zijn minst weer veertig jaar vol te houden en wellicht daarna ook nog. De rapporten geven een weerslag van wat ons, de leden, bezig houdt.

2. Wat duidelijk is gemaakt, is dat verreweg de meeste publicaties (mede) geschreven zijn door één persoon, Dick Jonkers. Dat is een zeer grote verdienste van Dick maar ook iets waar aandacht aan besteed moet worden. Het ware beter als meer mensen bereid zijn af en toe een publicatie te maken.

3. Ondanks de vele publicaties zijn er geen rapporten over het vele werk dat door de Roofvogelwerkgroep wordt gedaan. Ook van het Vogelringstation ontbreken deze. In overleg zou nagegaan moeten worden hoe dit opgelost kan worden.

4. Een rapport bestaat uit verschillende hoofdstukjes. Het is vanzelfsprekend dat daarin ook de aanleiding en de doelstelling van het onderzoek wordt opgenomen. In sommige rapporten echter ontbreken die geheel of zijn zeer vaag, zoals bijvoorbeeld: "inzicht te krijgen in de ontwikkelingen". Als lezer vraag je je dan direct af welke ontwikkelingen hiermee bedoeld worden. Het is daarna moeilijk de inhoud van het rapport op waarde te schatten en na te gaan of het doel bereikt is.

5. Bij een groot deel van de publicaties is aan het einde ervan een prachtig overzicht met aanbevelingen toegevoegd (soms zijn deze verstopt in een hoofdstukje 'Conclusies'). Dat is een prima initiatief. Immers, als onderzoeker ken je het gebied goed en met bijvoorbeeld de broedvogelinventarisatiegegevens in de hand is het soms eenvoudig, duidelijke aanwijzingen te geven voor inrichting en of beheer van het gebied. Ik ben van mening dat veel terreineigenaren hier eigenlijk ook wel blij mee zijn. De visie van een buitenstaander op hun terrein kan heel verhelderend werken. Echter...wat blijkt nu in de praktijk nadat de publicatie is opgestuurd naar de terreineigenaar? In vrijwel alle gevallen gebeurt er daarna helemaal niets meer met het rapport. Niet bij de terreineigenaar maar al helemaal niet bij de Vogelwerkgroep! Sommige gebieden zijn met tussenpozen meerdere keren geïnterviewd en telkens werden er weer aanbevelingen gedaan, niet zelden dezelfde als eerder. Dat er daarna helemaal niets met de aanbevelingen is gedaan is niet alleen verwonderlijk maar ook een grote gemiste kans. Hierin moet verandering komen om het rendement van alle telinspanningen te vergroten en daarmee recht te doen aan de tellers. Om dit handen en voeten te geven de volgende aanbeveling:

Bij uitgifte van een rapport met aanbevelingen wordt zo kort mogelijk daarna het rapport met de terreineigenaar besproken, inclusief de aanbevelingen. Daarbij worden afspraken gemaakt die het mogelijk maken een vinger aan de pols te houden. Op bepaalde vaste momenten, afhankelijk van de aanbevelingen, moet in overleg met de terreineigenaar geëvalueerd worden wat er met de aanbevelingen is gedaan. De opsteller van het rapport is voor deze gang van zaken, samen met bijvoorbeeld het CT (coördinatieteam) van de Subgroep Avifauna, verantwoordelijk.

6. De meeste onderzoeken en tellingen worden spontaan of op korte termijn bedacht. Daardoor is het niet altijd even helder waartoe dat leidt en hoe zinvol dat is. Het zou aan te bevelen zijn dat het bestuur van de Vogelwerkgroep het initiatief neemt een beleidsplan op te stellen met doelstellingen die de komende vijf jaar haalbaar geacht worden. Ook een visie op de wat langere termijn kan daarin meegenomen worden. Daarnaast kan in het plan aangegeven worden hoe wij als werkgroep met onze telgegevens omgaan. Wat wij er mee doen, aan wie worden gegevens ter beschikking gesteld en onder welke condities. Met zo'n plan kan er doelgericht en met meer efficiëntie gewerkt worden aan een goed en zo actueel mogelijk overzicht van de vogels in het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

* Voor zover niet anders vermeld zijn alle afbeeldingen in deze bijdrage door de auteur vervaardigd.

De kracht van het moderne vogelen

Zoals inmiddels wel bekend mag worden geacht, is het in 2000 door Pieter Schut opgerichte Goois Vogelnet (GVN) een belangrijk medium van het dagelijkse vogelen in het Gooi geworden. Veel vogelaars melden hun waarnemingen via de e-mail aan alle andere deelnemers van het GVN (momenteel ruim 350) en voor heel wat van hen komen daardoor reeds lang gewenste vogelsoorten eindelijk binnen handbereik. In het verleden werden leuke waarnemingen gemeld in De Korhaan, maar meestal waren dat waarnemingen van soorten die al weken tot een maand of langer geleden gezien waren in het Gooi. Door waarnemingen te melden aan het GVN worden leuke of interessante waarnemingen doorgaans al dezelfde dag verspreid onder geïnteresseerden, waardoor die de kans krijgen zich meteen naar de aangegeven plek te begeven, in de hoop de vogel zelf ook te zien. Het is natuurlijk erg spannend om op het GVN te lezen wat anderen voor leuke dan wel spectaculaire soorten hebben gezien tijdens hun tochten.

Hans van Oosterhout

Door deze snelle manier van communicatie is het bijvoorbeeld heel eenvoudig om in de gaten te houden wanneer nu de eerste Reuzensterns in Huizen arriveren. Deze soort maakt de laatste jaren gretig gebruik van de eilandjes bij de nieuwe Huizerpier. Eind augustus/begin september zijn er meestal twee tot drie exemplaren te bewonderen. Ook andere sterns, zoals bijvoorbeeld de Witvleugelstern, die de laatste jaren steeds vaker bij de pier van Huizen wordt gezien, worden geregeld gemeld. In het veld kom je tegenwoordig regelmatig mensen tegen met een uitgeprinte versie van het GVN, met daarop de aanduiding van de plek waar een soort te vinden is.

Voorbeelden van zeldzame waarnemingen zijn er te over. De belangrijkste van de afgelopen jaren is de derde Grote Geelpootruiter van Nederland, die door Bert Logtmeijer in de Bovenmeent werd gevonden. Door een mailtje via het GVN en een piepermelding op het landelijke systeem van Dutch Birding, stonden de volgende morgen vroeg al tientallen vogelaars bij het eerste licht in spanning te wachten of de vogel nog aanwezig was. En dat was hij, waardoor veel vogelaars deze mooie vogel hebben kunnen bewonderen.

Jaren geleden zou niemand geloofd hebben dat er, ondanks de afsluiting van de Zuiderzee in het verleden, langs de randmeren nog echte trek van zeevogels geteld kon worden. Dankzij een lumineus idee van Jeroen Brandjes, die op een dag met goede wind bij de haven van

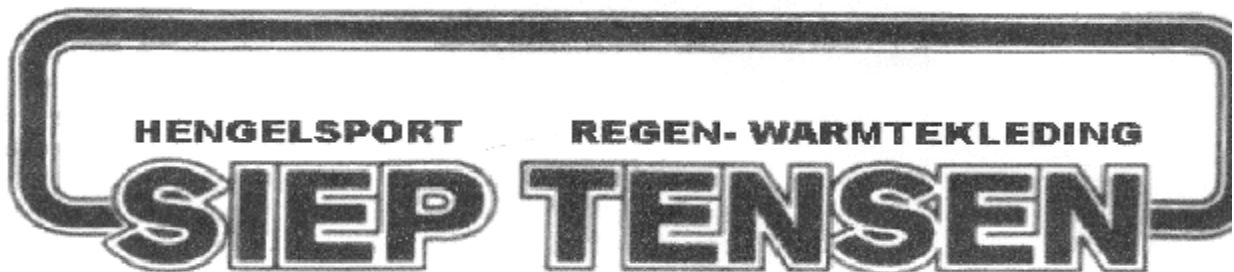
Muiden met zijn telescoop ging zitten, bleek echter dat er wel degelijk af en toe hele goede 'zeetrek' te zien is. Op deze dag en de dagen daarna vlogen er niet alleen op deze plek diverse Vale Stormvogeltjes, Jagers (Grote, Kleine en Kleinste) langs, maar ook zelfs een Vorkstaartmeeuw. Door zijn melding konden veel vogelaars meegenieten van deze ongekende hoogtepunten. Een andere topper was een Grauwe Franjepoot die werd gezien in de Bovenmeent en daar enkele dagen rond bleef hangen. Deze melding via het GVN heeft veel vogelaars de mogelijkheid geboden om deze soort, die in uiterst klein aantal doortrekt en hoofdzakelijk in de noordwestelijke helft van ons land wordt gezien, in de eigen regio te aanschouwen.

Bij Muiden is zelfs een Vorkstaartmeeuw gezien. Archief VWG.

Behalve voor bijzondere meldingen is het GVN ook van belang voor alledaagse zaken. Zo is het bijvoorbeeld voor een soort als de IJsvogel heel eenvoudig om binnen de kortste keren een oproep te doen om waarnemingen in de broedtijd door te geven. Deze bieden de mogelijkheid om daarmee de broedlocaties in kaart te brengen. Via het inmiddels aan het GVN gekoppelde systeem van *waarneming.nl* is het nu ook eenvoudig om alle gemelde soorten in de afgelopen tijd terug te zien. Op een kaartje van het Gooi is op deze site eenvoudig te bekijken in welke delen van de regio bepaalde soorten het beste zijn waar te nemen. Het plannen van een fietstocht door het Gooi wordt hiermee veel eenvoudiger. Het is zelfs mogelijk om een lijstje met 'wens'soorten op te stellen en dit aan de hand van het GVN of de site van *waarneming.nl*, te realiseren. In onze huidige consumptiemaatschappij is dit natuurlijk een voor velen gewenste situatie, op een eenvoudige manier achter de vogels aan tussen de drukke bezigheden door. Toch blijft het zelf op pad gaan en dan een leuke soort vinden het allerleukste aan vogelen. Het nalezen van leuke meldingen kan mensen er echter toe aansporen om zelf ook eens wat vaker het veld in te gaan en te ontspannen tijdens een fijn dagje vogelen.

Aanmelden bij het Goois Vogelnet is mogelijk via chans@tiscali.nl.

Aigle rubber laarzen

Waadpakken

Wax jassen

www.sieptensen.nl

Siep Tensen Hengelsport

Bussumerstraat 16

Naarden-Vesting

035-6944009

IJsvogel

Dolk op wieken in een jasje van kobalt,
Buik oranje... maar de oogwenk ziet
Even maar een blauwe vlam

Voor hogere jagers zo blauw als het water;
Voor wie daaronder huist (de voorn, de bliek)
Het grauw oranje van dor blad

Totdat de twijg kort neerbuigt, terugveert,
Vleugels vinnen blijken en de dolk
Zich om de schubben schaart, waarvan

de tak straks glinstert, na de slacht wanneer
het wapen drooggepoetst, de slokop zit en
schokkend kleur geeft aan de winter.

Arie van den Berg

